KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI 8/2019

RIHO ÜHTEGI: KAITSELIITLANE ON KÕIGE TUGEVAM OMA KODUS!

NAISKODUKAITSE – SUJUVA EVAKUATSIOONI PANT

QUO VADIS, KAITSELIIDU NOOR?

LEIA

KAITSE KODU!

INTERNETIST

https://issuu.com/kaitse_kodu

@kaitsekodu

www.facebook.com/kaitsekodu/

www.youtube.com/kaitseliiteesti

ET TALVE EI TULEKS

Talv on tulekul, kirjutas Ameerika kirjanik George R. R. Martin oma „Jää ja tule laulu“ saaga esimeses raamatus „Troonide mäng“. Ja selle all ei pidanud ta silmas ainuüksi aastaaega, mida iseloomustavad külm ja lumi, vaid ka suurt ohtu piiri tagant. Mõnede arust isegi kurjust.

Olgu selle kurjusega kuidas on, kuid piiritagune oht on eestlastele kindlasti igati arusaadav sõnakombinatsioon. Põhjusi ei pea ajas ega ruumis väga kaugelt otsima, sest me kõik mäletame, mis on hiljuti meie ümber juhtunud.

Leppides nüüd tõsiasjaga, et maailm on oma muutumistes siiski suhteliselt muutumatu, peame talve tulekuks pidevalt valmistuma. Ja seda me oleme ka teinud, kui vaadata näiteks seda, millistest õppustest kaitseliitlased viimaste kuude jooksul osa on võtnud.

Langevarjudessandiõppus brittidega, asümmeetrilise sõjapidamise harjutamine lätlastega, eFP lahingutehnika vastu võtmine ning sihtkohta juhatamine on vaid üksikud tegevused nende asjade pikas reas, kus meie vabatahtlikud riigikaitsjad on oma käed külge pannud. Ja seda kõike sellepärast, et talve ei tuleks.

KARRI KAAS
peatoimetaja

KAITSELIIT

Kaitseliit on kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mis täidab temale Kaitseliidu seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid.

Kaitseliit on 1918. aasta 11. novembril riigikaitseorganisatsioonina loodud Kaitseliidu õigusjärglane.

Kaitseliidu ülesanne on, toetudes vabale tahtele ja omaalgatusele, suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.

Kaitseliitu kuulub üle 16 000 liikme. Koos Kaitseliidu struktuuriüksuste Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütardega on Kaitseliidu peres tegev üle 26 000 vabatahtliku.

KAITSE KODU!

Kaitseliidu ajakirja esimene number ilmus 1925. aasta 14. oktoobril 40-leheküljelisena trükiarvuga 18 000 eksemplari. Seega kuulub Kaitse Kodu! vanimate seni ilmuvate Eesti ajakirjade hulka.

Osava reklaami ning väljaande sisu väärtuslikumaks ja välimuse kaunimaks muutmisega kasvas Kaitse Kodu! menu lugejaskonnas ning 1928. aasta lõpus oli see juba Eesti üheks loetavaimaks ajakirjaks. Aastatel 1929–1932 ilmus Kaitse Kodu! senise kahe korra asemel kuus igal nädalal. Ajakirja viimane sõjaeelne number ilmus 20. juunil 1940.

Kaitse Kodu! uus algus oli 1993. aastal, mil ajakiri hakkas taas Kaitseliidu hõlma all ilmuma. Ajakirja anti välja neli numbrit, kuni see 1995. aastal peatoimetajana tööle asunud Ivar Jõesaare juhtimisel taas perioodiliselt ilmuma hakkas. Praegu ilmub Kaitse Kodu! kaheksa korda aastas tiraažiga 7000 eksemplari.

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI 8/2019

KAITSELIIDU AJAKIRI KAITSE KODU!

Asutatud 11. septembril 1925

Väljaandja: Kaitseliit, ilmub kaheksa korda aastas
Peatoimetaja: Karri Kaas
Tegevtoimetaja: Asso Puidet
Foto- ja videotoimetaja: Kristjan Prii
Keeletoimetaja: Anu Jõesaar
Kujundaja: Matis Karu
Reklaam ja levi: kaitsekodu@kaitseliit.ee
Toimetus: Tallinna mnt 49a, 80036 Pärnu, telefon 717 9106
Toimetuse e-mail: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Kaitse Kodu! internetis
http://www.kaitseliit.ee/et/kaitsekodu
www.facebook.com/kaitsekodu
www.instagram.com/kaitsekodu/
http://www.youtube.com/kaitseliiteesti

Kaitse Kodu! postkastis
Tellimuse saab vormistada Eesti Posti kataloogi alusel postkontoris või Eesti Posti kodulehel (www.omniva.ee). Eesti Posti kaudu maksab Kaitse Kodu! aastatellimus 2.85 eurot; tellimisindeks 78226.

Trükk: Uniprint AS

Toimetusel on õigus kaastöid redigeerida ja lühendada. Toimetus käsikirju ei retsenseeri ega tagasta.

Kaastööde saatmise tähtajad:
1/2020 – 03.12.2019, 2/2020 – 22.01.2020,
3/2020 – 26.02.2020, 4/2020 – 02.04.2020

Kaitseliit

Naiskodukaitse

Noored Kotkad

Kodutütred

6 SÜNDMUS
„Tõllu rusikas" sähvis Saaremaal

8 KAITSELIIT
Kaitseliidu ülem brigaadikindral Riho Ühtegi: Kaitseliitlane on kõige tugevam oma kodus!

13 INIMENE
Aasta kaitseliitlane Arvid Siilak: noori enda kõrval hoides ja tegevusse kaasates on meil järelkasvu

16 VÄLJAÕPE
Pärnakad Lätis ehk Pistodaga mõõga vastu

18 HARITUD SÕDUR
Kaitseliidu infodoktriin: me kõik oleme infosõja sõdurid

22 SÕJASPORT
Luurepatrullid hõivasid Lääneranna valla

25 MAAILMAPILK
Uus maailmakord

30 MAAILMAPILK
Suhtekorraldusest suures plaanis: Vene-Araabia telg

32 MAAILMAPILK
Eripalgeline džihaad: islami ekstremismi juured

36 AJALUGU
Mehed metsast ja nende varustus ehk
Mida kandsid ja kasutasid metsavennad?

38 KOOSTÖÖ
Kaitseliitlased võtsid dessanti vastu

40 SÕJARAUD
Padrun laadida! 3
Allahelikiirusega laskmisest

Foto: HENRY NARITS

ESIKAANEL „Kaitseliitlane on kõige tugevam siis, kui ta võitleb oma kodus." ›› lk 8

Rusikareegel on, et summutiga lastava relva kulumisaste on kuni 3 korda kõrgem kui ilma summutita relval. ›› lk 40

Venelane tundis end Teise maailmasõja puhkedes soomusrongide vallas sama koduselt kui Stalin kinnisel turul arbuusi valides või oma koduses suvilas Molotovi vastu uut vimkat haududes. ›› lk 45

Lahingutegevuse käigus vigastatu abistamine on peamiselt vigastatu enda ja tema lahingupaarilise mure! lk 58

45 KURIOOSUM
Vägilaste vastasseis liipritel

50 HEAD ISU!
Söö, nagu homset (võib-olla) ei tulekski
Kõrvitsat ja kompotti!

54 TEE ISE!
Reisifotod mobiiltelefoniga?
Reisifotod mobiiltelefoniga!

56 ÜLEELAMINE
Ellu jääma peavad kõik

58 MEDITSIIN
Higi, veri ja sidemed Võrumaal

62 MEDITSIIN
Samm-sammult elupäästjaks
8. samm: abistamine traumade korral

64 NAISKODUKAITSE
Palju kilomeetreid, Naiskodukaitse!

66 NAISKODUKAITSE
Naiskodukaitse – sujuva evakuatsiooni pant

68 NAISKODUKAITSE
NASTA Pihlaja 2019 ehk
Kuidas naiskodukaitsjad Soomes Pihlakal käisid

70 NOORED
Quo vadis, Kaitseliidu noor?

74 NOORED
Noorte Kotkaste mererühm: Seilasime, teame!

78 MILITAARTURISM
Westerplatte võitleb edasi

80 FILMIARVUSTUS
Idarindel muutusteta ehk
Sõjafilmiks maskeerunud ulmekas

82 RAAMATUARVUSTUS
Ainulaadne oma tavapärasuses

AUTORID

ILMAR RAAG
Toompea malevkonna pealik
Legendaarne filmimees, mõtleja, õpetlane ja strateeg. Teab, mida räägib ja millest kirjutab. Teda tasub lugeda. Ja temaga kaasa mõelda.

MARGUS KUUL
Kaitseväe erioperatsioonide väejuhatuse ülem
Irregulaarse sõjapidamise ekspert. Ei pea paljuks oma laiapinnalisi ning süvitsi minevaid teadmisi ka Kaitse Kodu! lugejatega jagada.

KERSTI PODMOŠENSKI
vabatahtlik autor
Naiskodukaitse endise väljaõppe arendusspetsialisti Kersti vedada on olnud mitmed Kaitseliidu meditsiinikursused.

LENNART MADISSON
ajakirjandusmaastiku arhitekt
Peotäie rokkbände loonud ning mitmete väljaannetega Eesti ajakirjandusmaastikku vürtsitanud Lennarti looming on ühtaegu hariv ja hirmnaljakas. Kange kraam, igatahes!

KARMEN VESSELOV
vabatahtlik autor
Karmen on mitmekülgne! Tema oskustepagasisse kuuluvad infooperatsioonid, side- ja staabitöö, avalike suhete haldamine ning vajadusel ka toitlustamine.

MARTIN ANDRELLER
ajaloolane
Metsavendluse uurimisele pühendunud lähiajaloolane, kes tunneb end ühtviisi hästi nii punkreid otsides kui soomukiga sõites.

DANEL RINALDO
fotokunstnik
Danel on kõrgelt hinnatud fotokunstnik, kes ei pea paljuks oma teadmisi teistegagi jagada. Kas siis ajakirjade veergudel või fotoringi juhendades.

ASSO PUIDET,
Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

„TÕLLU RUSIKAS" SÄHVIS SAAREMAAL

Kaitseliidu Saaremaa malev korraldas oktoobri lõpus Saaremaal tankitõrjeõppuse „Tõllu rusikas", kus osales ligi 100 kaitseliitlast erinevatest Kaitseliidu malevatest ning 50 Prantsusmaa kaitseväelast.

Õppuse eesmärgiks oli harjutada tankitõrjeüksuste tegutsemist lahinguolukorras ning tankitõrjerelvadest laskmist. „Vähetähtsam ei ole ka kogemuste vahetamine ja relvaliigisisese kamraadluse arendamine," märkis Kaitseliidu Saaremaa maleva pealik kolonelleitnant Gunnar Havi.

Rahvusvaheline kamraadlus tuli iseäranis ilmekalt välja õppuse viimasel päeval, kui kaitseliitlased ja nende Prantsusmaa merejalaväelastest relvavennad said Koguva karjääris laskeharjutusel proovida teineteise relvadest laskmist.

KADRI PAOMEES

ASSO PUIDET

KAITSELIIDU ÜLEM BRIGAADIKINDRAL RIHO ÜHTEGI: KAITSELIITLANE ON KÕIGE TUGEVAM OMA KODUS!

Alates juuli keskpaigast juhib Kaitseliitu brigaadikindral Riho Ühtegi. Kaitse Kodu! uuris Kaitseliidu ülemalt, millised muutused organisatsiooni ees ootavad.

Tekst: **KARRI KAAS**, *Kaitse Kodu! peatoimetaja*

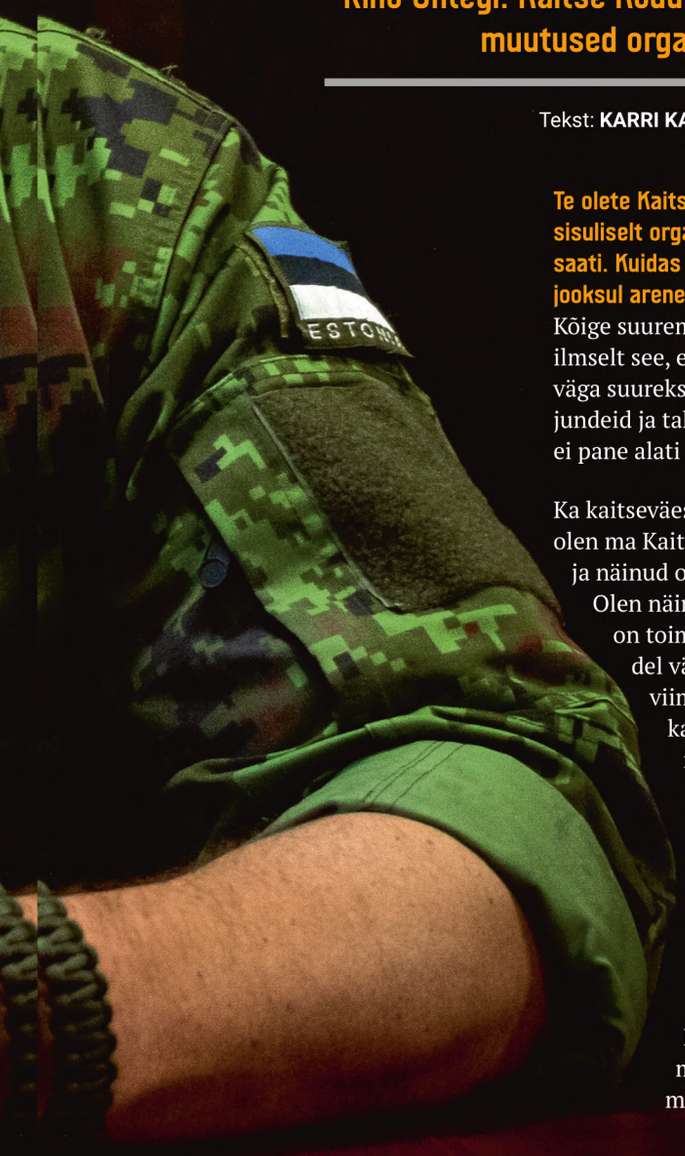

Te olete Kaitseliiduga seotud olnud sisuliselt organisatsiooni taasloomisest saati. Kuidas on Kaitseliit selle aja jooksul arenenud?

Kõige suurem muutus on minu jaoks ilmselt see, et Kaitseliit on paisunud väga suureks. Tal on nii palju eri varjundeid ja tahke, mida kõrvaltvaataja ei pane alati tähele.

Ka kaitseväes teenitud aastate jooksul olen ma Kaitseliitu pidevalt jälginud ja näinud organisatsiooni arengut. Olen näinud, mis selle aja jooksul on toimunud, osalenud paljudel väljaõppeüritustel ning viimastel aastatel teinud ka ettepanekuid suunamuutusteks. Just soov neid uuendusi jätkata oli põhjuseks, miks ma nõustusin Kaitseliidu ülema koha vastu võtma.

Millised need suunad saavad olema?

Minu tulek ei too kaasa mingeid sensatsioonilisi muutusi. Me oleme „omaks võtnud“ arusaamise, et Kaitseliidus on peale „roheliste“ üksuste ka teisi üksusi, keda tinglikult nimetatakse kollasteks. Teadvustamisest järgmine samm on nüüd see, et me värvime need kollased üksused roheliseks.

Me oleme ka leppinud teadmisega, et Kaitseliit ei ole ainult lahingugrupid, vaid on ka malevad, malevkonnad, üksikkompaniid, need staatilised üksused, kes oma vastutusaladelt ei lahku. Minu eesmärk on anda neile staatilistele üksustele rohkem ülesandeid ning korraldada selle kaudu maakaitset tõhusamaks ja paremaks.

Niisamuti on Kaitseliidu struktuuriüksus Naiskodukaitse juba üsna palju tegelenud elanikkonnakaitse probleemidega. Minu eesmärk on siis Naiskodukaitset kindlamalt selle raja peale suunata. Et see saakski olema nende üks põhiülesandeid.

Ning panna kõik need asjad arengudokumentidesse, luua struktuurid, kus neid veel loodud ei ole, ning parandada neid seal, kus on neid vaja parandada. »

Te ütlesite, et värvime kollased üksused rohelisteks. Kas võiksite sellel natuke pikemalt peatuda? Mida see tähendab?
Ma arvan, et pole õige liigitada kaitseliitlasi rohelisteks ja kollasteks. Neid värve on veel, räägitakse ka valgetest, hallidest ja sinistest. Kaitseliitlasi peab saama liigitada vaid kaheks – need, kes on valmis relvaga vabadust kaitsma, on kombatandid, teised on mittekombatandid, kes panustavad riigikaitsesse teisiti.

Kõige suurem erinevus kaitseväe ja Kaitseliidu vahel ongi see, et kaitsevägi toodab struktuure ja nendel struktuuridel põhinevat sõjalist võimet, Kaitseliit aga keskendub indiviididele, mis tähendab, et iga Eesti Vabariigi teadlik kodanik, kes soovib panustada riigikaitsesse, saab Kaitseliidu kaudu selleks võimaluse.

Ja panustamiseks on mitmeid viise. Ühed tahavad teha seda relvaga ehk olla kombatandid ja teised soovivad teha seda mõnel muul moel – elanikkonnakaitse, meditsiiniabi, logistika kaudu. Me räägime paljudest erinevatest viisidest, kuidas tagada ja toetada relvastatud võitlust.

Kui me aga räägime relva kandvatest meestest ja naistest, siis neid ei tohiks üksteisest eristada – kõik on rohelised. Me peame kõigile neile andma relva ja varustuse, me peame kõiki neid õpetama, me peame kõigile andma sõjalised ülesanded.

Jah, ma olen nõus sellega, et kaitseliitlasi on erineva aktiivsusega. Mõned käivad vähem väljas, mõned käivad rohkem väljas. Neid, kes käivad rohkem väljas, saab ka rohkem treenida ja õpetada, mis tähendab seda, et nad saavad kuuluda üksustesse, millele me saame anda keerulisemaid ülesandeid.

Kuid ka need kaitseliitlased, kes käivad vähem väljas, peavad saama sellise väljaõppe, mis lubab neid samuti rakendada relvastatud võitluses. Näiteks staatilistes üksustes, mis keskenduvad territoriaalkaitsele oma kodukohas.

KARRI KAAS

Sellest tulenevalt on ka väljaõppe eesmärgid progresseeruvad. Iga kaitseliitlane peab saama baasväljaõppe. Ta oskab kasutada relva – teab, kuidas relva tõsta, sihtida, lasta, kuidas kaitseriiv peale ja maha käib – ning oskab kasutada ka neid lõhkeseadeldisi ja laenguid, mis meil on kasutuses, sest see on kõige taskukohasem ja lihtsam viis tugevama vastase löömiseks. Eriti just staatilistes kaitselahingutes. Loomulikult tuleb sinna juurde üleelamine, baasteadmised meditsiinist jne.

Nüüd, kui kaitseliitlasel on need oskused olemas ja me oleme samal ajal välja õpetanud ka juhid, kes oskavad selliseid inimesi koondada ja juhtida, siis on see kaitseliitlane põhimõtteliselt juba kasutatav elementaarsetes kaitseoperatsioonides. Teda saab kasutada objektivalves ja teesulgudes, teda saab kasutada ka lihtvaritsustes ja teistes lihtsamates lahinguoperatsioonides. Ja see tähendab, et teda saab panna juba mingisugusesse üksusesse.

Kui kaitseliitlasel on rohkem aega väljas käia ja tal on suurem huvi, siis me peaksime jätkama tema väljaõpetamist, nii et õige ülema juhtimisel oleks ta juba valmis osalema väikeüksuse operatsioonides. Ja sealt edasi järgmise sammuga anname talle lisaväljaõppega veel oskusi juurde ning harjutame kokku suuremate üksustega. Võib-olla rühmani ja lõpuks kompaniini.

Areng peaks olema selline, et ei tekiks kõrvalejääjaid, kellele rakendust ei leita. See areng toimuks aja jooksul, nii et kaitseliitlane tegelikult ka näeb, millisele tasemele ta on jõudnud ja kuhu tal on võimalus edasi liikuda. Me peame tagama ka selle, et iga võitleja kuuluks üksusesse, millele vastav väljaõpe tal on. Ei saa lubada, et puudulik väljaõppega võitlejad oleksid määratud näiteks lahingukompaniidesse vaid seetõttu, et struktuuri täita.

Aga kui me vaatame nüüd inimesi, kes võib-olla ei ole suutelised „põllu peal“ kaasa tegema kõike seda, mida heas füüsilises vormis mehed suudavad, siis neile on võimalik leida ka teisi ülesandeid.

Kogu see lahingutegevus vajab ka toetust. Meil on vaja väga head hajutatud logistikat, et operatsiooniala oleks kogu aeg tagatud. Meil on vaja ka väga head vaatlusvõrgustikku, mida tuleb luua ja arendada ja mis ei eelda inimestelt, kes sellesse võrgustikku kuuluvad, mitte niivõrd taktikalisi kombatandi oskusi, kuivõrd teadmisi sellest, kuidas vastast vaadelda, kuidas ära tunda, millega tegu on, kuidas nähtut hinnata ning mida selle informatsiooniga edasi teha.

Näiteks mingisuguse transpordivahendi järgi või kolonni pikkuse järgi oskab ta öelda, kas mööda sõidab rühm, jagu, kompanii või pataljon. Ta saab aru, kas tegemist on eeljulgestuse, luureüksuse või külgjulgestusega. See informatsioon on äärmiselt vaja-

lik selleks, et need, kes lahingut juhivad, oleksid kiiresti võimelised õigeid otsuseid vastu võtma ja tegutsema.

Ja loomulikult peaks iga ülem tundma hästi ka keskkonda, milles ta sõdib. Teadma, mida on tal seal veel võimalik kasutada täiendavateks ressurssideks. Näiteks kuidas ära kasutada kohalikke teetöömasinaid. Kuidas ära kasutada välja vedamata metsa.

Ja mitte ainult vahendeid, vaid ka vahendeid liigutavaid ressursse. Need on inimesed, kes võib-olla ei olegi üldse kombatandid ega kaitseliitlased, vaid kohalikud elanikud, kellega lepitakse kokku, et nad teevad mingi asja ära – veavad palgikoormad tee peale ette. Või ujutavad mingi ala üle.

See on seesama asi, mida kindral Kiili omal ajal nimetas kolme V printsiibiks: võitlejad, võimendajad ja võimaldajad. Võitlejad on need, kes relvaga konkreetselt teostavad kaitset. Võimendajad on need, kes loovad tingimusi ehk siis tagavad logistika, teostavad vaatlust, osutavad vägivallatut vastupanu, korraldavad sabotaaži ja loovad oma tegevusega soodsaid lahingutingimusi. Ning võimaldajad on elanikkond, kes selles piirkonnas elab ja kelle toetus, ka moraalne poolehoid, on äärmiselt oluline, et meil oleks liikumisvabadus.

Kohalike elanike poolehoiu säilitamine ja juurde võitmine asetab rõhu just malevatele ja seal tegutsevatele kaitseliitlastele, kelle vastutus ja vajadus aktiivsemalt tegutseda seetõttu ju kasvab ...

Nii see on. Üks mu eesmärkidest on malevatele ja malevkondadele, üksikkompaniidele, üksikrühmadele suuremat tähelepanu pöörata ning nende võitlusvõimet ja võitlusvaimu tõsta. Sest olgem ausad – teatud perioodil keskenduti väga palju just lahingugrupi tegemisele, mille ülesannet oli paljudel kaitseliitlastel raske mõista – et miks nad peavad näiteks Lääne-Eestist minema idarindele, kuigi selleks oli loomulikult olemas vajadus ja põhjus.

Tänapäeval on kaitsevägi suuteline väga kiiresti formeeruma. Loomulikult peame me neid toetama ja

Üks mu eesmärkidest on malevatele ja malevkondadele, üksikkompaniidele, üksikrühmadele suuremat tähelepanu pöörata ning nende võitlusvõimet ja võitlusvaimu tõsta.

aitama ka Kaitseliiduga, ennekõike oma formeerimisstruktuuridega. Kuid me ei tohi unustada, et kaitseliitlase tugevus seisnebki selles, et ta on kõige tugevam oma kodus. Siis, kui ta võitleb oma kodus.

Eesti on hästi uhke selle üle, et meil on kaitsevägi reservis. Ja minu arvates on see sellise riigi puhul nagu Eesti ainuõige lahendus. Kuid vägi tähendab seda, et meil on struktuurides olemas isikkooseis. Ja kui me räägime kriisiajast, siis me tõstame selle väe üles ja hoiame teda lahinguvalmis.

Kui vaatame tänapäevast hübriidsõjapidamist, siis näiteks Vene sõjaline doktriin näeb ette teatud olukordades hoida vastast alalises sõjavalmiduses, et kurnata tema majandust.

Kujutage nüüd ette, kui me hoiaksime 50 000 meest alalises valmisolekus sellepärast, et on oht, et homme võib alata sõda. Kuidas mõjutaks see Eesti majandust, kui 50 000 meest on püssi all pool aastat, aasta? See tähendab, et 50 000 meest ei käi tööl. Ei tee seda, mida nad tegelikult peaksid igapäevaselt tegema.

Aga võtame nüüd kaitseliitlased, kes on hästi väljaõpetatud ja teavad oma ülesannet nii kriisi kui ka sõja ajal. Neil on ka hästi kompetentsed ülemad, kes on ette valmistatud ja teavad, kuidas oma meeskondi kasutada. Positsioonid on teada. On teada, millise vile või mobiilikõne peale tuleb minna oma positsioonile ja kuidas positsioonilt lahkudes edasi käituda.

Kas meil siis oleks vaja seda üksust pidevalt üleval hoida? Põhimõtteliselt mitte. Sest ta on juba oma lahinguväljal. Tema liikmed teevad oma igapäevast tööd sealsamas, sellessamas külas või linnas või sellesama põllu peal. Kaitseliitlane künnab sedasama põldu, mille serval on tema lahingupositsioon. Mis tähendab, et ta võib üsna viimasel hetkel traktoriroolist välja hüpata, võtta traktoriistme tagant püssi ja minna oma lahingupositsioonile.

Ning kui me viime kaitsetegevust läbi oma kodukohtades, siis me saame alati kombineerida. Seda näitas ka hiljuti lõppenud liitlaste vastuvõtuõppus Tractable. Inimesed pididki vahepeal ära minema, tööd ja muud vajalikku tegema, ning nad asendati teiste inimestega, kellel tol hetkel oli aega ja võimalust. Sellisel moel on võimalik mingit ülesannet täita päris pikka aega järjest.

Just selles peitub Kaitseliidu fenomen, et meil ei ole vaja hoida üksusi alalises valmisolekus. Nad on küll pidevalt valmis, aga nad viibivad oma kodus, kus neid toetab nende endi keskkond, nende endi sõbrad, nende endi pered ja kodud.

Laiapindne riigikaitse ei hõlma ainult sõjalist riigikaitset, vaid riigikaitseks peab valmis olema kogu ühiskond. Mis võimalused Kaitseliit selleks annab?

Põhimõtteliselt on inimesel peale kaitseväe kaks teed, kuidas panustada riigikaitsesse. Nagu ma ütlesin, üks tee on liituda organisatsiooniga, kus talle õpetatakse, mida teha, kuidas teha ja millal teha, leitakse talle sobiv nišš ja antakse selles suunas väljaõpet.

Teine tee on teavitada ja õpetada inimesi, kes organisatsiooni ei kuulu. Seda teeme me erineval moel. Näiteks annavad kaitseliitlased oma teadmisi edasi koolides riigikaitseõpetajatena või siis noorteorganisatsioonide kaudu. Võib küll tunduda, et me ainult tegeleme noortega, aga tegelikult me õpetame noori kriisi ajal õigesti käituma. Ja kui see kriis tuleb – ja kriis »

ei tähenda ainult sõda, vaid võib olla ka midagi muud –, siis võib seesama laps öelda oma vanematele, et mind õpetati tegutsema niimoodi ja te peaksite ka samamoodi tegema. Ka sellest on kasu.

Loomulikult on ka teavitustöö, mis organisatsioonist väljapoole läheb, hästi oluline ja me peame rohkem keskenduma ka sellele teabele, mis aitab elanikkonnal ellu jääda. Eesti rahvas on väike ja me ei saa ju lubada seda, et laseme inimestel lihtsalt hukkuda. Tsiviilelanikele on kõige olulisem ellujäämine ja algab see ju täiesti lihtsatest asjadest.

Võtame näiteks kodused toiduvarud. Sellest on viimasel ajal räägitud seoses loodusjõududest tekkinud probleemidega, aga neli-viis aastat tagasi ei küsinud keegi, kas ja kui palju mul peaks kodus vett olema, kas mul peaks olema kodus gaasiga matkapliit juhuks, kui elekter ära läheb ning mul on vaja süüa teha, mis asjad peaksid mul olema käepärast, mis peaks olema pakitud juhuks, kui tuleb kuhugi ära minna. Sellised teadmised ei tule iseenesest, neid on vaja õpetada. Ja seda saab teha ainult see, kes teab, ja teadmine saab tulla ainult selliselt organisatsioonilt, nagu on Kaitseliit. Ehk siis me peame tegelikult õpetama oma inimesi ja nemad peavad oma teadmisi edasi jagama. See ongi Kaitseliidu kui vabatahtliku organisatsiooni kiirgamine väljapoole. Me osaleme kriisikomisjonides, pakume omavalitsustele ja meditsiiniasutustele teatud juhtudel abi, teeme koostööd politseiga. Kõik see on väljapoole kiirgamine, informatsiooni levitamine väljapoole selleks, et süsteem töötaks paremini.

Ja kui me räägime kohalikust Kaitseliidu üksusest, malevast või malevkonnast, siis on sõja või kriisi ajal just tema majakaks, mille poole inimesed vaatavad, kui neil on abi vaja või nad tahavad panustada riigi kaitsmisse. Seetõttu on meie ülesanne ka kasvatada kohaliku elanikkonna teadlikkust, et nad leiaksid vajadusel Kaitseliidu üles.

Nagu mainisite, on Naiskodukaitse võtnud endale väga jõuliselt ülesandeks elanikkonnakaitse arendamise. Kas teie nägemuses ongi see nende peamine roll või võiks neid ülesandeid olla rohkem?

Kindlasti ei ole Naiskodukaitse keskendunud ainult ühele asjale, aga kuna elanikkonnakaitse on nii lai ja suur valdkond, siis võiks sellega tegelemine olla nende peamine ülesanne. Minu silmis on see ka üks tähtsamaid ülesandeid, sest selle kaudu me loomegi usutavust, tekitame rahvas riigi kohaloleku tunde ja seeläbi toetuse meie sõjalisele tegevusele.

Loomulikult on naiskodukaitsjatele rohkem ootusi ja osa nendest on seotud sõjaaja ülesannetega. On naisi, kes on võtnud endale kohustuse asuda sõjaaja ametikohale, mis tähendab, et nad liiguvad sõjaaja struktuuri.

Tegelikult on Naiskodukaitse kui aken, mille kaudu naised meie organisatsiooni sisenevad ja leiavad endale riigikaitses koha. Üheks selliseks kohaks võiksid olla ka formeerimiskeskused, vabastamaks meesressurssi, mida oleks võimalik kasutada mujal, näiteks relvakandjatena.

Et organisatsioon oleks jätkusuutlik, on vaja endale järelkasvu kasvatada. Üks võimalusi selleks on noored, kes hea meelega liituvad Noorte Kotkaste või Kodutütardega, kui leidub keegi, kes on valmis nendega tegelema. Paraku selliseid inimesi väga palju ei ole. Kuidas teie hinnangul oleks võimalik vabatahtlike noortejuhtide puudust leevendada?

Jah, kahjuks see nii on, et meil ei ole puudust noortest, vaid noortejuhtidest. Täna põhineb noorte juhtimine tihti vanemate entusiasmil ning neis kohtades, kus meil on aktiivsed vanemad, on ka hästi tublid noorteorganisatsioonid.

Me peame tegelikult õpetama oma inimesi ja nemad peavad oma teadmisi edasi jagama. See ongi Kaitseliidu kui vabatahtliku organisatsiooni kiirgamine väljapoole.

Mulle tundub, et põhjus võib olla selles, et meil on organisatsiooni sees aset leidnud struktuuriüksuste kerge omavaheline kaugenemine. Kuidagi on kujunenud eraldiseisvad naiskodukaitsjad, noored kotkad, kodutütred ja kaitseliitlased ning mõne maleva tasandil on isegi tunda vahe tegemist meie, teie ja nende vahel.

Tegelikult on noored ka tulevased kaitseliitlased ja naiskodukaitsjad ja meist sõltub, kas nad tahavad liituda hiljem Kaitseliiduga või mitte. Me näeme, et alati see ei õnnestu. Aga miks ei õnnestu? Kas me ei ole suutnud Kaitseliitu neile piisavalt atraktiivseks teha ja kui me ei ole suutnud seda teha, siis mis on selle põhjus? Võib-olla on põhjuseks see, et struktuuriüksused on hoidnud lahku.

Tegelikult on Kaitseliit üks tervik, mis koondab nii kaitseliitlasi, naiskodukaitsjaid, noorkotkaid kui ka kodutütreid. Ja kui me hästi selgelt määratleme, et seesama malevapealik, kes seal koha peal on, vastutab kogu oma vastutusala arendamise eest, ning maleva toetus teistele struktuuriüksustele on hästi oluline, siis suudame ehk natuke leevendada seda instruktorite puudust.

Milline võiks teie nägemuses olla Kaitseliit kümne aasta pärast?

Ma tahaksin, et Kaitseliit oleks kümne aasta pärast selline organisatsioon, kuhu kuulumine on igale Eesti kodanikule auasi. Et kaitseliitlane on Eesti ühiskonna lugupeetud liige, kes on teadlik oma kohustustest ja ülesannetest riigi ees, on teadlik sellest, kuidas ta peaks käituma, ja on kompetentne lahendama ükskõik milliseid olukordi, mis võivad ette tulla; kes oskab anda abi, kui selleks peaks vajadus tekkima, aga kes teab ka täpselt oma kohta kriisi ja sõja ajal.

Ja ma tahaksin, et kaitseliitlast tuntaks ja teataks ka meie võimalike vastaste poolel kui väga professionaalset, kõrgelt motiveeritud võitlejat. Et kui neil peaks tekkima isu Eesti iseseisvust rünnata, siis oleks nende kõige suurem hirm sattuda vastamisi põhjakotkaga embleemi kandvate võitlejatega.

Ideest teostuseni ehk Arvidi visandatud kaardist kujunes välja Jõhvi militaarajaloole pühendatud matkamäng

MARGE TASUR

AASTA KAITSELIITLANE ARVID SIILAK:

NOORI ENDA KÕRVAL HOIDES JA TEGEVUSSE KAASATES ON MEIL JÄRELKASVU

Aasta kaitseliitlane Arvid Siilak on nagu ideedemasin. Kui teda tabab hea mõte, siis haarab ta töö juures kasvõi pappkasti külje, visandab oma mõtted sellele ja teeb asja ära. Ikka selleks, et tuua noori varakult riigikaitsesse.

Tekst: **MARGE TASUR**, *vabatahtlik autor*

„See on originaal," teatab Arvid ning asetab lauale papitüki, millele on musta markeriga tähistatud kõik Jõhvi olulisemad sõjandus- ja vabadussõjateemalised kohad ja mälestusmärgid. Mäng leidis rakendust Tõnissoni perepäeval, mida korraldavad naiskodukaitsjad. Huvilised avastasid Jõhvis kaardil kujutatud kohti. Igast rännakupunktist sai mõistatusse ühe tähe ning lõpuks kokku sõna. Tublimatele lahendajatele olid auhinnad. Osalejatele anti näppu Arvidi visandatud ja selleks perepäevaks põhikooli õpilase Kristina Mõisa kujundatud kaart. Arvid pildistas üles kõik rännaku objektid ning saatis need Kristinale, kes tegi graafilise lahenduse. Eriti uhke on Arvid Kristina üle – et ühe õpilase kunstianne sai märgatud ning leidis parimal viisil rakendust.

Arvidi ideed ulatuvad ka Kaitseliidu piiridest välja. Koostöös Jõhvi keskraamatukogu lastetöö spetsialisti Reet Kalduriga on hoo sisse saanud ka Jõhvi ja Kohtla-Järve laste motivatsiooniüritused.

»

Temale on Kaitseliit eluviis, temas on palju patriotismi ja kohusetunnet arendada organisatsiooni, mille osa ta on.

KÄSIKÄES NOORTEGA

„Kaitseliitu edendada ja arendada saab noori kaasates. Kui ise teed laste juurde ei otsi ja neisse oma tegevuste ja oskustega ei panusta, pole ka järelkasvu," räägib Arvid. Viimatisel raamatukogusündmusel oli teemaks majutus metsas. „Näitasime linnalastele, kus sõdur magab, kuidas käib telk lahti, kuidas toimub ahju ülesseadmine ja kütmine; mis saab siis, kui telki püstitada ei saa ja tuleb lahtise taeva all magada ja kuidas sõdur sööb," kirjeldab kaitseliitlane. Eelmistel kordadel on lapsed uudistanud sõdurivarustust ja proovinud toidupaki sisu. Kui kahe ja poole aasta eest raamatukoguga tööd alustati, oli huvilisi kaheksa, nüüd on neid juba üle neljakümne, lisaks nende vanemad.

Üks populaarsemaid ettevõtmisi Arvidi eestvedamisel on lindudele pesakastide meisterdamine. Viimasel ehitamisel oli kohal 45 last. Tislerina töötav Arvid valmistab materjale ette ja lõikab neid välja kaks nädalat. „Laste osa on vaadata näidispesakasti ning ise sama asi kokku meisterdada," räägib ta. „Neile sündmustele kaasame ka noorkotkaid, kes räägivad oma tegevusest. Mõte ongi, et laps jõuaks põnevate tegevuste kaudu Kaitseliidu noorteorganisatsioonidesse. Sealt edasi juba Kaitseliidu ridadesse ja miks ka mitte tegevväelaseks," juurdleb Arvid.

MÕJUSAD EESKUJUD

Ise on Arvid kaitseliitlane olnud juba veerand sajandit. Ametlikult on ta liige 1993. aasta 30. detsembrist. „Ise pean ajaarvestust 1994. aasta jaanuarist. Siis hakkas ikka sisuline tegevus," lisab ta muigega. Kaitseliidu algusaegadel oli vabatahtlike huvi suurem. „Vabadus oli kätte saadud ning motivatsioon kõrge. Käisime iga kahe nädala tagant laskeharjutustel, siis oli kogu aeg väljas 30–40 meest. Praegu peab neid aga kodudest välja meelitama," tõdeb ta.

Kaitseliitu meelitas ta Alutaguse maleva üks asutajaliikmeid, praeguseks meie seast lahkunud Raivo Reinbärk.

Arvid ei saanud kohe Kaitseliitu astuda. Kui teistel oli taskus Eesti Vabariigi kodaniku pass, liikus tema ikka ringi Nõukogude välisturisti passiga „Mu isa sündis 1937. aastal Peterburis ja oli ristitud Jaani kirikus. Kulus poolteist aastat, enne kui ma õige passi sain," selgitas ta. Toona emaliini pidi kodakondsust ei arvestatud.

Tõsisem huvi militaarteemade vastu tekkis Arvidil Kohtla-Järve 1. keskkoolis õppides. Koolis oli eestimeelne õpetaja Ants Paeväli, kes andis sõjalise õpetuse tunde – ja seda eesti keeles. „Ants tegeles ka laskmisega. Koolis oli lasketiir, saime kättpidi Nõukogude armee relvade juures olla, õppida ja laskmas käia," rääkis Arvid.

Õpetaja Ants Paeväli eeskujul tekkis Arvidil huvi ka filateelia vastu. 1990ndateni kogus ta kosmoseteemalisi marke. Kõik kuus-seitse margialbumit on tal senini alles. Nõukogude ajal sai marke osta allkirja vastu. Ants oli aastaid Kohtla-Järve Filatelistide Seltsi esimees. Klubis liikus igasuguseid marke, mida kogujatele hoiti. Arvidi kogus leiab marke Mongooliast, USA-st, Aafrika riikidest Saudi Araabiani välja. Margikogus on koha leidnud nii Nõukogude Liidu kosmoseprogrammi Sojuz kui ka Apollo 13 missiooni margid.

Lisaks filateeliale huvitab Arvidit ka rahvatants, milles on tal kogemust üle neljakümne aasta. Nüüd ta küll paar-kolm aastat enam ei tantsi, ent tants jääb osaks temast. Tänaseni on kaitseliitlasel meeles tantsuõpetaja Eike Rõõmus ning tema õpetamine. „Ta oli vana kooli õpetaja, kellele olid tähtsad rüht ja õige kehahoiak. Enne tantsuproovi oli pool tundi kehahoiaku trenni. Eike Rõõmus ei õpetanud enne ühtegi tantsu, kui oli meile terviku ära näidanud."

RAHVATANTS TEGI RAHVUSKANGELASEKS

Rahvatants andis Arvidile Nõukogude armee sisevägedes Usbekistanis Taškendis teenides rahvuskangelase staatuse. Keskkooliaegne klassiõde, praegune Jõhvi kultuuri- ja huvikeskuse direktor Anne Uttendorf pildistas

ARVID SIILAK

- Sündinud 10. märtsil 1967 Kohtla-Järvel
- Õppinud Kohtla-Järve 1. keskkoolis
- Töötab 1995. aastast tislerina AS-is Fortem Grupp
- 1996. aastast töötab kodukontoris ja on praeguse IF Kindlustuse partner
- Teenis aega Nõukogude armee sisevägedes Taškendis
- 1993. aasta 30. detsembrist Kaitseliidu Alutaguse maleva Jõhvi malevkonna liige, rühmavanem, relvapealik, veebli auastmes
- Aasta kaitseliitlane 2018 ja samal aastal Alutaguse maleva aasta kaitseliitlane
- 2007. aastast abipolitseinik, 2017. aastal parim abipolitseinik Ida prefektuuris
- Tantsinud rahvatantsurühmas Virulane, laulnud meeskooris Kaevur
- EELK Jõhvi koguduse juhatuse liige
- Kahe lapse isa

Eesti Vabariigi presidendi vastuvõtul 2019. aasta 24. veebruaril ERAKOGU

ERAKOGU

Kaitseliidu motivatsiooniüritused meelitavad raamatukokku palju uudishimulikke lapsi ja nende vanemaid

tantsuvõistlusel ajalehe Noorte Hääl fotokonkursiks rahvatantsijaid. Kolm päeva pärast lehe ilmumist jõudis see Arvidi väeossa. Tol ajal posti tsenseeriti ning ajaleht jäi ülemuste kätte. „Minult küsiti: „Reamees Siilak, kas te olete rahvuskangelane?“ Tardusin ja mõtlesin, mis kangelane?! Siis näidati mulle ajalehest rahvatantsu pilti. Selgus, et Usbekistanis on lehes kõik kangelased, seega pidin ka mina kangelane olema,“ jutustab Arvid. Kuigi keegi keelt ei mõistnud, võeti ikkagi teadmiseks, et nende väeosa sõdur on nii tähtis, et pannakse lehte.

Arvid teenis Nõukogude armees aastatel 1985–1987. „20. novembril 1985 võeti mind Nõukogude armeesse ja 20. novembril 1987 sain teenistusest lahti. Tund aega jäi täisajast teenimata,“ lisab ta täpsustavalt. Eluks ajaks on ta silmade ette jäänud pilt Taškendi raudteejaamast. „Jaam oli täis sõdureid, kes tulid Afgaanist ja kes läksid Afgaani. See oli dramaatiline: kes tulid, nutsid ja kes läksid, nutsid,“ meenutab ta.

HINGEGA RIIGIKAITSJA

Varasemad kogemused Arvidit militaarvaldkonnast siiski eemale ei peletanud. Temale on Kaitseliit eluviis, temas on palju patriotismi ja kohusetunnet arendada organisatsiooni, mille osa ta on. Kaasvõitlejad nimetavad Arvidit malevkonna legendaarseks relvuriks, kes väga pühendunult kontrollib relvade puhtust ja nende korrektset käsitlemist. Seda kinnitab ka kaitseliitlane ise.

„Siilakul on eriline näpp! Kui ta selle kuhugi pistab, leiab ikka, et relva peab uuesti puhastama,“ muigab ta kaaslaste kommentaare näiteks tuues.

Neile sündmustele kaasame ka noorkotkaid, kes räägivad oma tegevusest. Mõte ongi, et laps jõuaks põnevate tegevuste kaudu Kaitseliidu noorteorganisatsioonidesse. Sealt edasi juba Kaitseliidu ridadesse.

Tema sõnul on relv nagu naine, tema eest peab hoolt kandma. Kui jätad ta unarusse, maksab ta sulle kätte – nii on!

„Aasta kaitseliitlase tiitel on väärtus ja tunnustus kõigile, kellega ma igapäevaselt koos olen,“ sõnab ta. Tiitel tuli Alutaguse maleva Jõhvi malevkonda teist korda, varem on selle pälvinud Meelis Tinno. Arvid vaatab aasta kaitseliitlase kujule graveeritud nimesid. „Need inimesed on panustanud oma hinge riigikaitsesse. Kindlasti on neil olnud kurbi ja õnnelikke hetki, kaotusi ja taassünde, fööniksina tuhast tõusmist,“ lausub aasta kaitseliitlane Arvid Siilak.

52aastane mees sõnab, et vanus teeb varsti oma ja tuleb üle minna teise üksusesse. „Enne ei saa edasi liikuda, kui on mantlipärija. Ma olen rühmavanem ja enne ära ei lähe, kui kandidaat on olemas,“ lausub ta ja lisab, et ust ei saa selja taga lihtsalt kinni panna. Arvidil oli küll tubli mantlipärija silmapiiril, ent talle pakuti malevas instruktori kohta. Uusi kandidaate tuleb mehe sõnul otsida vanemate noorkotkaste ridadest. „Neid enda kõrval hoides ja tegevusse kaasates on meil järelkasvu,“ märgib ta.

PÄRNAKAD LÄTIS EHK PISTODAGA MÕÕGA VASTU

Nad ei kanna tunnusmärke ega vormi. Aga liiguvad formeeringus. Kiiresti ja hääletult. Väikesed, võitlusgrupid. Kõikjal ja mitte kusagil. Nad näevad, aga neid ei nähta. Nad avavad tule. Ja kaovad. Et ilmuda ja uuesti lüüa.

Tekst: **ASSO PUIDET**, *Kaitse Kodu! tegevtoimetaja*

Nad ei sõdi vastase, vaid enda sõda. Enda kehtestatud reeglite ja mustrite järgi. Nad ei võitle territooriumi pärast. Ei tõmba rindejoont, vaid muudavad tagahoovi sõjatsooniks.

Nad on kohaliku veetorni pumbasüsteemi inspekteerima saabunud tehnik, lõhkekeha tööriistakohvrisse peidetud, ja kuller väeosa väravas, õlakotis surmatoov saadetis. Neli sidemasti lähistel paikneva poe parklas seisvas pereautos istuvat relvastatud ja hästi väljaõpetatud meest jälgimas, tegemas märkmeid ja järeldusi.

Nad on demoraliseeruvad sõnumid telefonis. Automaadivalangud võsast. Jalastunud sõduritest mööda kihutanud mootorrattalt heidetud lõhkekeha.

Nad on paranoia. Eskaleeruv kaos. Hirm ja rahutus. Kurnamine ja manipuleerimine. Pealtnäha juhuslikud, ometi hästi koordineeritud ning detailideni läbimõeldud intsidendid.

Nad on Kaitseliidu Pärnumaa maleva võitlejad Läti Zemessardze õppusel Sword (Mõõk) tegemas sedasorti vastast, kellega tuli silmitsi seista Ukraina võitlejatel Donbassis, venelastel Tšetšeenias, Iisraeli armeel Liibanonis, brittidel Iirimaal, Nõukogude soldatitel Eestis ning meie sõduritel Afganistanis.

Sõltuvalt vaatenurgast, moraalsest kompassist ja kehtivatest õigusnormidest kas terroristid, mässulised või vabadusvõitlejad, aga nii või teisiti võitlejad, kes peavad vastu saama endast tunduvalt arvukamale vaenlasele. Lööma kvantiteeti kvaliteediga.

Rühmasuurune üksus kergelt relvastatud sõdureid hübriidsõja keerises. Sest just hübriidsõjaõppus see Läti Zemessardze 2. brigaadile oli, nagu selgitas brigaadi komandör kolonel Mareks Ozolinš.

Õppus, mille käigus tuli Zemessardze võitlejatel toetada tsiviilkorrakaitseüksusi, turvata militaarobjekte ning võtmetähtsusega tsiviilobjekte.

„Et muuta õppus Zemessardze sõduritele reaalsemaks, teevadki meie liitlased Eestist siin vastutegevust, kehastades tsiviilriietes ja masinates liikuvaid vastaseid," selgitas Ozolinš eestlaste rolli Lätis Cēsise ja Valmiera aladel toimunud õppusel.

Nagu märkis end tillukeses Liepa asulas hüljatud tornmaja rõsketes ruumides ööpimeduse varjus sisse seadnud ja kindlustanud üksuse ülem lipnik Kristo Sinivee, oli kaitseliitlaste ülesandeks vaadelda vastase objekte ning panna luureandmete põhjal kirja vastase tegevused oma territooriumi kaitsel. Selleks, et näha, kuidas „vastane" oma territooriumi kaitseb, tuli teda kompromiteerida, mugavus- ja turvatsoonist välja kiskuda, tema rutiini lõhkuda.

Selline tegevus aitab Sinivee selgitusel ühelt poolt näha ja aru saada, kas ja kuidas meie Läti liitlased suudavad endale olulisi objekte kaitsta. Teisalt aga annab asümmeetriliste rünnakute läbimängimine aimu, kuidas meie potentsiaalne vastane võib meid rünnata – mis töötab ja mis ei tööta.

Pealegi, nagu lisas Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik kolonelleitnant Rasmus Lippur, on selline piiriülene koosharjutamine ühtaegu nii huvitav kui ka kasulik. Seda mõlemale poolele. Ja mis meile kasulik, on meie vaenlasele kahjulik.

ASSO PUIDET

TOOMPEA AKADEEMIA

Tallinna maleva Toompea malevkond organiseerib Toompea Akadeemia nime all põnevaid loenguid oma ala ekspertidelt. Kaitse Kodu! lugejatelgi on nüüd artiklitesarja kaudu võimalus neist osa saada.

KAITSELIIDU INFODOKTRIIN: ME KÕIK OLEME INFOSÕJA SÕDURID

Oma üksuste võitlustahte kasvatamise kõrval on teiseks äärmiselt oluliseks, strateegilise tähtsusega kommunikatsioonisuunaks vastase ründe dokumenteerimine.

Tekst: **ILMAR RAAG,** *Toompea malevkonna pealik*

Sisuliselt sõltub sellest meie liitlaste tegevus. Isegi kui NATO artikkel 5 käivitub kiiresti ja Eestis viibivad NATO üksused astuvad võitlusse, eeldab lääneliitlaste jätkusuutlik tegevus nende ühiskondade toetust. Lääne avalik arvamus peab olema veendunud, et Eestit tõesti rünnati ja meie enesekaitse on õigustatud.

See on nii tähtis tegevussuund, sest esiteks ei tohi Eesti siin valetada ja teiseks ei saa lootma jääda sellele, et ettevalmistatud teavitusüksused on kindlasti õiges kohas vastase tegusid jäädvustamas. Praegusel meediaajastul peab sisuliselt kogu ühiskond püüdma sõjakuritegusid jäädvustada.

Struktuuri mõttes eeldab see eelkõige strateegilisel tasandil „korjekeskust", kes koguks kokku erinevatest allikatest saabuvat infot agressiooni kohta. Täpselt dokumenteeritud kujul ja puhastatuna igasugustest kuulujuttudest ja manipuleeritud meediast. Sellega ei pea iga Kaitseliidu malev ekstra tegelema, aga igaüks peab teadma, et selline meediadokument on kõrgemal pool kulla hinnaga.

Kui luure planeerimise käigus rõhutatakse tihti, et iga sõdur peaks olema luure sensor, siis meediaajastul eeldame, et iga sõduri initsiatiivist sõltub, et Eesti pinnal tegutsev vastane oleks üles pildistatud ja filmitud.

SUHTED TSIVIILÜHISKONNAGA

Kaasaegsed sõjalised konfliktid toimuvad tõenäoliselt keskkonnas, kus tsiviilühiskond jääb operatsioonialale. See tekitab olulisel hulgal probleeme ja piiranguid, sest tsiviilelanike elude säästmine jääb alati prioriteediks.

Põgenike voorid ummistavad teid ja nende evakuatsioon võtab ressursse. Samas on üldisemas plaanis oluline, et riik jääks sõja ajal püsima ja inimesed toetaksid võitlust. Võimalik on ka vastupidine variant, valesti käitudes võib Kaitseliidu üksus konflikti korral Venemaaga tunda ennast ka Lasnamäel kui vaenulikus keskkonnas.

Üldiselt me eeldame, et tsiviilühiskonnaga suhtlevad sel hetkel spetsiaalsed tsiviil-militaarkoostöö inimesed, aga konfliktide reaalsus näitab, et iga sõdur võib sattuda suhtlusse mõne tsiviilisikuga. Seepärast on kommunikatsiooni mõttes oluline, et sõdurid saaksid aru oma paratamatust rollist Kaitseliidu saadikuna. Ja, et nad teaksid, mida rääkida. Halval juhul võtab see kuiva ja kantseliitliku jutupunktide vormi, aga paremal juhul leidub vähemalt igas jaos keegi, kes oskab inimkeeli edastada Kaitseliidu selle hetke olulisemaid sõnumeid.

Kõige rohkem huvitavad tsiviilelanikkonda sel hetkel küsimused, mida teha, et ellu jääda, kust saada süüa ja kust leida peavarju. See üksuse ülem, kes suudab oma vastutusalas viia inimesteni vastused neile küsimustele, võib loota inimeste toetusele.

Reasõdurist järgmisel astmel on aga vaja eraldi inimesi, kes käiksid üksusega kaasas ja püüaksid igal operatsioonialal koheselt sisse seada suhted tsiviilelanikkonnaga. Töö on hästi tehtud siis, kui need suhted ei ole formaalsed ega piirdu kohalike omavalitsustega, vaid reaalsete liidritega.

Kujutame ette olukorda, kus teie kompanii hoiab Suur-Tallinna kaitsel üht kvartalit. Selle kvartali tsiviilelanikud, kes ei ole evakueerunud, puutuvad varem või hiljem kokku veepuudusega, sest tõenäoliselt on kraanid kinni keeratud.

Kuna väljas käivad plahvatused ja tulistatakse, pöörduvad nad varem või hiljem võitlejate poole. Sellest, kuidas teie kompanii olukorra lahendab, sõltub kindlasti ka elanikkonna suhtumine. Igal juhul aga sisaldab lahendus kommunikatsiooni ehk suhtlust teie ja nende elanike vahel.

Kujutame ette olukorda, kus teie kompanii vastas on paneelmajadesse imbunud Vene viienda kolonni rühm. Nad terroriseerivad kohalikke elanikke, kes tahaksid lihtsalt rahu ja ellu jääda. Kui te leiate võimaluse tsiviilelanikkonna päästmiseks, siis tähendab see ilmselt mingite läbirääkijate, CIMIC-u spetsialistide kaasamist. Igal juhul tähendab see kommunikatsiooni.

Kas teie malevas on täna need läbirääkijad olemas? Kes oskavad vene keelt, jäävad stressiolukorras rahulikuks ja kel on ka piisavalt elukogemust, et mõjuda usaldusväärselt?

Kujutame ette olukorda, kus kõrgemalt poolt ei anta teile pioneeritehnikat, aga vaja on kiiresti puhastada mingeid koridore. CIMIC-u inimesed lähevad otsima kohalikke ettevõtjaid, et saada tsiviilmasinaid. See eeldab, et juba operatsiooni planeerides on CIMIC-u inimesed kaardistanud alal tegutsevad firmad ja loonud nende juhtidega kontakti. See on kommunikatsioon.

Sellise kommunikatsiooni tulemuseks peab olema see, et tsiviilühiskond on valmis toetama relvajõudude tegevust või vähemalt ei osale vastutegevuses. »

Seepärast on kommunikatsiooni mõttes oluline, et sõdurid saaksid aru oma paratamatust rollist Kaitseliidu saadikuna. Ja et nad teaksid, mida rääkida.

PROPAGANDA OHT

Eelkirjeldatud ülesannete täitmisel puutume pidevalt kokku tõsiste sisuliste probleemidega, kus põrkuvad erinevad taotlused.

Näiteks olen ma kokku juhtunud päris mitme andeka kommunikatsiooniinimesega, kes väldivad kokkupuudet kaitseväe või Kaitseliidu teavitustegevusega, sest eeldavad, et alati on tegemist propagandaga.

Samal ajal ei pruugi nad sugugi olla kaitsetahte vastased. Neile lihtsalt ei meeldi mõte manipuleerimisest, pooltõdedega mängimisest või läägete kiidulaulude kirjutamisest. Osaliselt saan ma neist aru. Kogu kaitseteemaline kommunikatsioon on tihti kammitsetud piirangutest, mis tekitavad paradoksaalseid olukordi.

Näiteks teavad kõik kaitseliitlased, et nende organisatsioonides on probleeme, aga neist justkui ei saa avalikult rääkida. Probleemide põhjaliku analüüsiga võidaks paljastada julgeolekudetaile. Aga kui konflikte selgeks ei räägita, on tulemuseks nurgatagune ussitamine ja tegelikult aeglustatud areng.

See teema on eriti oluline Kaitseliidule, sest vabatahtlike kaasamise eeldus on avatud sisekommunikatsioon. Valik on ju selge. Kui sul ei õnnestu probleeme selgeks rääkida, siis inimesed lahkuvad.

Täpselt samuti on probleemiks väljaõppeks suunatud info jagamine. Siingi on avalikke allikaid lugedes teinekord tunne, et käime ümber palava pudru ega räägi sellest, mida me tegelikult õpime või peaksime õppima sõjaasjanduses.

Põhjused on paraku väga selged. Meie taktikalised protseduurireeglid on päris kindlasti osa meie julgeolekulisest saladusest.

Kokkuvõttes on aga see kõige suurem proovikivi – kuidas vahetada omavahel asjalikku informatsiooni, ilma et meie jutt muutuks ümmarguseks ja imalaks propagandaks? Reaalselt tähendab see vajadust suurendada näost näkku kommunikatsiooni võimalusi. Meedia vahendusel peetav dialoog jääb julgeolekulistel (OPSEC) kaalutlustel igal juhul piiratuks.

SOTSIAALMEEDIA TAGASILÖÖGID

Me oleme eelkõige Venemaa sõdurite sotsiaalmeedia harjumustest näinud, kuidas nende lohakus operatsiooni julgeolekus on kaasa toonud strateegilisel tasandil tagasilööke.

Kui Lääne avalike allikate luure suutis ainuüksi sotsiaalmeedia postituste kaudu tõestada Vene Föderatsiooni vägede viibimist Ida-Ukrainas, siis on see kahtlemata õppetund ka meile.

Õppuse Siil 2018 ajal nägin vähemalt kahte sellist sotsiaalmeediapostitust, mis pakatasid küll võitlusvaimust, aga samal ajal võimaldasid tuvastada nii üksuse kui ka asukoha veel enne üksuse rünnakut.

Kui peaksin meie võitlejatele sel puhul andma ühe kõige olulisema nõuande, siis oleks see järgmine: „Vahetult enne operatsiooni tehtavad postitused ei tohi vastasele anda aimu sinu üksuse tegevuse kohta. Ära näita, kus sa oled, kellega sa oled, millises varustuses sa oled."

Teine soovitus on aga seotud üldisema reegliga: „Ükskõik, mida sa sotsiaalmeedias teed, see ei tohiks meile tekitada juurde rohkem vaenlasi, kui meil niigi juba on. See tähendab, et sotsiaalmeedia ei ole kunagi isiklik meediaruum ja kaitseväelasena esindad sa 24/7 kõige poliitkorrektsemal kujul riigi strateegilist tahet."

Nii on. Ehkki on selge, et tekkiva stressiga tekib soov väljendada oma frustratsiooni, viha, jälestust jne. Aga me ei saa seda endale lubada, sest meie kaitseväelased ei saa isegi mitte sümboolselt käituda samamoodi nagu Nõukogude armee sõdurid, kes lõpetasid sõja suure vägistamisorgiaga Berliinis.

Mitte ilmaasjata ei ole Ameerika sõjaväelasi läinud USA sõjatribunali alla vale käitumise tõttu sotsiaalmeedias. Ameerika ühiskonna toetus oma armee jõupingutusele Iraagis hakkas muuhulgas oluliselt langema pärast seda, kui tulid avalikuks pildid Abu Ghraibi vanglast, kus vangivalvurid pildistasid vangide mõnitamist ja piinamist. Üpris samal moel, nagu Jaroslavli vanglas vangivalvurite poolt filmitud vangi piinamine tekitas käesoleva aasta juulis Kremlile järjekordseid rahvusvahelisi pahandusi.

IGA SÕDUR LOEB

Veel kord, nendest kolmest artiklist võiks kaasa võtta teadmise, et infotegevuse planeerimiseks peab kõigepealt alustama soovitud mõju kirjeldamisest. See aitab ka aru saada, mil viisil see mõju aitab kaasa üldise operatsiooni konkreetsetele eesmärkidele.

Seejärel tuleb aga vaadata, kes on konkreetselt need inimesed, kes seda tööd teevad. Minu senine kogemus Kaitseliidus näitab, et üldjuhul on need funktsioonid alamehitatud. Kommunikatsiooni reaalne tegevus vajab olulisel hulgal inimtöötunde ja toetavat logistikat.

Infotegevuse oluline eripära on aga see, et iga üksiku sõduri tegevus võib muutuda strateegiliselt oluliseks. Seepärast oleks parem, kui iga sõdur tõepoolest teaks, millised on operatsiooni eesmärgid mõju vaates.

LUUREPATRULLID
HÕIVASID LÄÄNERANNA VALLA

Septembrikuu viimasel nädalavahetusel võis Lääneranna valla metsades näha liikumas tavapärasest enam militaarriietuses mehi, naisi ja noorukeid. Ei, laiguline ei ole seeneliste uus moetrend – toimus hoopis patrullvõistlus Sügistorm!

Tekst: **KRISTINA KUKK**, *Lihula üksikkompanii liige*

KRISTINA KUKK

Mõlemad võistlused lõppesid Lihula linnusemäel, kus pealtvaatajate rohke kaasaelamise saatel läbiti takistusrada, millest kuiva jalaga ei väljunud ükski võitleja.

Laupäeva varahommikul kogunesid Käru küla lähedal metsaveerel kuus neljaliikmelist võistkonda: Lihula üksikkompanii (2), Lääne maleva naiskodukaitse, Hiiumaa malevkonna, Pärnumaa maleva ja Scoutspataljoni võitlejad.

Osalejatele jagati kätte ülesanne koguda vastaste kohta võimalikult palju luureinformatsiooni ning edastada see etteantud aja jooksul kontrollpunktidesse. Pealtnäha kerge ülesanne ei olnud sugugi lihtsamate killast.

Nimelt on Lihula üksikkompaniis 2017. aastal taasloodud sõjalis-sportlik patrullvõistlus oma olemuselt lühike, kuid intensiivne ning samal ajal ka põnev. Vahemaa, mille võistkonnad napi pooleteise päeva jooksul läbisid, jäi 60–70 kilomeetri vahele.

Võistlust ei teinud kergemaks ajaraamid ega Lääneranna valla eriline maastik koos rohkete liikumiskeelualadega, mis tähendas, et kohati pidid võistlejad valima pikema tee. Nii pandi proovile meeskondade koos- »

Sügistorm püüab oma käsitluses ja elluviimises matkida võimalikult täpselt olukordi, mis võivad olla meeskonnasuuruse patrulli ülesandeks nii luure-, lahing- kui ka toetusfunktsiooni täites, kuid omavad siiski mõõdetavat väärtust.

VÄIKESE KOMPANII SUUR VÕISTLUS

REIMO REIMER
nooremseersant
Lihula üksikkompanii pealik

Patrullvõistlust Sügistorm on Lihula malevkond korraldanud üheksakümnendate teisest poolest alates kokku ligi kümnel korral. Seoses struktuurimuudatustega likvideeriti 2004. aastal Lihula malevkond ning isikkoosseis liideti Risti malevkonnaga. Tulemusena soikus lisaks muudele Kaitseliidu tegevustele Lihula kandis ka Sügistormi korraldamine, seda eeskätt eestvedajate tahte raugemise ja ideede lõppemise tõttu.

Kui 2013. aasta jaanuari esimestel päevadel taasloodi Lihulasse Kaitseliidu Lääne maleva allüksus Lihula üksikkompanii, siis oldi kohe veendunud, et ka Sügistorm peab naasma. Pärast üksuse taasloomist, liikmeskonna struktuuride korrastamist ja Lihula üksikkompanii kodu sisseseadmist jõudsime niikaugele, et olime aastal 2017 valmis patrullvõistluse taaselustama.

Lihula üksikkompanii pealikuna võin kinnitada, et meiesugusele väikesele üksusele on Sügistormi korraldamine suureks proovikiviks, kuid seda suurem on au seda läbi viia.

Sügistormi korraldamisel saavad kaasa lüüa kõik, kes soovi avaldavad. Vapramad võivad end proovile panna võistlusel osaledes. Sügistorm on üritus, kus näeme Lihula üksikkompanii tõelisi sõpru, kes on valmis oma vabast ajast ja tahtest meile appi tulema. See on üritus, mis meid liidab. Siinkohal on mul hea meel tänada Lihula üksikkompanii liikmeid, Naiskodukaitse Lõuna-Läänemaa jaoskonna naisi, abivalmis naabrimehi Pärnumaa maleva Soontagana malevkonnast, häid sõpru Lääne, Saare ja Pärnumaa malevatest ja kaitseväest. Ilma teieta ei õnnestuks Sügistorm sellisena, nagu see on õnnestunud. Patrullvõistlus Sügistorm on tulnud tagasi selleks, et jääda.

tööoskused, võitlejate baasteadmised ja vastupidavus. Kuuest startinud võistkonnast jõudis finišisse viis.

„Sügistorm püüab oma käsitluses ja elluviimises matkida võimalikult täpselt olukordi, mis võivad olla meeskonnasuuruse patrulli ülesandeks nii luure-, lahing- kui ka toetusfunktsiooni täites, kuid omavad siiski mõõdetavat väärtust," selgitas ürituse korraldaja, Lihula üksikkompanii liige vanemveebel Andrus Aruots. Ta lisas, et kuigi tänavu osales võistkondi mullusest vähem, loodab ta, et tulevikus muutub see üha populaarsemaks.

Käesoleva aasta patrullvõistluse võitis kolmandat aastat järjest Pärnumaa maleva meeskond. Küsimusele, kuidas nad Sügistormiga rahule jäid, vastas Aruvälja meeskonna liige Janno Lampp nii: „Sügistorm on väga hästi korraldatud patrullvõistlus. Meile meeldib, et igal aastal toimub see eri piirkondades, nii saab panna end proovile erinevatel maastikel ja ka ülesanded, mida korraldajad välja mõtlevad, on igal aastal erinevad."

Patrullvõistluse Sügistorm korraldas Läänemaa maleva Lihula üksikkompanii. Neid abistasid Lääne maleva Haapsalu malevkonna ja Pärnumaa maleva Soontagana malevkonna vabatahtlikud.

KOTKARETK PANI NOORED PROOVILE

Samal ajal kui kaitseliitlased sügistormasid, kogunesid Kaitseliidu Lääne maleva kodutütred ja noorkotkad 27. septembri õhtul Rõude külalistemajja.

Algamas oli iga-aastane patrullvõistlus Kotkaretk, mis tänavu toimus koostöös Lääne maleva patrullvõistlusega Sügistorm. Järjekorras kaheksandale võistlusele registreerus 17 võistkonda, millest kaks koosnesid naiskodukaitsjatest. 10–13aastased läbisid oma oskustele vastavalt rohelist ja 13–18aastased punast rada; vanemad võistlejad alustasid teekonda reede hilisõhtul, laupäeva varahommikul liitusid nendega võistluse noorimad.

Kotkaretkel osalenud läbisid iga kahe-kolme kilomeetri järel kontrollpunkti, kus tuli täita mitmesuguseid ülesandeid: tuvastada maitsmismeelt kasutades marju ja vilju, lahendada salakirja, ületada paadiga jõge, teha lõket ja palju muudki. Rajal kontrolliti ka kohustuslikku varustust. Võistluse lõpetas takistusrada, mille eduka läbimise võtmeks oli meeskonnakaaslaste toetamine ja abistamine.

Kotkaretk on Kaitseliidu Lääne maleva kodutütarde ja noorkotkaste patrullvõistlus. Esimene Kotkaretk toimus 2012. aastal Tammikul.

MARIS ESKO

RKK ICDS Diplomaatia

Koostöös Rahvusvahelise Kaitseuuringute Keskuse välispoliitikaajakirjaga Diplomaatia toome teieni tunnustatud ekspertide sisukaid analüüse ja huvipakkuvaid käsitlusi nii lähemal kui kaugemal toimuvast.

UUS MAAILMAKORD

MADE IN CHINA

Me kõik teame, mida tähendab elada Ameerika Ühendriikide domineeritud maailmas. Väga vähesed kujutavad aga ette, mis juhtub siis, kui Hiina hakkab ameeriklaste sarnaselt maailma mõjutama. Hiljemalt sajandi keskpaigaks on see hetk käes. Kas me oleme selleks valmis?

Tekst: **MARKO MIHKELSON**, *Riigikogu väliskomisjoni esimees*

Ameerika Ühendriikide 37. president Richard Nixon oli vaevalt saanud ennast Valge Maja ovaalkabinetis sisse seada, kui algasid uue administratsiooni poliitikaplaneerimise kohtumised. Ühel nendest kirjutas Nixon oma märkmetesse: „Hiina kommunistid: lähiajal – ei mingit muutust. Pikemas perspektiivis – me ei taha, et 800 miljonit elaksid vihases isolatsioonis. Me tahame kontakti … (tahame) Hiinat, mis oleks rahvusvahelise ja Vaikse ookeani kogukonna koostöösoovlik liige.“

President Nixoni ametisse asumise hetkeks oli selge, et Washington ei saa enam tuumarelva omavat Hiina Rahvavabariiki eirata. Ühendriikide strateegidele oli ilmne, et põhimõttelises vastasseisus Nõukogude Liiduga oli mõistlik teha katse suhete taastamiseks Pekingiga. Nixon usaldas selle salajase ülesande oma värskele rahvusliku julgeoleku nõunikule, 46aastasele Henry Kissingerile.

Järgmise kahe päeva jooksul pidas Kissinger Pekingis kokku 17 tundi kõnelusi Hiina peaministri Zhou Enlaiga, kes esimesel kohtumispäeval hilise õhtutunnini kestnud vestluses ütles prohvetlikult, et 25 aastat pärast Teise maailmasõja lõppu ei saa USA end enam käsitleda maailma hegemoonina.

See kohtumine muutis maailma, sest just siis astus Hiina esimese ettevaatliku sammu, väljumaks pikaajalisest rahvusvahelisest isolatsioonist. Ilmselt ei kujutanud ei Kissinger ega ka 1972. aastal Pekingit külastanud president Nixon ette, et sellest saab ühtlasi alguse Ameerika Ühendriikide globaalse hegemoonia vaikne taandumine. Nii, nagu Zhou Enlai oli ennustanud.

MAAILMA MUUTEV JÕUD

Tänapäeva maailmamajandust on raske ette kujutada Hiina ja USA turgude »

PIXABAY

tiheda põimumiseta. Ainuüksi 1979. aastaga kolmekordistus Hiina-USA kaubavahetus, jõudes 3 miljardi dollarini. 2017. aastaks oli kaubavahetuse maht tõusnud aga juba 711 miljardi dollarini, kusjuures Hiina möödus Kanadast ja sai USA suurimaks kaubanduspartneriks.

Samal ajal on Hiina kujunenud Ühendriikide suurimaks võlausaldajaks, kontrollides 2018. aasta alguseks 1,168 triljoni dollari väärtuses USA võlakirju. See teeb kokku 5,3 protsenti kogu USA võlast. Põhjuseks on hiinlaste usk dollarisse ning USA tähtsus kaubanduspartnerina.

Dengi algatatud Hiina avanemis- ja reformipoliitikal on olnud vahetu mõju murrangulistele muutustele maailmas, sealhulgas Nõukogude impeeriumi kokkuvarisemisele ja Lääne liidriajastu lõppemisele.

Hiina suurel pöördel oli korraga mitmeid põhjusi, millest kolm näivad kõige olulisemad. Esiteks elas Hiina 1970. aastate keskpaigas läbi suure liidrikriisi, kui 1976. aastal surid üksteise järel aastakümneid kommunistlikku riiki juhtinud Mao Zedong ja tema lähim kaasvõitleja peaminister Zhou Enlai.

Pärast nende surma ning Deng Xiaopingi rehabiliteerimist 1977. aastal muutus Hiina liidrite diplomaatiline käitumine järsult avatumaks ja koostööd soosivamaks. Nad hakkasid külastama teisi riike, sõlmima uusi lepinguid ja looma eeldusi Hiina väljumiseks pikaajalisest ja kurnavast isolatsioonist. Vahetult enne ajaloolist pleenumit külastas Deng Xiaoping näiteks Jaapanit, Taid, Malaisiat ja Singapuri.

Hiina avanemispoliitika teiseks põhjuseks oli naaberriikide muljetavaldav edu majanduse arengus. Jaapan, kellega Hiina sõlmis 12. augustil 1978 rahu ja sõpruse lepingu, oli kolmekümne aastaga teinud läbi pöörase muutumise sõja kaotanud ja laostunud riigist maailma edukamaks majanduseks. Vahemikus 1950 kuni 1973 kasvas Jaapani majandus igal aastal keskmiselt 9,29 protsenti. Juba 1968. aastal oli Jaapan tõusnud Ameerika Ühendriikide järel maailma teiseks majanduseks.

President Xi Jinping pani 2017. aastal peetud kõnes maha kaks suurt strateegilist rajajoont. Aastaks 2035 peaks Hiinast saama innovatsiooni liider maailmas ja sajandi keskpaigaks peaks Hiina olema rahvuslikku tugevust ja rahvusvahelist mõju arvestades globaalne liider.

Deng Xiaopingi üheks suurimaks vaimseks mõjutajaks, reformidele suunajaks ja hilisemaks nõustajaks oli Singapuri kauaaegne peaminister Lee Kuan Yew. Kaks meest kohtusid esimest korda 12. novembril 1978. aastal, kui Deng saabus visiidile Singapuri. Kahe riigi suhted olid siis veel väga pingelised, kuna Hiina oli lootnud pöörata valdavalt hiinakeelse Singapuri kommunismi usku. Lee veenis Dengi mitte eksportima kommunistlikku ideoloogiat Kagu-Aasiasse. Deng kuuletus ja riikidevahelised suhted hakkasid vaikselt normaliseeruma.

Kolmas põhjus Hiina avanemiseks oli geopoliitiline olukord, mis ühest küljest sundis Hiinat tegutsema Nõukogude Liidu huvide tõrjumiseks Ida- ja Kagu-Aasias ning teisalt kasutama soodsat hetke suhete parandamiseks naabrite ja olulisemate maailmajõududega eesotsas Ameerika Ühendriikidega.

UUED MAAILMAVALITSEJAD

Hiina majanduslik areng on viimase neljakümne aastaga olnud peadpööritavalt kiire ja muljetavaldav. Ükskõik milliseid numbreid või arenguid võrrelda, igalt poolt vaatab vastu uskumatuna näiv muutus.

Alustada võiks kasvõi sellest, et mitte kunagi varem inimkonna ajaloos pole sedavõrd lühikese ajaga õnnestunud aidata nii paljudel inimestel pääseda sügavast vaesusest. Maailmapanga arvutuste kohaselt on 1970. aastate lõpust Hiinas vaesusest pääsenud rohkem kui 800 miljonit inimest, kusjuures täna elab vaesuspiirist allpool vaid kaks protsenti miljardiriigi elanikkonnast. Hiina SKT inimese kohta on neljakümne aastaga kasvanud 50 korda – 155 dollarilt 1978. aastal enam kui 8000 dollarini 2017. aastal.

Hiina on neljakümne aastaga integreerunud ülejäänud maailmaga viisil, mida ajalugu ei mäleta. Hiina asepeaminister Zhu Rongji rõhutas juba 1997. aastal, et „mitte kunagi varem ajaloos ei ole Hiinal olnud nii regulaarseid suhteid ja suhtlemist ülejäänud maailmaga“. Kui veel 1978. aastal oli Hiina osakaal maailmakaubanduses alla ühe protsendi, siis 2018. aastal keerleb maailmakaubandus ümber Hiina. 2003. aastal sai Hiinast maailma suurim välisinvesteeringute sihtriik, millega mööduti USA-st. 1978. aastast on Hiina saanud üle 500 miljardi dollari otseinvesteeringuid, mis on kümme korda rohkem kui Jaapan vahemikus 1945–2000.

President Xi Jinping pani 2017. aastal peetud kõnes maha kaks suurt strateegilist rajajoont. Aastaks 2035 peaks Hiinast saama innovatsiooni liider maailmas ja sajandi keskpaigaks peaks Hiina olema rahvuslikku tugevust ja rahvusvahelist mõju arvestades globaalne liider.

Mõlemad eesmärgid tunduvad realistlikuna. Juba praegu on Hiina kõrvuti USA ja Saksamaaga loonud parima innovatsiooniklastri ning 2019. aasta globaalses pingereas on Hiina 14. kohal. Eesti on seal näiteks 24. kohal. Sajandi keskpaigaks võib aga Hiina tõepoolest omada juba sellist rahvusvahelist mõju nii majanduse, teaduse kui sõjalise potentsiaali poolest, et

Pekingi sõna võib olla globaalselt kõige maksvam.

RAJU RELVAARSENAL

Hiinast sai kaasaegses tähenduses superriik juba ammu enne Deng Xiaopingi käivitatud reforme. 16. oktoobril 1964 pani Hiina Eestist kaks korda suuremal Lop Nuri polügoonil Gobi kõrbes toime oma esimese tuumarelvakatsetuse.

Operatsioon 59-6 oli edukalt lõpule viidud ja Hiinast sai ametlikult USA, Nõukogude Liidu, Suurbritannia ja Prantsusmaa järel viies tuumarelva omav riik. Sellest hetkest on ÜRO Julgeolekunõukogu kõik alalised liikmed tuumariigid.

Juba kolm aastat pärast esimest tuumakatsetust lõhkas Hiina Lop Nuril vesinikpommi. Nii kiiresti polnud ükski teine riik vesinikpommi katsetuseni jõudnud. Hilisemate aastate jooksul viis Hiina läbi kokku 45 tuumakatsetust, nendest viimane korraldati 1996. aasta suvel vahetult enne tuumarelvakatsetuste keelustamise leppe sõlmimist.

Hiina armee arsenalis on praegu umbes 260 tuumalõhkepead. Kanderakettide tegevusraadius ulatub kuni 14 000 kilomeetrini, kusjuures alles hiljuti on Hiina moderniseerinud oma ballistiliste rakettide arsenali. 2011. aastal kinnitas Hiina oma kaitsedoktriinis, et kasutab tuumarelva üksnes minimaalse heidutusena ega kasuta seda esimesena.

Hiina relvajõudude sihiteadlik moderniseerimine on kestnud pikemat aega, kusjuures näiteks mereväe tänapäevasele võimekusele seati eesmärgid juba kaugel 1982. aastal. Just siis avaldas kommunistliku partei ladvikusse kuulunud admiral Liu Huaqinq strateegilise visiooni, mille kohaselt pidi Hiina kolmes etapis aastani 2040 välja arendama maailmamerd kontrollida suutva ja lennukikandjate gruppidele toetuva mereväe.

Liu visiooni viiakse edukalt ellu. USA India ja Vaikse ookeani väejuhatuse ülem admiral Davidson kinnitas 2019. aasta kevadel Honolulus NATO Parlamentaarse Assamblee delegatsioonile, et Hiina suudab juba praegu edukalt opereerida nn esimeses saarestiku vööndis ehk Kamtšatka lõunatipust üle Jaapani Lõuna-Hiina mereni välja. Sajandi keskpaigas on aga Hiina tõenäoliselt võimeline konkureerima USA-ga vähemalt Vaiksel ookeanil domineerimise pärast.

Hiina relvastusprogramm on eriti viimase 20 aastaga olnud sedavõrd massiivne, et juba praegu ületatakse kvantitatiivselt USA kohalolekut Ida-Aasias ja Vaiksel ookeanil. Tehnoloogiliselt jäädakse küll ameeriklastele veel alla, kuid see vahe väheneb pidevalt. Selleks kasutatakse nii investeeringuid teadus- ja arendustegevusse kui ka spionaaži. Pentagoni hiljutise raporti kohaselt on Hiina luure märgatavalt aktiviseerinud katseid omandada kõrgtehnoloogilisi lahendusi kõigis kaitsevaldkondades. »

PIXABAY

KUUM KAUBANDUSSÕDA

On 23. augusti 2019 ennelõuna. Hiina on just teatanud, et vastab USA ähvardustele omalt poolt mitmetele kaubagruppidele kõrgemate tariifide kehtestamisega. Kahe suurriigi vaheline kaubandussõda on muutumas üha kuumemaks. Kell näitab Washingtonis 10.59. Ameerika Ühendriikide 45. president Donald Trump teeb ühe hingetõmbega pika säutsu Twitteris.

Ta kirjutab: „Meie riik on rumalalt paljude aastate jooksul Hiinale kaotanud triljoneid dollareid. Nad on varastanud meie intellektuaalset omandit sadade miljardite dollarite väärtuses aastas ja nad tahavad seda jätkata. Ma ei lase sellel juhtuda. Me ei vaja Hiinat, ausalt, oleks palju parem ilma nendeta. Hiina on Ameerika Ühendriikidest teeninud ja varastanud aasta aasta järel, aastakümneid suure hulga raha, sellele peab tulema LÕPP. Meie Ameerika suurepärastel ettevõtetel on siinkohal kästud viivitamatult alustada alternatiivide otsimist Hiinale, sealhulgas oma ettevõtted KOJU tuua ja toota USA-s."

Trumpi säutsule reageerisid tema jälgijad kohe 135 000 laigiga. Ajakirjandus oli oodatult šokis ja terve järgneva päeva arutati, kuidas Hiina omakorda reageerib.

Maailma kahe suurima majanduse vahelise kaubandussõja esimesed lahingud said alguse juba 2018. aasta alguses, kui president Trump hakkas tariifide tõstmisega ellu viima oma valimislubadust – survestama Hiinat lõpetama „ebaausat kaubandust" ja tõkestama intellektuaalse omandi vargust USA-st. Viimase osas ulatuvad Ühendriikide kahjud kuni 600 miljardi dollarini aastas.

Lootus, et 2001. aastal Maailma Kaubandusorganisatsiooniga (WTO) liitunud Hiina järgib reegleid, avab oma turu ja teeb lõpu intellektuaalse omandi varastamisele, jäigi vaid lootuseks. Hiina on peitnud oma isepäist käitumist arengumaa staatuse taha. Samas on Peking ametlikus retoorikas alati pooldanud liberaalset kaubandussüsteemi ja soovinud selle eestseisjana näha WTO-d. Mida aeg edasi, mida rikkamaks ja enesekindlamaks on Hiina saanud, seda enam püüab ta kehtestada oma mängureegleid ja leida nende järgijateks liitlasi üle maailma.

Meie silme all toimub Lääne kiire taandumine globaalse dominandi rollist, positsioonilt, mida on hoitud rohkem kui 200 aastat, tööstusrevolutsioonist saadik. See on šokeeriv ja harjumatu, sest veel 1990. aastatel elati fukuyamaliku ajukahjustuse tõttu valede ootuste lummuses. Eriti suur on tagasilöök Ameerika Ühendriikidele, mistõttu on president Trumpi käremeelsus sisepoliitiliselt isegi arusaadav. Ometi peegeldab see pigem abitust ja nõutust. Ameerika Ühendriigid on esimest korda olukorras, kus vastas ei ole mitte üksnes suur riik ja jõud, vaid kohati juba võimekam ja enesekindlam maailma mõjutaja.

Külma sõja õhustik Pekingi ja Washingtoni vahel ähvardab jagada maailma kaheks leeriks, mis paneb eriti keerulisse olukorda Euroopa riigid. Kuigi Euroopa Liidu ühisturg on Hiina suurim välisturg ja igapäevane kaubavahetus ulatub 1,5 miljardi euroni, on Euroopa Liit suures geopoliitilises konkurentsis endiselt liiga amorfne ega moodusta omaette poolust. Ühine välis- ja julgeolekupoliitika on nõrk, kaitseteemadel väheveenev ja lihtne killunema, kui mängu tulevad liikmesriikide suured majandushuvid.

MÄNGUREEGLID PEAVAD MUUTUMA

Euroopa Liit pole siiani suutnud Hiina suunal ühtset hoiakut luua. Suurriigid jahivad kõik eraldi endale üha uusi miljarditesse eurodesse ulatuvaid lepinguid. Samal ajal on Kesk- ja Ida-Euroopa riigid, sealhulgas ka Eesti, alates 2012. aastast allutanud ennast Hiinaga tipptasemel suhtlemisel 17+1 formaati. Euroopa Liidu liikmesriikidel on viimane aeg mõista, et igaüks eraldi on Hiina suurtele huvidele kerge saak. Hiina kasvava dominandi tasakaalustamiseks aitab üksnes ühine strateegiline hoiak.

Hiinale on Euroopa ühisturg mahuliselt isegi olulisem Ühendriikide omast. Samas on Euroopa Liidu edukamaks ühispoliitikaks kujunenud uute ambitsioonikate vabakaubanduslepete süsteemi kujundamine. Hiina naabrid Lõuna-Korea ja Jaapan näevad selles suurt kasutegurit. See võiks olla tugev argument Hiinaga 2013. aastast peetavatel kõikehõlmava investeeringute leppe läbirääkimistel.

Kuid veelgi mõjusam viis lääneriikidele Hiinaga pikemaajaliselt toimiva *modus vivendi* rajamiseks oleks suurem transatlantiline ühtsus läbi kõikehõlmava vabakaubandusruumi loomise.

Tõsi, lähiajal näib see utoopiana. Nagu selgus 16. augustil 2019 New Hampshire'i osariigis Manchesteris peetud kihutuskõnest, peab president Trump Euroopa Liitu kaubanduskü-simustes isegi halvemaks kui Hiinat. Kasumi-kahjumi loogika segab Trumpil mõistmast ühistele väärtustele rajatud liitlasruumi tähtsust murdeajastu maailmas. Ometi ei saa temagi lõpuks loodusseaduste vastu. Kahju on vaid kaotatud ajast.

Külma sõja õhustik Pekingi ja Washingtoni vahel ähvardab jagada maailma kaheks leeriks, mis paneb eriti keerulisse olukorda Euroopa riigid. Kuigi Euroopa Liidu ühisturg on Hiina suurim välisturg ja igapäevane kaubavahetus ulatub 1,5 miljardi euroni, on Euroopa Liit suures geopoliitilises konkurentsis endiselt liiga amorfne ega moodusta omaette poolust.

Täismahus ilmus artikkel „Hiina globaalne haare: kuidas leida modus vivendi?" ajakirja Diplomaatia 2019 aasta septembrikuu numbris. Loetav ka veebist: https://diplomaatia.ee/hiina-globaalne-haare-kuidas-leida-modus-vivendi/

PIXABAY

SUHTEKORRALDUSEST SUURES PLAANIS:

VENE-ARAABIA TELG

Lõppevast aastast on raske kokkuvõtteid teha, sest ei lahenenud ükski rahvusvaheline konflikt, sõjakolded podisesid edasi, pärissõdadele lisandusid kaubandussõjad ning valimistel tegid ilma senise poliitikaga rahulolematud.

Tekst: **TOOMAS ALATALU**, *politoloog*

Aastateks püsima jäävatest tegudest tõstaks aga esile Vene-Araabia telje vormistamise Venemaa presidendi Putini lühivisiidi käigus Saudi Araabia pealinna 14. oktoobril. See viis lõpule ligi 20 aastat kestnud ponnistuse. Ja seda Kremlile sobivaimal ajal.

Tasub mäletada, et just oli alanud Türgi sissetung Süüriasse, mis vajas peatamist, nagu ka kodusõda Süürias. Samuti oli vaja lepet naftatoodangu suuruse ja hindade kohta, mida said teha naftakartelli OPEC kuuluv Saudi Araabia ja sinna mittekuuluv ehk OPEC+ esindaja Venemaa. Moskval olid head vahekorrad paljude araabia riikidega, ent mitte nende A & O ehk Saudi Araabiaga, kes pealegi oli 60 aastat olnud USA lembene, mida kinnitas nende 2017. aasta suur relvaost USA-st.

JÕUJOONI MUUTEV RÜNNAK

14. septembril, mil droonirünnakus süttisid kaks Saudi Araabia naftatehast, selgus aga, et Ameerika relvad ei pruugigi kaitset tagada. Seepeale oli kuningriigi ladvik kärmelt valmis Venemaale panustama. Selles kandis käib poolte vahetamine kiiresti, kuid mõistagi peab sellele eelnema eeltöö.

Igal juhul oli Moskva end näidanud oskusliku jõu kasutajana Süürias – aga just jõu kasutamise oskus tagab araabia maailmas autoriteedi.

Muidugi olid saudid vastu Venemaa sisenemisele Süüria sõjatandrile 2015. aasta sügisel, ent kuna järgnevalt sai selgeks, et pigem venelased õhus ja nende moslemitest sõjaväepolitsei maapinnal kui USA juhitud rahvusvaheline koalitsioon olid need, kes purustasid pseudokalifaadi väed, siis tehti sellest pragmaatilised järeldused.

Seda ka tänu Venemaa hoiakule Palestiina küsimuses, mis USA omast erinevalt lähtub jätkuvalt kahe riigi loomisest ja tunnustamisest.

Vene-(Saudi)Araabia telje kujunemine on seda huvitavam, et augustis 1999, kui Putin sai Venemaa peaministriks, ei olnud Kremlile suurimaks ohuks enam Tšetšeenia rahvuslased, vaid Dagestanis laia kandepinnaga ja just Saudi Araabia finantseeritud vahha-

biidid, kes esindasid sõjakat sunni äärmuslust.

Moskva õnneks tekitasid nende vaated kohalike moslemite hulgas siiski tõrget ja tänu sellele õnnestus esmalt saavutada pööre sõjategevuses Dagestanis ja seejärel lõplikult purustada iseseisvuslased Tšetšeenias. Igal juhul alustas Putin konfliktiga, mille taga oli Saudi Araabia, kuid selle ebamugava seisu likvideerisid ameeriklased.

VALED VALIKUD

New Yorgi kaksiktornide rünnaku ajendil kuulutas USA president George Bush 2002. aastal niigi kaheks jagunenud moslemite leeridest suurema (80%) ehk sunnid headeks ja vähemusse jäävad šiiad ehk Iraani, Süüria valitseva vähemuse, pool Iraaki, pool Jeemenit ja suure osa India moslemitest n-ö halbadeks moslemiteks.

Kummaline otsus, sest tornide ründajad olid just sunnid Saudi Araabiast ja Egiptusest. Sestap tuleb lisada, et jaotus tulenes sellest, kellega ameeriklased olid jäänud kauaks vaenujalale.

Lihtsaimaks näiteks on Iraan, mida USA oli 1945–1978 kontrollinud, ent kus liigne surve ja naftatulude omastamine sünnitas ajatollade juhitud revolutsiooni, mis lihtsalt tõstis üle pingutanud ameeriklased riigist välja.

President Bushi selgelt ühekülgset otsust kasutas ära Venemaa president Putin, kes, viidates oma 20 miljonile moslemist alamale (125st miljonist), saabus isiklikult (täna 57 riiki ühendava) Islami Konverentsi Organisatsiooni kongressile Malaisias oktoobris 2003 ja saavutas seal Venemaale vaatleja staatuse andmise. Et otsus oli õige, näitab seegi, et USA-l lubati alles aastal 2007 määrata oma esindaja IKO kongressidele, ent ei enamat seotult USA-Iisraeli suhetega.

Liitumine moslemite maailmaorganisatsiooniga lubas Kremlil klaarida oma suhteid Saudi Araabiaga ja veebruaris 2007, seega kohe pärast Putini kurikuulsat kõnet Münchenis („Venemaal olgu koht suurte laua taga“), saabus ta esimesele visiidile kuningriiki.

Siis kuulus tema saatjate hulka Tatarstani president Şäymiev, kes oli vaieldamatu autoriteet Venemaa poliitikas. Oktoobris 2019 täitis sama kohta Putini uues delegatsioonis Tšetšeenia liider Ramzan Kadõrov, halastamatu despoot, kes samal ajal kümbleb rahades, mida talle ja Putinile heldelt jagavad naftarikkad Araabia riigid. Putin tänas äsja kuningakoda 10 miljardi ja Ühendemiraate 1,5 miljardi dollari väärtuses tehtud investeeringute eest Venemaa majandusse.

ÕIGED NUPUD

Vahepealsest perioodist tasub teada Venemaa välis- ja julgeolekupoliitika mõttekoja Valdai klubi detsembris 2009 toimunud väljasõiduistungit Surnumere äärde Jordaanias, arutamaks teemal „Lähis-Ida 2020: kas kõikehõlmav lahendus on võimalik?“.

Putin ise sel arutelul ei osalenud, aga tasub mäletada, et sama aasta jaanuaris USA presidendiks saanud Obama üritas uut poliitikat Lähis-Idas ja oli jõudnud just oma Palestiina riigi plaaniga kõrbeda. Selge märk, et Kreml ei kavatsenud jääda pealtvaatajaks.

Seda toonast konverentsi meenutati 10 aastat hiljem Valdai klubi järjekordsel istungil Sotšis, kus Putin hiilgas ka koraani tundmisega. Nädal hiljem toimunud visiidil Saudi Araabia pealinna Ar-Riyāḍi ja Katari pealinna Dohasse näitas Putin samuti head kohalike olude ja mõttelaadi tundmist, rääkides peaasjalikult relvadest. Jätmata samas kinnitamata sõprust Saudi Araabia kroonprintsi Mohammed bin Salmaniga. Teadu sattus ju viimane skandaali seoses Iraani-USA ajakirjaniku tapmise ja tükeldamisega saudide Istanbuli konsulaadis. Mistõttu teised maailma vägevad pidasid õigeks teda järgnenud G20 kohtumisel ignoreerida. Kõik peale Putini, kes kätles mehega rõõmsalt ja kinnitas, et just tänu sellele mehele on Venemaal nüüd hea seis Süürias ja strateegilised suhted Saudi Araabiaga.

Aeg näitab, milline roll saab olema saudidel Süüria konflikti lahendamises, kus garantide roll kuulub Türgile, Iraanile ja Venemaale. Fakt on aga see, et Venemaa ilmus kuidagi märkamatult sinna, mida USA, Suurbritannia ja Prantsusmaa lugesid oma pärusmaaks – Araabia poolsaarele ja Pärsia lahte. Eeskätt tänu sellele, et Putinit võetakse kohalikes paleedes kui riigipead, kes neid mõistab.

ASSO PUIDET

ERIPALGELINE DŽIHAAD:

ISLAMI EKSTREMISMI JUURED

Milline mõttemaailm käivitab islami ekstremismi ning kui suur vahe on islami religioonil ja islamistlikul poliitikal, sellest on eesti keeles vähe kirjutatud. Nagu ka islami eri väljendusvormide tagamaadest ja äärmuslaste ideoloogiast.

Tekst: **kolonelleitnant MARGUS KUUL**, *kaitseväe erioperatsioonide väejuhatuse ülem*

Islami ekstremistide rünnak 2001. aasta 11. septembril New Yorgi kaksiktornidele käivitas USA juhitud ülemaailmse terrorismi vastase kampaania. Otsustati, et süüdlased ei ole islam, Ameerika Ühendriikide välispoliitika ega Iisraeli tegevus, vaid rünnakute taga on moslemiriikide totalitaarsed režiimid. Terrorismist otsustati jagu saada demokraatia levitamise teel ja parimaks demokraatia levitamise vahendiks valiti sõjaline jõud.

Alates 2001. aastast on islami ekstremistid korraldanud üle maailma ligi 35 637 terroriakti. Endi sõnul teostavad nad uskmatute (kafiride) vastu džihaadi. Uskmatute all peetakse silmas „raamatu inimesi“ ehk juute, kristlasi, hindusid, budiste.

Islami teoloogilistes tekstides ja õiguskirjanduses tähendab ’kafir’ islami võimu mittetunnistavat mittemoslemit. Sageli omab see termin ka laiemat tähendust, hõlmates lisaks ka polüteiste, ebajumalakummardajaid, agnostikuid, paganaid ja vahel isegi ka šiiitlikke ususekte.

Ekstremistide suurimaks vooruseks on kafir tappa ja ise samaaegselt märtrina hukkuda. Potentsiaalse džihaadi sihtmärgiks olev kriitiliselt mõtlev mittemoslem või moslem küsib siinkohal, miks teda kui kafiri tappa tahetakse ja millal islami religioonist ajendatud terror lõpeb?

IGAVENE DŽIHAAD

Tapatöö põhjuseid on ekstremistidel erinevaid. Näiteks on Islamiriigi võitlejate džihaadi peamiseks põhjuseks islamistlik poliitika. Islamiriik lõi Iraagis ja Süürias islamiriigi, kus kehtestas šariaadi kõigis eluvaldkondades.

Islamiriigi džihaad, mis on osade mõõdukate moslemite arvates illegaalne, on Islamiriigi jaoks oma eesmärkide saavutamise põhiline vahend. Siinkohal tulebki mõista, et džihaad, olgu ta oma loomult ründav või kaitsev, on mõeldud šariaadi seaduste kehtestamiseks või alalhoidmiseks, kui kafir on moslemite maale tunginud.

Džihaad on osa šariaadi seadusest, šariaadi seadus aga osa islami usust. Seega šariaat ja džihaad ei kao kuhugi, sest islami usus on džihaad universaalne ja igavene.

Eelmainitust tulenevalt tuleb džihaadi käsitleda alati koos šariaadi seadusega, et mõista moslemite ja mittemoslemite kooseksisteerimise rahumeelseid võimalusi või siis konflikti puhul vägivalla algeid.

Džihaad on omakorda seotud märterlusega, sest džihaadis märtrina surres saadakse Allahilt pääs paradiisiaia kõige kõrgemasse/üllamasse järku. Tänapäeval ei vali ekstremistid paradiisi pääsemiseks ohvreid. Nad tapavad ka teisi moslemeid, nimetades ennast seejuures takfiri terroristideks.

Nimelt tähendab ’takfir’ kellegi kuulutamist kafiriks (uskmatuks), seega takfiriks peavad äärmuslased ka moslemeid, kes nende arvates ei ole õiged moslemid. Seega kuulutavad nad moslemeid kafiri staatusesse nagu mittemoslemidki.

Kafiri mõiste on seega seotud eelkõige islamistliku poliitika, mitte islami religiooniga. Kui vaadelda sõnumeid, mida käimasoleva islami religioonist ajendatud terrori kohta edastab ohvritele läänemaailm, siis džihaadi mõistet kasutatakse harva, kafiri mõistet aga üldse mitte. »

Džihaad on osa šariaadi seadusest, šariaadi seadus aga osa islami usust. Seega šariaat ja džihaad ei kao kuhugi, sest islami usus on džihaad universaalne ja igavene.

Toimunud islamistide terrorirünnakuid käsitletakse kui hirmutamist, džihaadi seotust islami ja šariiaga aga ei käsitleta. Samaaegselt toonitatakse islami kui religiooni rahumeelsust ja seose puudumist käimasoleva terroriga.

RELIGIOON VÕRDUB POLIITIKA

Siinkohal tuleb alustada selgitustööst, et islam kui religioon hõlmab endas moslemite usulist tegevust, et vältida põrgut ja pääseda paradiisi. Islami religioonil on nimelt viis sammast: tunnistus, et Muhamed on prohvet ja Allah on ainukene jumal, andam teistele moslemitele, palve Allahile, paastumine ramadaani ajal ning palverännak Mekasse.

Islamis on aga religioon ja poliitika lahutamatud ning poliitika hõlmab moslemi ja islami ühiskonna poliitilist suhtumist ja käitumist kafiri. Tuleb teadvustada, et islam on monoteistlik, kus on koos usk ja valitsemisvorm, kuid teatavas mõttes võib islamit pidada ka dualistlikuks.

Religioosselt ja ka poliitiliselt on moslemite maailm jagatud kaheks. Ühel pool on Allahi uskuja ja tema vastaseks on Allahi mitteuskuja ehk kafir. Religioosselt on moslemitel keelatud kafiriga läbikäimine.

Šariia seaduse kaudu sätestab islam väga täpselt kafiri staatuse moslemite ühiskonnas ja valitsusvormis. Iseasi, kui palju šariia seadust jälgitakse. Eri moslemiriikides on see erinev.

Seadustest selgub, et džihaad, mis toimub kafiri vastu, on nii religioosne kui ka poliitiline. Islam on seega poliitiline süsteem, kultuur ja religioon, mis põhineb koraanil, prohvet Muhamedi elulugudel (sira) ja sunnal (hadithid).

Islamiuuringute keskuse asutaja Bill Warner (Bill French) väidab, et islami triloogias, mis koosneb koraanist, Muhamedi eluloost ja sunnast, on statistiliselt 60% tekstist pühendatud kafiri vastu võitlemisele ja tema alistamisele. Hadithi tekstist moodustab eelmainitu 37%, sira sisust 81% ja koraanist 61%.

Seega pole üllatav, miks tänapäeva mõõdukate islami õpetlaste kollektiivne selgitustöö Daeshi juhile Abu Bakr Baghdadile 2014. aastal vilja ei kandnud. Sellele isehakanud kalifaadi juhile taheti selgeks teha, mis on islami usus tänapäeval õiguslik ja mis mitte.

Kui vaadelda Daeshi tegevust, siis Daesh viljeleb sõna-sõnalt džihaadi moto all islamistlikku poliitikat ehk prohvet Muhamedi traditsioone, tuginedes koraanis, hadithis ja siras kirjutatule. Prohvet Muhamedi kirjeldatud eluloost moodustab 61% islamistliku poliitika viljelemine kafiri vastu.

Seevastu tänapäevaga kaasas käivad mõõdukad moslemid ei pea Daeshi võitlust legaalseks džihaadiks ega lähtu sõna-sõnalt islami triloogiast, nagu seda teeb Daesh.

NALJA EI MÕISTA

Mis aga puudutab islami usu ja islami kui poliitilise süsteemi kritiseerimist, siis islamis ei ole lubatud demokraatiale omane sõnavabadus ega satiir. Seetõttu leiab läänemaailma satiir enamasti negatiivset vastukaja mõõdukate moslemite ja surmavat vastukaja islami ekstremistide poolt.

Islamistliku poliitika teemadel sõnavabaduse ja satiiri lõpetamine tähendab aga demokraatia allumist moslemite poliitilisele valitsusvormile ehk šariiale. Islamistlikku poliitikat kui süsteemi peab kritiseerima, kahjustamata seejuures islami usku, nii nagu kritiseeritakse fašismi, kommunismi või demokraatiat.

Sellisel kriitikal on aga oma hind. 2004. aastal mõrvas islami ekstremist Taani filmirežissööri Theo Van Gogh'i, kes väntas šariia seadust käsitlevat satiirilist dokumentaalfilmi „Alistumine". Samuti mõrvati 2015. aastal kaksteist Prantsuse satiiriajakirja Charlie Hedbo toimetuse liiget, kes kujutasid satiiriajakirjas prohvetit.

Nendes mõrvades oli selge poliitiline sõnum, mille järgi saab tuvastada edastatud sõnumi algallikaid. Näiteks

Islamistliku poliitika teemadel sõnavabaduse ja satiiri lõpetamine tähendab aga demokraatia allumist moslemite poliitilisele valitsusvormile ehk šariiale.

Van Gogh'i tapja Mohammed Bouyeri hoidis ennast kohtus kaitstes käes koraani, öeldes, et usk pani teda tapma, sest ta oli motiveeritud seadusest, mis käsib päid maha lõigata igaühel, kes solvab Allahit ja tema prohvetit.

Siinkohal tekibki küsimus, kas Bouyeri ja paljude teiste islami ekstremistide puhul on tegemist vaimselt ebastabiilsete inimesega või juhatavad nende sõnad hoopis otsima nende veretööde põhjenduseks vastuseid koraanist, Muhamedi tegudest ja šariia seadusest?

Vaadeldes Araabiat ja Euroopat puudutavat džihaadi ajalugu, võib Bouyeri sõnumis leida paralleele prohvet Muhamedi juhitud islamistlikku poliitika järgijatega ja islami ekstremistide, näiteks Daeshiga.

ELAME SÕJATSOONIS

Daesh vihkab läänemaailma, sest kafirid tõrjuvad Allahit, riik on eraldatud religioonist, sest demokraatia lubab seda, mida Allah on keelanud. Daesh vihkab ka kafiri, sest kafir levitab selliseid väärtusi nagu sekularism, rahvuslus, liberalism, kristlus ja ateism ning usub valejumalaid. Daeshi sõnul põletab kafir koraani, sooritab islami vastu

ASSO PUIDET

kuritegusid, teotab šariia seadust ja tungib moslemite maadele. Kafirivastane viha jätkub isegi siis, kui kafir allub islamile ja maksab moslemitele šariia seaduse alusel kafiri maksu (jizyah).

Lühidalt, Daeshi sõnum on puhtalt islamistlik sõnum. Islamistide silmis on seega kogu kafiride asuala sõjatsoon, kus kafiri võib tappa, vägistada ja võtta vastaselt sõjasaaki. See on koraanis kirjas.

Eelmainitut arvesse võttes tuleks võitlust tänapäevase islamistliku poliitika ja äärmusluse vastu alustada just üldsuse parema teavitamisega prohvet Muhamedi tegudest, džihaadi ajaloost ja šariia seadustest. Keskenduda tuleb traditsioonilisele islami kirjandusele nagu koraan, hadith ja sira ehk prohvet Muhamedi, kelle eeskuju ja traditsioone tänapäeva moslemid järgivad, elulugu sõnades ja tegudes.

Just see aitab tundma õppida islamistlikku mõttemaailma ja poliitikat, seda läänemaailma ekstremistlikku vastast ning nende passiivseid ja aktiivseid toetajaid.

See ülesanne pole aga kergete killast, sest džihaad, mida ekstremistlikud moslemid loevad islami kuuendaks sambaks, on olnud ja on siiamaani mitmel põhjusel üks eripalgelisemaid ja vastuolulisemaid teemasid moslemite seas läbi sajandite.

Kui kriitiliselt uurida džihaadi olemust ilmalikust vaatenurgast, tulevad islamis ja islamistlikus poliitikas nähtavale tavapärased, kuid läänemaailma jaoks tabuteemad. Näiteks mittemoslemite staatus moslemite ühiskonnas, islamiga seotud orjapidamine ja nulltolerantsiga islamistlikud põhimõtted teiste religioonide suhtes.

Vaatamata sajandite möödumisele pole need poliitilised põhimõtted islamist kuhugi kadunud. Iseasi kas ja kui paljud mittemoslemid nendest teadlikud on, ja veel olulisem, kuidas erinevate tänapäeva riikide moslemid neid ekstremistlikke ja fašismiga sarnanevaid 1400 aasta vanuseid poliitilise sisuga põhimõtteid tõlgendavad ja praktiseerivad.

Tuleb toonitada, et kõik tänapäeva moslemid ei suhtu džihaadi ühtemoodi ega ole ka fundamentalistid või terroristid. Moslemid on džihaadi viljelemisel olnud ja on ka nüüd omavahelises tugevas vastuolus ja nüüdseks sõjas. Sama on juhtunud ka minevikus.

Artikli järgmises osas vaatleb autor, kes ja millistel tingimustel võib džihaadi välja kuulutada. Samuti tutvustab sunnakogumikku „Sahih bukhari“, mis sisaldab ka taktikalisi detaile džihaadi kohta.

MEHED METSAST JA NENDE VARUSTUS

EHK MIDA KANDSID JA KASUTASID METSAVENNAD?

Metsavennad pidid keerulistes oludes hakkama saama väga vähesega. Aga millised olid siis asjad, mis aitasid neid võitluses ülekaaluka vastasega, ja kust need pärinesid?

Tekst: **MARTIN ANDRELLER**, *ajaloolane*

Sotsiaalmeedias on praegu populaarne „Tetrise väljakutse“, kus võetakse ette näiteks mingi eriotstarbeline sõiduk ning laotakse selle kõrvale välja kogu varustus ja ka meeskond, näitamaks, mis selles masinas leidub. Loomulikult tehakse kõigest sellest ka üks ülevaatlik foto.

Metsavendi selliseks mänguks enam võtta pole, kuid selle artikliga proovin siiski anda piisava ülevaate varustusest, mida metsavennad kasutasid. Nii saab nende „Tetrise väljakutset“ igaüks ise ette kujutada.

RIIETUS

Meie Leedu sõbrad läksid oma metsavendluse organiseerimisel sinnamaale, et metsas kasutamiseks õmmeldi kunagiste Leedu vormide eeskujul uusi vorme. Neil kanti mitmesuguseid embleeme ja tunnused või kujundati uusi. Meil siin oli asi palju lihtsam.

Ilmselt võib ühe käe sõrmedel üles lugeda need metsavendade grupid või grupiks organiseeruda üritanud, kes võtsid omakeskis kasutusele embleemid. Relvastatud Võitluse Liidu meestel oli oma surnupealuu ja ristatud kontidega mustal taustal embleem, Hirmus-Antsu meestelt äravõetud dokumentidest jookseb läbi sarnane motiiv, seal aga isetehtud pisikese templina. Samuti kasutati operatsioonidel sinimustvalge motiiviga käisesidemeid ja loomulikult võimalust mööda Kaitseliidu vormielemente, aga ka sõjast jäänud erinevaid vorme.

Kõige esmasem nõudmine metsavenna „vormile“ oli sobivus ilmaoludega, kuid ka silmatorkamatus ja mitte ainult maastikul, vaid ka külas ja linnas. Kahtlemata oli saada Saksa vorme, palju vähem Soome ja vanu Eesti omi, kuid nende kandmisega oli nii metsas kui külas sama probleem – need torkasid silma. Metsavenna peamine eesmärk oli aga märkamatuks jääda. Seepärast oli üldiselt mõistlikum kanda tavalisi rõivaid ja vaid viimases hädas või eriti suure julguse ja enesekindluse korral vanu sõjaväevorme. Mis muidugi ei tähendanud, et operatsioonile minnes ei võidud selga tõmmata nt Nõukogude miilitsa või punaarmeelase vormirõivast, et tekitada segadust ja seeläbi endale eelist.

Alfred Käärmann on oma käsiraamatus sõnastanud, et metsavenna parimaks saapaks on selline, mis jätab maastikule võimalikult vähe jälgi ja mille saab kiiresti jalga. Tõsi on see, et haarangu ajal jääb paelte sõlmimiseks vähe aega ja kasutada saab seda, mis läheb kiiresti jalga. Kui aga on rutt ja paelte jaoks aega ei jagu, siis tuleb sokkides joosta. Viimane on küll tehtav, kuid kahtlemata ebameeldiv, vähemalt enamik aega aastast. Saapad olid tol ajal valdavalt nahast, leidus ka kummist tehtuid, kui neid õnnestus kusagilt hankida. Peamine aga, nagu iga kaitseliitlanegi teab, oli hoida oma jalad terved, sest kat-

kiste jalgadega ei õnnestu ei lahingusse minna ega sealt taanduda.

Et jalavarjude valik sõjajärgses kaubandusvõrgus polnud ülemäära suur, siis tuli jällegi kasutada sõjast jäänuid. Nii mõnegi metsavenna mälestustest tuleb välja, et USA „patinkad“ olid olnud ühed head saapad, kuid ega siin tegelikult mingit Saksa, Nõukogude, USA ja koduse toodangu võrdlust teha saa. Kanti ju seda, mis jalas püsis ja võtta oli. Lihtsalt parem oli, kui see jalats ei äratanud ülemäära palju tähelepanu – ei külapeol ega jäljereana teepinnal.

RELVASTUS

Relvadega oli asi kõige lihtsam – kui 1941. aasta suvel kasutati kõike, mida sovjetid polnud käest ära korjanud või mida oli võimalik käepärastest vahenditest valmistada, siis pärast teise maailmasõja lõppu oli olukord osaliselt samasugune. Kasutati kõike, mis oli sõjast maha jäänud: esmajärjekorras Saksa päritolu relvi ja laskemoona, hiljem sõltuvalt laskemoona saadavusest järjest rohkem Nõukogude päritolu relvi. Nende kohta saame ja sai ka tollal mõelda, et lahingu käigus on võimalik surnud vaenlaselt moona juurde võtta. Iseasi küll, kas sellist lahingut või hetke tekkis. Loomulikult sobisid varjatult kandmiseks paremini püstolid, nagu sakslaste arenali kuulunud FN ja Parabellum või Nõukogude päritolu Nagant ja TT. Otse loomulikult oli kaks püstolit taskus poole parem kui ainult üks. Teame näiteks RVL-i liikme Ahto Talvi kinnivõtmisest seda, kuidas ta madina käigus suutis kohaliku julgeolekutöötaja teise ilma saata just tänu püstolile.

„Pikematest raudadest“ olid loomulikult kasutuses Mauserid ja Mossin-Nagantid, sekka mõned esimese ilmasõja aegsed Jaapani vintpüssid ja muud vähelevinud ekstravagantsused. Raskematest relvadest on 1990ndatel räägitud legende, kuidas metsavendadel olid lennukid ja vahest ka tankid, kuid tegelikkuses piirdus tõsisem lahingurelvade nimekiri siiski kuulipildujatega MG 34 ja 42, Degtjarjovi ning Maximiga. Sekka mõned tankide hävitamiseks mõeldud Panzerfaustid või jalaväegranaadid.

Muu varustusega jätkame aga järgmises loos ja siis vaatame, kus ja mismoodi elati ning oma toitu hoiti.

RAHVUSARHIIV

ASSO PUIDET

KAITSELIITLASED VÕTSID DESSANTI VASTU

Novembri esimesel päeval, õppuse Tractable käigus sooritasid Briti 16. õhuründe brigaadi allüksuse langevarjurid koos kaitseliitlastest relvavendadega langevarjuhüppe Koigi lennuväljale Järvamaal.

Tekst: **KAITSE KODU!**

Ühel suurimal langevarjudessandiõppusel, mida on Eesti taasiseseisvumisele järgnenud aastail korraldatud, kandsid maa-ala julgestamise eest hoolt Põhja maakaitseringkonna üksused Kalevi pataljoni võitlejate toetusel. „Meile annab sellisel õppusel osalemine eelkõige liitlastega koos harjutamise võimaluse," ütles Põhja maakaitseringkonna ülem kolonelleitnant Janno Märk, kelle sõnade kohaselt on see oluline, sest aitab mõista liitlaste erinevaid võimeid.

Kaitseliidu ülem brigaadikindral Riho Ühtegi lisas, et samamoodi, nagu meie tahame tundma õppida liitlaste võimeid, soovivad ka nemad aru saada sellest, millised on meie võimalused ning kuidas me neid kasutame.

„On üsna selge, et kui me peaksime sattuma sõtta ja liitlased saabuvad Eesti pinnale, siis üheksakümneprotsendilise tõenäosusega esimesed, keda nad kohtavad, kes neid vastu võtavad, neile teed näitavad ja juhatavad, on kaitseliitlased," ütles brigaadikindral Ühtegi.

Õppuse Tractable raames toimunud langevarjudessandiõppusest võttis osa paarsada kaitseliitlast, kaitseväelast, ajateenijat ja liitlassõdurit.

PADRUN LAADIDA! 3

ALLAHELIKIIRUSEGA LASKMISEST

Laadimise põhialused said kahes eelnevas artiklis teatava detailsusastmeni läbi võetud. Selle artikli mõte on tutvustada summuti kasutamist lahingurelval ja sellest maksimaalse kasu välja võtmist allahelikiirusega moona abil. Lisaks vaatame põgusalt otsa eriotstarbega moona kontseptsioonile, laadimise protseduurile ja eripäradele.

Tekst ja fotod: **KRISTJAN PINKA,** *Viru malev*

Püstol G19 koos summutiga Brügger & Thomet Impuls

Mõtlevale inimesele ei ole võõras, et kõik algab küsimusest: miks? Üldise relvaehituse loogikas tuvastatakse probleem, mis vajab lahinguväljal lahendamist. Selle alusel luuakse sobiva kaliibri ja karakteristikutega laskemoon ning sinna ümber ehitatakse relv.

Teise maailmasõja lõpuaastatel tutvustasid Saksa insenerid ründerelva Sturmgewehr 44 kaliibriga 7,92 x 33 Kurtz. Selleni jõuti mõttekäiguga pakkuda jao tasemel üksusele pikema maa taha suuremat tulejõudu, kui seda suutis toonane püstolkuulipilduja MP38/40 oma 9 mm padruniga Parabellum, ohverdamata tulekiirust ja manööverdamisvõimet kitsastes oludes, nagu soomusega sõites või linnalahingutes. Lihtne loogika: tuvastati mure, leiti lahendust pakkuv kaliiber ja selle ümber ehitati padrunit teenindav platvorm.

Samasugune loogika toimib ka allahelikiirusega laskemoona maailmas.

MIDA SILMAS PIDADA ALLAHELIKIIRUSEGA LASKEMOONA PUHUL?

Allahelikiirusega laskemoona hästi lihtsalt lahti seletatud eripära on see, et kuuli algkiirus tuleb hoida alla helikiiruse (ca 340 m/s) ja selleks, et sihtmärk saaks vajalikul määral mõjutatud, on vaja tema pihta rakendada teatav hulk energiat. Energia kogus on väga lihtne tehe massi ja kiiruse ruudu korrutisest. Kui kiirus peab jääma mingitesse piiridesse, siis ainuke võimalik moodus, kuidas vajalik kineetiline energia sihtmärgi pihta saada, on massi suurendada.

Sellest tulenevalt ongi enamik allahelikiiruse erikaliibreid, mida militaarstruktuurid kasutavad, järgmise ehitusega: võrdlemisi lühike standardlaskemoona kest, mis võib, kuid ei pruugi alati olla mõnevõrra lühendatud, ja selle otsa pandud suurema kaliibriga kuul. Püstolikaliibritel kesta ei lühendata, kuid selgeks eripäraks on standardmoonast raskem kuul.

Allahelikiirusega laskemoona ja summutiga relva kokkusobitamisel on üliioluline säilitada relva funktsionaalsus. Jutt käib just pool- ja täisautomaatsete relvade lasujärgse ümberlaadimise võimest. Sellest, kuuli soovitud algkiirusest ning kuuli mõjust vajaliku distantsi peale saabki valemi, mille alusel allahelikiirusega laskemoon üles ehitada.

Ideaalses olukorras on soovitud tulemiks, et sul on üks relvaplatvorm, millel on üks kaliiber, kuid sul on alati võimalus võtta salvetaskust kas standardkiirusega või allahelikiirusega moona salv. Täna Eesti Kaitseväe tavastruktuurist sellist relvaplatvormi ei leia. Uue jalaväe lahingurelva hankega saab enamik jalaväge ilmselt uuesti kaliibri 5,56 x 45. Relva platvorm on piisavalt modulaarne, et sellega võiks kasutada ka teisi kaliibreid, nimelt .300 ACC Blackout. Sellise kaliibriga on võimalik kasutada nii alla- kui ülehelikiirusega laskemoona.

Summutiga laskmisel tuleks veel arvestada, et summuti eesmärgiks on väljuvaid püssirohugaase jahutada, mistõttu summuti muutub sisuliselt küttekehaks.

Millega tuleb arvestada allahelikiirusega laskemoona juures? Efekti saavutamiseks on relvale lisaks allahelikiirusega laskemoonale vaja ka summutit – eriotstarbelise kontseptsiooni juures tuleb mõista kogu tervikut. Summutiga laskmisel tuleb meeles pidada järgmist: püssirohu põlemise gaasid pressivad palju suuremal määral kui tavaliselt kestaheiteava kaudu välja. Ainuüksi sellepärast on kaitseprillid hädavajalikud. Vasakukäelisel laskuril on kestaheiteava automaatrelvade standardkonfiguratsioonis otse silmade ees ja selletõttu summutiga laskmine üsna ebamugav.

Vähemalt Eestis pole tänapäeval veel laialt levinud teadmine, et sageli tulirelvadest laskvatel inimestel on vere pliisisaldus üle normi. Seda kontrollitakse veretestiga, mida aga vähese nõudluse tõttu ei suudeta analüüsida Eestis, vaid vereproov saadetakse Saksamaale. Perearst seda reeglina välja ei kirjuta ja raskemetallide paneel on vereanalüüsis üks kallimatest. Vere pliisisalduse suurenemine võib inimestel avalduda erinevalt ja erinevad võivad olla ka kogused, millest alates tervisemured kimbutama hakkavad. Suurem osa pliimürgitusest tekib aga just suure rõhu all väljunud püssirohugaasidest, mis sisaldavad padrunisütiku pliiühendite osakesi. Püssirohugaasid väljuvad lasu hetkel ja ümbritsevad laskurit. Kui relvale on kinnitatud summuti, on gaase laskuri ümber mitu korda rohkem. Selletõttu on mõistlik summutiga lastes ja ka sisetiirudes kasutada head respiraatorit või väljaõppe mõttes näiteks gaasimaski.

Summutiga laskmisel tuleks veel arvestada, et summuti eesmärgiks on »

Automaat G36 summutiga Brügger & Thomet Rotex ja Rotex micro

väljuvaid püssirohugaase jahutada, mistõttu summuti muutub sisuliselt küttekehaks. Relvaga ümber käies tuleb hoiduda tekitamast põletushaavu ja sulatamast varustuselemente. Lisaks tekitab kuum keha optilise sihiku ees õhuvirvendust ehk miraaži

Padrunid vasakult paremale: 7,62 x 39 mm, .300 Whisper, .300 BLK ja M855

5,56 mm kaliibriga kuul on oma olemuselt üsna kerge ja saavutab hävitava efekti tänu suurele algkiirusele.

ja võib mõjutada kaugemate sihtmärkide tabamist. Lahendusena pakuvad mitmed tootjad summutitele kuumakindlaid katteid ja nende hankimine on väga mõistlik. Siiski pole ükski neist lõpmatuseni tulekindel. Valangute kaupa lastes sulavad ka kõige kallimad summutikatted.

Kolmandaks tuleb summutiga laskmisel arvestada, et tootjad annavad üldiselt garantii 5000–10 000 lasuni. Samuti hakkab kannatama relvaplatvorm. Rusikareegel on, et summutiga lastava relva kulumisaste on kuni 3 korda kõrgem kui ilma summutita lastaval relval.

Kirja sai kõik ebameeldiv, millega tuleb summutit relva otsa keerates arvestada, kuid sellel on ka häid omadusi lisaks heli summutamisele. Esiteks toimib summuti kompensaatorina, nii et relv on laskmise ajal kontrollitavam tänu tagasilööki vähendavale mõjule. Teiseks väheneb lasu valgussignatuur märgatavalt võrreldes leegisummutiga. Kolmandaks suunatakse lasu ajal suudmest väljuvad gaasid lasu suunas. Selle kasulikkusest saab hästi aru siis, kui lasta tolmuses keskkonnas liivasel või kruusasel pinnasel, maapinna lähedal ja näiteks auto alt – leegisummuti või suudmekompensaatori puhul võib lasuga üles keerutatav tolm hakata niimoodi segama, et sihtmärke pole nähagi.

Kontseptsioon sai põgusalt puudutatud, räägime nüüd laskemoonast.

ALLAHELIKIIRUSEGA LASKEMOON

Kõige väiksem, odavam ja kättesaadavam on .22LR sportpüssi padrunina tuntud ja standardilt alla helikiiruse jääv kuul. Sõjas ei ole sel oma piiratud distantsi ja kerguse tõttu otseselt mõistlikku otstarvet, kuid eriüksuste arsenalis ja mittekonventsionaalsetes konfliktides on see täiesti arvestatav töövahend. Iisraeli armee kasutas seda mingi ajani kui vähem surmavat (*less lethal*) lahendust palestiinlaste mässude laialiajamisel. Paraku osutus kaliiber ikkagi liiga surmavaks, oli müras täiesti kuuldamatu ega jätnud väga nähtavaid jälgi.

Püstoli laskemoonadest on standardilt allahelikiirusega veel .45ACP. Sellepärast on USSOCOM-i relvastuse valikus siiani Heckler & Kochi Mark 23, millel on relss lisaadapterite paigaldamiseks ja keermestatud vintraud, et seda saaks kasutada koos summutiga. Samasugust võimet pakuvad tegelikult juba kõik 9 mm Parabellumi padrunile ehitatud platvormid. Kui .45 ACP standardmoon tuleb 230graanise kuuliga ja annab suudmekiiruseks 285 m/s, siis tavaline 9 mm poe laskemoon tuleb 115- või 124graanise kuuliga ja suudmekiirusega 380 m/s. Allahelikiirusega moona on tänapäeval kaubandusvõrgust saa-

Päris suur hulk tööd on ainuüksi padruniga, seetõttu muutub selle kasutamine kalliks ja kaheldava väärtusega tegevuseks ning vägisi suundub mõte sinnapoole, et äkki on mõistlikum kasutada selleks otstarbeks mõeldud laskemoona.

da üldiselt kuuli kaaluga 147 graani ja suudmekiirusega umbes 300 m/s.

300 AAC Blackout / 7,62 x 35 mm – ehituselt väga lihtne, 5,56 x 45 kest on padruni õlgadest saadik maha võetud, ära trimmitud ja sinna otsa istutatud 7,62 mm kuul, mis alates 220 graanist sobib allahelikiirusega laskemoonaks.

VSS Vintorezi 9 x 39 mm – valem samuti lihtne, aluseks on võetud AK 47 tuntud laskemoona 7,62 x 39 kest ja ehitatud üles sellisena, et sinna otsa saaks panna 9 mm kaliibriga kuuli kaaluga ca 260 graani, mis on üle poole raskem kui standardne 7,62 mm kuul.

12,7 x 55 – aluseks on 338 Lapua Magnumi lühendatud kest ja sinna otsa on pandud .50 kaliibriga või 12,7 mm kuul. Selle peale on idanaaber ehitanud nii poolautomaate kui ka eriotstarbelisi snaiperrelvi just eesmärgiga saata allahelikiirusega projektiil nii kaugele kui võimalik sihtmärki hävitavat energiat kaotamata.

Vaatame nüüd Eesti Kaitseväe tulevast põhikaliibrit ja seda, miks ei sobi kaliiber 5,56 x 45 allahelikiiruseni laadimiseks.

MIKS EI SOBI KALIIBER 5,56 X 45 ALLAHELIKIIRUSENI LAADIMISEKS

5,56 mm kaliibriga kuul on oma olemuselt üsna kerge ja saavutab hävitava efekti tänu suurele algkiirusele. Nagu eelpool öeldud, on allahelikiiruse üks oluline komponent raskem kuul. Kuna aga kaliibri diameeter seab ette piirid, siis üldiselt kasutatakse allahelikiirusega poelaskemoonas kuule kaaluga 77 ja vahel ka üle 100 graani, viimane on ligi kaks korda raskem kui 55graanise kuuliga tavalaskemoon. Poes müüdava allahelikiirusega 5,56 mm laskemoona juurde on üldiselt lisatud ka märkus, et see laskemoon ei suuda ümber laadida poolautomaatset relva. See aga kaotab lahingurelva kogu võlu.

Järgmine komponent, mis raskendab allahelikiirusega laskemoona tegemist 5,56-l, on kest. Täpsemalt kesta ruumala. Edukaks põlemisprotsessiks on vaja, et kest on püssirohtu täis. See kitsendab kohe püssirohu valikut. Tavalist, suurematerialist liiva meenutavat püssirohtu kasutada ei saa, sest sellega tervet kesta täites läheb kuuli algkiirus liiga suureks, aga liiga väikese kogusega ei pruugi püssirohi ühtlaselt süttida. Seda väga lihtsal põhjusel: patrullis on relva kandeasend üldiselt vintraud allapoole, seega on salves olevad padrunid asendis, kus see vähene püssirohi on kogunenud padruni etteotsa, selle süttimine tongist ei ole ühtlane ning ühtlase põlemise asemel võib põhjustada detonatsiooni, mis võib laskurile ja relvale kurvalt lõppeda. Selle vastu on kaks lahendust. Kõige mõistlikum on leida sobiva põlemiskiirusega väga suurehelbeline püssirohi. Tänaseni on eksperimenteeritud IMR TrailBoss püssirohuga, mis välimuselt meenutab pisikesi seibe ja millega on võimalik täita kesta ühtlaselt, ilma et kuuli algkiirus kasvaks soovitust suuremaks. Teine lahendus on kasutada mingit kesta täitematerjali, mis põleb suure kiirusega. Kuna püssirohu üheks koostisosaks on niikuinii puuvill, siis kasutataksegi täitematerjalina puuvillakiudu. Puuvilla üheks probleemiks on see, et tema põlemise jääkproduktid mustavad summutit märksa rohkem kui tavalised püssirohugaasid ja see vähendab summuti eluiga mitu korda.

Viimane tähelepanu vääriv komponent on tongi avause suurus. Standardis ei ole see piisav, et vähendatud kogusega püssirohtu ühtlaselt süüdata, seega on vaja kas kasutada magnum tongi või puurida kesta tongiava suuremaks, tihti mõlemat.

Laias laastus selline on lisategevuste hulk selleks, et saada 5,56 x 45 laske- »

Brügger & Thomet Rotex ja Rotex Micro koos leegisummutite ja kompensaatoritega. Saima Still summuti

moon alla helikiiruse. Siinkohal jäävad lahti kirjutamata vajalikud lisategevused relvaplatvormiga. Päris suur hulk tööd on ainuüksi padruniga, seetõttu muutub selle kasutamine kalliks ja kaheldava väärtusega tegevuseks ning vägisi suundub mõte sinnapoole, et äkki on mõistlikum kasutada selleks otstarbeks mõeldud laskemoona.

Ehk siis käime läbi .300AAC Blackouti kodustes tingimustes tegemise etapid.

.300AAC BLACKOUTI TEGEMISE ETAPID KODUSTES TINGIMUSTES

Etteruttavalt võib öelda, et kaliiber .300 Blackout on SAAM-i standardiga, mis tähendab, et selle kasutuselevõtt regulaarüksuste lahingurelvades on üksjagu lihtsam. 300 Blackouti ainuke erinev komponent võrreldes Eesti kaitseväe tulevase AR-15 tüüpi relvaplatvormiga on vintraud. Kuna doonorkest on 5,56 x 45, siis ei vaja vahetust ei lukk ega lukupea. Standardmahutavusega 30lasulised salved on ristkasutatavad nii 5,56 x 45 kui ka .300 Blackoutiga. Probleeme hakkab tekkima suure mahutavusega salvedega, nagu Magpul D60 trummelsalv, kuhu heal juhul saab tõrkevabana paigutada ainult 20 padrunit.

Hea on .300 Blackouti juures see, et standardkiirusega laskemoona puhul on sellel 700 meetri peal sama palju energiat sihtmärgi mõjutamiseks kui moonal 5,56 x 45 (M855) on 500 meetril, nii et allahelikiirusega laskemoonale üleminekuks või vastupidi pole muud vaja kui kinnitada relvale vastava laskemoonaga salv.

Kokkuvõtteks võib öelda seda, et allahelikiirusega laskemoonal on mittekonventsionaalse konflikti korral oma koht ka regulaarüksustes.

Allahelikiirusega moona mõte ei ole ülipikkade täpsete laskude tegemine, vaid lasud lühematel distantsidel piisava täpsusega – näiteks 2 nurgaminuti täpsusega. See on siis 100 m peal ca 6 cm ja 200 m peal 12 cm ala sisse mahtuvad lasud. Ning see, et relv suudaks ennast pärast iga lasku ümber laadida ja lasta vajadusel täisautomaatsel režiimil.

Allahelikiirusega .300 Blackouti valmistamiseks kodustes tingimustes on võrreldes mu eelmises artiklis kirjutatud sammudega üks erinev komponent kestatöötluses, kõik muu toimib täpselt samamoodi kui ükskõik mis muu moona laadimisel.

Selleks võtmetähtsusega komponendiks on kesta vormimine. Nagu eelnevalt juttu oli, on .300 BLK doonorkestaks laialt saada olev 5,56 x 45 kest. Väga hea võimalus anda kaelale või õlgadele mõlgi saanud kestale uus elu. Esimeseks sammuks ongi kõigepealt endale mingi lõikamisvõimaluse tekitamine, millega saab 5,56 kesta õlgadest saadik maha lõigata, et saada kesta üldpikkus 35 mm lähedale. Päris 35 mm peale saab selle kestakaela freesimise käigus pärast vana tongi väljalükkamist ja kesta vormimist. Kesta lõikamiseks on parim miniatuurse järkamissae moodi, elektril töötav toode, mis kasutab Dremeli lõikekettaid, need on piisavalt õhukesed ja peene abrasiivsusega, et kest kahjustada ei saaks. Kesta vormimiseks on terve hulk tootjaid välja tulnud oma matriitsikomplektidega. Kõige tihedamaks või SAAM-i standardile lähedasemaks suudab selle pressida RCBS-i matriits. Spektrumi teises servas on Lee toodang, mis pigem ei sobigi 5,56 kesta algseks vormimiseks, vaid juba ükskord vormitud .300 BLK kesta uuesti mõõtuajamiseks. Kestakaela serva freesimiseks ja õigesse mõõtu ajamiseks kasuta eelmises artiklis soovitatud tööriista Trim-it .300 BLK konverteriga. Seejärel paigalda kestale uus sütik, lisa püssirohi, paigalda kuul, mis .300 BLK allahelikiirusega laskemoona puhul on 7,62 kaliibriga ja vähemalt 220graanine. Seejärel käi padrun kindlasti üle kestakaela valtsimise matriitsiga (*crimping die*), eriti kui plaanid hakata laskemoona kasutama poolautomaatses või täisautomaatses relvas. Teosta padruni mõõtmised ja verifitseeri need kaliibrikohase padrunipesa sobivuse tööriistaga. Nagu iga omalaetud padrunitüübiga, pead sa endale soovitud retsepti välja töötama katse-eksituse meetodil, kuni oled jõudnud selle õigeni, millega saad endale allahelikiirusega, sinu relva padrunipesasse sobiva, korralikult relva ümberlaadiva padruni.

Kokkuvõtteks võib öelda seda, et allahelikiirusega laskemoonal on mittekonventsionaalse konflikti korral oma koht ka regulaarüksustes. Aga enne, kui poodi summuti järele tormata, tuleb teadvustada, et allahelikiirusega ja summutatud relvad ei ole lihtsalt üksikud tööriistad, vaid tervikkontseptsioon.

Viimase asjana tahan öelda, et 5,56 x 45 ei ole mõeldud allahelikiiruse jaoks, ära seda ise tegema mine, sest on olemas palju parem ja ohutum variant: .300 Blackout.

Kestad .300 BLK

Kestad .300 Whisper, .300 BLK ja isetehtud .300 BLK

VÄGILASTE VASTASSEIS LIIPRITEL

Ehki soomusrongide hiilgeaeg jäi Esimese maailmasõja päevile, jagus ka teise suure sõja ajal rööbastele omajagu õudu, hämmingut ja hävingut külvanud rongilaadseid tooteid.

Tekst: **LENNART MADISSON**, *vabatahtlik autor*

Näiteks venelane tundis end Teise maailmasõja puhkedes soomusrongide vallas sama koduselt kui Stalin kinnisel turul arbuusi valides või oma koduses suvilas Molotovi vastu uut vimkat haududes. Nii valmis neil Ida-Ukrainas Luganskis paiknevas sõjatehases soomustatud vedurist ja kahest platvormist koosnev soomusrong.

Esimesel platvormil oli T-34 suurtükitorn 76 mm kahuriga. Lisaks veel kaks 76 mm kahurit. Teisel platvormil oli KV-2 suurtükitorn 152 mm haubitsaga ja 76 mm kahur, T-34 suurtükitorn 45 mm kahuriga ja 8 kuulipildujat. Ruumi jäi ka veel paarile DShK AA tüüpi õhutõrjekuulipildujale. Venelaste arhiivide väitel lõigi soomusrong tagasi vähemalt 18 sakslaste õhurünnakut ja tõi alla nii mõnegi natside õhulaeva.

1942. aastal paiskus Venemaa sõjatööstuse militaarüsast välja veel kaks soomusrongi: Kuzma (Kozma) Minin »

Adolf Hitler (paremalt teine) ja Albert Speer (paremalt esimene) 1943. aastal Paksu Gustavit imetlemas
WALTER FRENTZ/WIKIPEDIA

BEN BROOKSBANK/WIKIPEDIA

Brittide soomusrong Hercules: väike, aga tappev

ja Ilja Muromets. Kiiresti kujunesid neist hiiglaslikud pinnud vaenlase tagumikus nii Ukrainas, Venemaal, Poolas kui ka Saksamaal.

Sakslase mossitamist ja pessimismi võis igati mõista, sest nimetatud soomusrongid olid tolle ajastu rööpaliikurite vaieldamatuks koorekihiks. Nimelt olid neile lisaks tavapärastele kahuritele, kuulipildujatele ja õhtutõrjerelvastusele monteeritud ka raketiheitjad.

BRITTIDE SÕJASTRATEEGIA: SUURUS POLE OLULINE

Britid kartsid teise ilmasõja valla pääsedes kohe kangesti, et peagi tallab natside kroomnahast säärik ka nende loperguse saarekese luitunud rohuga kaetud maakamarat. Kindlameelselt otsustati, et kui sakslased tulevadki, nemad ennast juba kottida ei lase. Selle otsuse toetamiseks loodigi päris oma soomusrong.

Nii sündis mõõdukalt mõtlevate inglaste entusiasmipuhangu tulemusel siia maailma kõige pisem soomusrong, rööpmelaiusega vaid 38,1 cm. Maimukese nimeks sai soomusrong number 13 ehk hellitlevamas variandis Hercules.

Rongike koosnes kahest vagunist, millest üks oli relvastatud tankitõrjepüssiga, teine kahe kuulipildujaga. Hoolimata sellest, et sakslased Inglismaa pinnale ei jõudnudki, väidavad britid, et rongi sisemusse kägarasse kokku keerdunud väikesekasvulised Briti sõdurid tõid tabava tule tulemusena taevast alla kaks vaenlase lennukit: pommitaja He 111 ja hävitaja Bf 109. Niisiis tundub, et tasus ära.

SAKSLASTE TANKIHÄVITUSVAGUN

Mis natsidesse puutub, siis nende soomusrongide meeskonnad tundsid end Teises maailmasõjas üldiselt hästi … kui poleks olnud neid neetud Vene tanke! Sakslastel oli tülikate ja agressiivsete tankide tõttu vererõhk pidevalt laes. Stressi oli palju ja meeleolu remontivat pervitiinipulbrit kulus kottide kaupa.

Lahenduse Vene tankide tõrjumiseks pakkus välja firma LHW, kes võttis viiemeetrise veeremiga platvormi, lajatas sinna otsa laialt kasutusel oleva

Soomusrongide põhiline häda oli nende piiratud manööverdamissuutlikkus. Selle kitsaskoha lahendasid nutikalt sakslased, kes ühendasid omavahel 10–12 kergelt või raskemalt soomustatud dresiini.

ja töökindla Panzer IV tanki nurgelise suurtükikorpuse ja Panzerjägerwagen ehk tankitõrjevagun oligi sündinud!

Kärmelt kinnitati soomusrongi BP-42 etteotsa ja sappa kaks vihase väljanägemisega tuttuut tankitõrjevagunit ja rindele paiskuski täiesti uus rong, saksapäraselt fantaasiavaese markeeringuga BP-44.

Teadaolevalt ehitati sõja jooksul BP-44 soomusronge alla kümne. Kindlasti oleks sakslased ehitustöid veelgi hoogustanud, aga nende sõda lõpetati lihtsalt ära.

LIIKUVAD JA PAINDLIKUD SAKSLASED

Soomusrongide põhiline häda oli nende piiratud manööverdamissuutlikkus. Selle kitsaskoha lahendasid nutikalt sakslased, kes ühendasid omavahel 10–12 kergelt või raskemalt soomustatud dresiini.

Dresiin on kerge kaheteljeline raudteesõiduk, mis on varustatud iseseisva mootoriga. Seega võis vajaduse korral kõik dresiinid lahti haakida ning igaühega ise suunas sõdima kärutada.

Dresiinid võisid olla väga erinevalt relvastatud, sest kasutati tehnikat, mis oli kokku kaabitud hüljatud või sodiks lastud Saksa, Itaalia ja isegi Nõukogude tankidelt.

On teada, et sakslased kasutasid 1944. aastal Balkani piirkonna sõjategevuse arendamiseks just sedasorti dresiinidest kokkuklopsitud soomusrongi.

LIIPRIHUNT

Nii venelased kui sakslased kasutasid, eriti taganemisel, raudtee lõhkumiseks erilist seadeldist. Sakslased »

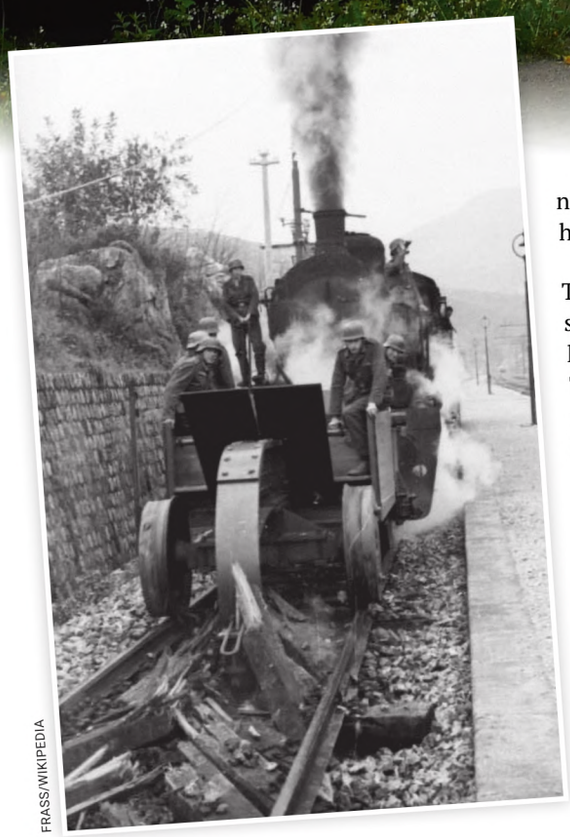

FRASS/WIKIPEDIA

Liiprihunt jooksis liipritest läbi nagu nuga võist

nimetasid seda hellitlevalt Liiprihundiks (Schienenwolf).

Tegemist oli piraka konksukujulise agregaadiga, mis kiskus liiprid lihtsalt puruks, üles, viltu ja katki. Toodetud oli see vidin, nagu palju muud hõrgutavat Saksa sõjatehnikat, Kruppi sõjatehastes.

Liiprihunt oli kiire, tõhus ja vähenõudlik elukas. Selle sai töökorda 6–8 minuti jooksul, Hunti teenindas umbes kümme sõdurit.

Liiprihunti liigutas kaks võimsat mootorit, mistõttu elukas laamendas päris suure kiirusega, isegi kuni 10 km/h. Kuna natsid olid täpsed nagu vanakuradid ja armastasid väga numbreid, teame täna, et Liiprihunt lõhkus liiprid sajaprotsendiliselt, liigutas ja rikkus rööpaid 70–93% ulatuses ja hävitas 30% raudteekonstruktsiooni kinnitustest.

Liiprihunti sai mõnusalt kasutada ka sildade hävitamiseks, mida natsid eriti sõja lõpufaasis rõõmsalt ka tegid.

Muide, see, kes arvab, et Liiprihundi hammas hakkas vaid puidust liiprite külge, eksib. Raudbetoonist liiprid olid selleks ajaks täiesti olemas, nende patent kinnitati juba aastal 1899. Päriselus tuli Hundil betooni ragistada vähe, sest traditsiooniliselt

Sakslaste BP-44 oli oma nimelt sama fantaasiavaene kui disainilt. Aga töötas

PIOTRUS/WIKIPEDIA

kasutatakse puidust liipreid – vähemalt osaliselt – tänapäevani, aga juba Teise maailmasõja ajal demonstreeris Liiprihunt, et saab hakkama ka betoonliiprite purustamisega.

Ka venelastel oli oma Konks, mis pugis puidust liipreid sama muretult nagu koolipoiss moosisaia. Vene konksumasinatele pakkusid suuremat peavalu natside raudteeparanduse või -ehituse käigus paigaldatud terasliiprid. Aga nagu ütleb raudteelaste vanasõna: hea sõna ja suurem konks võidab võõra väe – nii ei lasknud ka venelased end terasliipritest suuremat heidutada, lasksid aga õhku paar lisa-„matti“ ja peagi lendasid fritsude terasliiprid laiali nagu takukoonlad.

SUURTÜKK AJAB SUU LÕHKI

Paks Gustav ja Dora võiksid olla lustakas vanapaar Baieri lähistelt, kes viksivad koos nahkpükse ja valmistuvad järjekordse Oktoberfesti väisamiseks. Tegelikult aga peituvad nende nunnude nimede taga suurimad rööbastel liikunud relvad, mida me lähiajaloost tunneme.

1936. aastal külastas Hitler Kruppi sõjatehaseid ja ilmutas suurt huvi võimaluste vastu toota hiiglama pirakaid sõjakahureid.

SUURUS LOEB

Krupp luges füüreri soovi käsuks ja juba 1939. aastal oli testmudel valmis. Üliraske suurtükk avaldas muljet. Ainuüksi mürsk kaalus 7100 kilogrammi, millest lõhkeaine moodustas 250–300 kg. Mürsu läbimõõt oli 800 millimeetrit. Gustavi ülessättimiseks tuli ehitada eraldi topelt raudteelõik.

Teise ilmasõja ajal arvasid natsid, et Krimmis kõvasti vastu punniva Sevastoopoli kindluse põrmustamiseks oleks Paks Gustav igati kohane abimees. Mõeldud-tehtud.

1942. aasta talvel hakkasid sakslased juppideks lahutatud hiiglast Krimmi vedama. Kahuri detaile vedas 22 vagunit, rongi kogupikkus oli umbes poolteist kilomeetrit. Sevastoopoli ründamisel tulistas Gustav kümneid mürske, nii kildfugasse kui ka betooniläbistavaid. Väidetavalt tungis mürsk kuni 30 meetri sügavusele maasse. Gustavi laskekaugus oli eri andmetel kuni 50 kilomeetrit. Suurtüki teenindamisega tegeles 1750 inimest, müraka laskekiirus oli väike, kõigest mürsk-paar tunnis. Pärast Sevastoopolit oli Gustav täielikult amortiseerunud ja suurtükk veeti tagasi Saksamaale remonti.

Edasi läheb lugu hämaramaks. On versioon, et Gustav pidi osalema Leningradi piiramisel. Suurtükk lohistati isegi kohale ja sätiti üles Leningradist umbes 30 kilomeetri kaugusele. Ühtegi lasku Gustav siiski ei teinud ja üksildane koloss passis Venemaal tegevusetult terve 1942/1943. aasta talve.

KES PIHTA PANI?

Üldlevinud teooria kohaselt ehitati veel paar analoogilist suurtükki. Üks neist kandis nime Dora ja valmistati spetsiaalselt selleks, et anda panus Stalingradi hävitamisse.

1942. aasta augusti paiku veetigi Dora rindejoonest 15 kilomeetri kaugusele, aga venelaste agressiivse ründetegevuse tõttu sakslased taganesid ja võtsid Dora kaasa. Vist. Väidetavalt tegi Dora/Gustav mõnikümmend lasku ka Varssavi ülestõusu mahasurumisel 1944.

Lääneliitlaste väitel said venelased 1300 tonni kaaluva Dora enda valdusse. Venelased punnivad sellele mõttele kõigi nelja sõraga vastu, väites, et ameeriklased ise leidsid Baieri metsade sügavustest nii Dora kui Gustavi purustatud rusud.

Osa ajaloolasi on arvamusel, et jänkid said endale nii Dora kui Gustavi, venelane aga selle kolmanda prototüübi, mis sõtta ei jõudnudki. Aga kõik see on üksainus suur vette kirjutamine ja oletuste meri.

Loomulikult leidub kümneid ja kümneid eksperte, kes teavad ülitäpselt, kes millise kahuri enda valdusse sai, milline oli iga viimase kui poldi saatus ja millist värvi olid Gustavi peakonstruktori abilise aluspüksid.

Üldjuhul piirduvad selliste kõiketeadjate info allikad ajalehesabast loetud artikli või netist leitud uudisega. Mida paremini asjatundjad infole ligi pääsevad, seda ettevaatlikumad nad oma oletustega on. Sest täpselt ei tea eriti keegi, mis kahuritest sai või kui palju neid üldse reaalselt eksisteeris.

Lõplik ja ainus tõde peitub kas Venevõi Ameerikamaa ülisalajastes riigiarhiivides või – mis on kõige realistlikum variant – Ants Laaneotsa suvila vanasse kaevu ehitatud kuusnurkses vibraaniumkestaga seifis.

SÖÖ, NAGU HOMSET (VÕIB-OLLA) EI TULEKSKI

KÕRVITSAT JA KOMPOTTI!

Päästeameti tellitud uuringust ilmneb, et Eesti elanikud ei mõtle võimalikele hädaolukordadele ja pole enamasti valmis hädaolukorras iseseisvalt toime tulema.

2X TUULI MATHISEN

KÕRVITSAPÜREESUPP NÄKILEIVA JA RÖSTITUD KÕRVITSASEEMNETEGA

Mitte ainult mahl ei sünni pakki panna, tetrapakist on võimalik leida ka mitmesuguseid püreesuppe. Nendest toidu valmistamine tähendab supi soojendamist, lisades sellele soovi kohaselt koort, juustu, peekonit, röstitud saiakuubikud või, nagu siin, kõrvitsaseemneid. Juurde hauka krõbedat näkileiba, millele võid sättida paremaid palasid kas liha- või kalakonservist.

Kolmele sööjale
1 l valmis kõrvitsapüreesuppi
peotäis kõrvitsaseemneid
näkileiba
liha- või kalakonservi

Soojenda kõrvitsasupp ja jaota kaussidesse. Kõrvitsaseemneid rösti pannil ja puista supile peale. Serveeri supi kõrvale näkileiba ja mõnd liha- või kalakonservi.

Et inimesi paremini teavitada, on maaeluministeerium koostanud nimekirja toidukraamist, mis aitab kriisiaja üle elada. Siin see on.

Kas aga sellisest suhteliselt kuivast ja purusest kraamist on soovi, oskuste ja vajaliku instrumentaariumi olemasolul võimalik valmistada ka midagi isuäratavat, et üleelamine oleks ühtlasi gurmee-elamus? **Toidublogija TUULI MATHISEN** tõestab, et on küll.

TÄISKASVANUTE TOIDUKS ON SOOVITATAV VARUDA:

- erinevaid konserve (kala-, liha-, segu-, kaunviljakonservid);
- pakisuppe, püreepulbreid, helbeid, millest on kerge toitu valmistada;
- valmis makaroni-, köögivilja-, teravilja- või kaunviljaroogi lihaga, mida saab tarbida kas kuumutatuna või kuumutamata;
- teraviljatooteid (kuivikleib, soolase või neutraalse maitsega küpsis);
- süsivesikurikkaid tooteid (magusad küpsised, karamell, konservpuuviljad, kuivatatud puuviljad, halvaa, kondenspiim).

Andmed: maaeluministeerium

PUUVILJAKOMPOTT HALVAAPURUGA

Vahel tahaks midagi magusat ja hõlpsalt valmivat. Selliseks puhuks sobib hästi viljade segust puuviljakompott, millele on sätitud veel pisut halvaapuru. Kui sul on käepärast või sügavkülmas hapukaid metsapärleid pohli või jõhvikaid, säti sinna ka neid. Metsamarjade hapukas maitse aitab hästi kompoti ja halvaa magusat maitset tasakaalustada.

Kahele sööjale
300 g puuvilja segakompotti
50 g halvaad
veidi pohli või jõhvikaid
veidi sidrunimahla

Tõsta kompott magustoidukaussi või -klaasi. Pudista peale halvaad, lisa ka mõned pohlad või jõhvikad. Kui sul on käepärast sidrunit, võid magustoidu veel sidrunimahlaga üle piserdada.

AGA EVAKUEERIMISE KORRAL OLGU TEIL OLLA ...

EVAKUA
RAP
ESIS
JOOGIVESI
TOIT
TOIDUNÕUD
VILE
SÖÖGIRIISTAD
KÜÜNLAD
MM
TIKUD
ALIAS
DOKUMENDID
TASKU-
NUGA
SULARAHA, PANGAKAARDID
OLE VALMIS!
NAISKODUKAITAIT

Tuuli Türk
ATSIOONI VARUD
AAVIMID,
SISMAABI
ESMAABIKOMPLEKT
112
PRIIMUS
KÜTUSEGA
MAA-
KAART
HÜGIEENITARBED
KAASASKANTAV
RAADIO
+ PATAREID
TELEFON
+
LAADIJA
RÕIVASTUS
AKUPANK
MEELE-
LAHUTUS
KONSERVI-
AVAJA
VAJALIKUD
TELEFONI-
NUMBRID
TASKULAMP + PATAREID
MAGAMISKOTT
AITAITSE

VALI PILKUPÜÜDVAID RAKURSSE
Väldi pildistamist ainult rinna või silmade kõrguselt. Proovi nii madalat kui ka kõrget rakurssi. Pildista näiteks alt üles või vastupidi.

REISIFOTOD MOBIILTELEFONIGA? REISIFOTOD MOBIILTELEFONIGA!

Kas heade kaadrite saamiseks tuleb reisile kaasa võtta peegelkaamera ja hunnik objektiive ning siduda ka statiiv seljakoti külge? Või piisab sellest, kui pista taskusse mobiiltelefon?

Tekst ja fotod: **DANEL RINALDO**, *fotokunstnik*

Hiljuti fookusesse võetud killuke Venemaad ehk Petseri-Pihkva-Novgorodi marsruut eesmärgiga jäädvustada suurem osa reisist just mobiiltelefoni kaameraga kinnitas, et telefonikaamerast täiesti piisab. Kui niisama klõpsimise asemel kaadrid läbi mõelda.

Fotodel on näha mõned mõtted ja näpunäited, kuidas „puusalt tulistamise“ asemel mõelda kompositsiooni, rakursi ja telefonikaamera seadistuse peale.

Mobiiltelefoni mugavus ja kompaktsus muudab reisifotograafia nauditavaks ja loominguliseks protsessiks. Kui vead kaasa profitehnika, saad seljakoti lisakilode arvelt kvaliteetsema pildi. Kui saad. Sest pildi kvaliteet ja selle sisuline headus või pilkupüüdvus ei käi alati käsikäes.

MÄRKA PEEGELDUSI
Lombid, aknaklaasid, metalsed pinnad ja muu selline.

PÜÜA KAADRISSE NII KOHALIKKE INIMESI KUI KA ABSTRAKTSEID DETAILE
Jälgi juhtivaid jooni, mis suunavad vaataja pilku. Märka põnevat tegevust, humoorikaid situatsioone või värvikaid inimesi.

Ole valmis tabama hetke, jälgi sümmeetriat, kolmandikreeglit ehk kuldlõiget, kuid samas eksperimenteeri ja riku „reegleid". Eristu massist. Ei ole mõtet teha pilti täpselt sama koha pealt, kus klõpsivad kümned turistid samal hetkel ja tuhanded on teinud seda enne sind. Postkaardifotosid võib loomulikult enda tarbeks teha, kuid asulates ja turismilõksudes leidub neid pea iga nurga peal müügiks niikuinii.

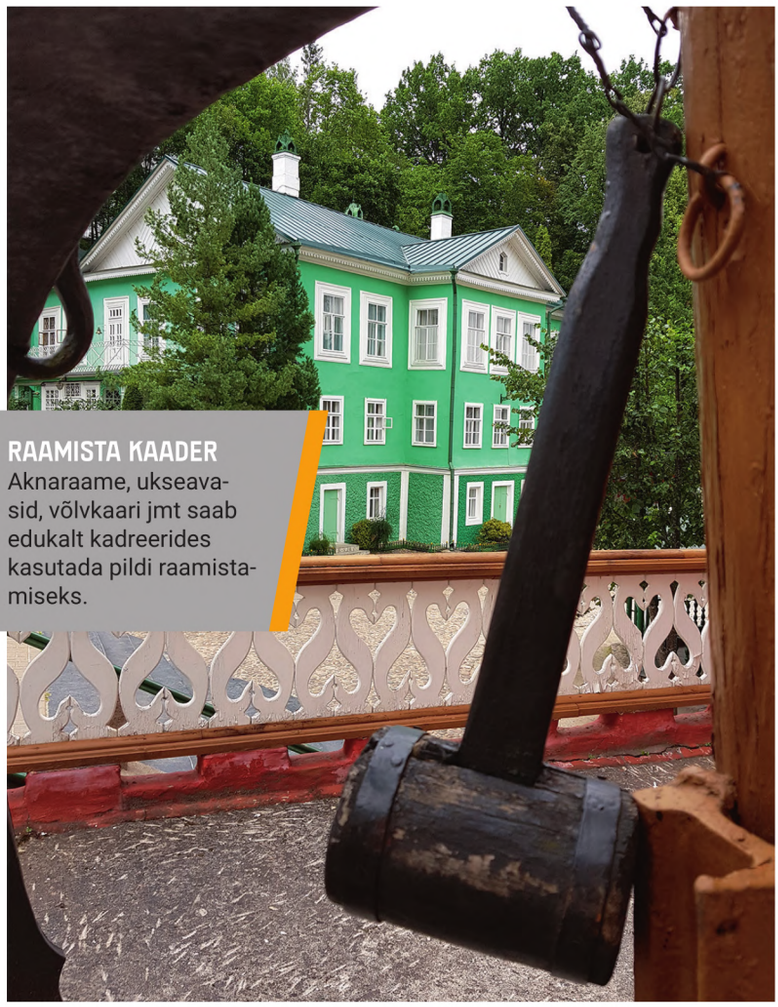

RAAMISTA KAADER
Aknaraame, ukseavasid, võlvkaari jmt saab edukalt kadreerides kasutada pildi raamistamiseks.

PILDISTA ÖÖSEL. PÜÜA VALGUST JA VARJE

PROOVI PÄÄSEDA PILDISTATAVA VAHETUSSE LÄHEDUSSE
Üldjoontes on mobiiltelefoni kaamera objektiiv üsna laia nurgaga, seega kui vähegi võimalik ja kompositsioon nõuab, tasub julgelt sammuda mitu sammu pildistatava poole. Võid küll arvata, et mis sellest, küll pärast saab kroppida. Saab küll, kuid pildi kvaliteedi arvelt.

ELLU JÄÄMA PEAVAD KÕIK

KARMEN VESSELOV

Selles väikeses karbis on terve elu. Tegu on ellujäämiskomplektiga, millesse kuuluvaid vahendeid nutikalt kasutades saab täita oma mõttelist esmaabi- ja köögikappi, kütta improviseeritud kaminat ja teha oma elu muul moel mugavamaks

SERE kursus mitte ainult ei aita ellu jääda, vaid suurendab ka Kaitseliidu sõjalist võimekust ja tõstab kodanike turvalisust.

Tekst: **KARMEN VESSELOV**, *vabatahtlik autor*

Riik on hakanud järjest enam tähelepanu pöörama kriisikommunikatsioonile. Rahval tuleb mõista, et looduskatastroofis, suurõnnetuses või konfliktis tuleb esmalt ise hakkama saada, sest abiliste käsi ei pruugi kohe igaüheni ulatuda. Kaitseliidul lasub kohustus suurendada kodanike turvatunnet ning just üleelamiskursus on üks viis seda ülesannet täita. Enesega toime tulev tegevliige suudab kursuse lõpetamise järel tagada ka kaaslaste turvalisuse.

Kuid eelkõige on SERE ülesanded seotud Kaitseliidu üksuste sõjalise võime tõstmisega. Saadud oskused tagavad võitlejatele valmiduse tulla neile antud ülesannetega toime võõral maastikul, kui tegevus on hajutatud, puudub logistiline tugi ning on tarvis tegutseda varjatult ja isolatsioonis.

SERE ehk kõnekeeles ellujäämiskursuse eesmärk on koolitada kaitseliitlasi erinevates tingimustes hakkama saama. SERE nimetus tuleb inglise keelsetest sõnadest *survival*, *evasion*, *resistance* ja *escape*, mis eesti keelde tõlgituna tähendavad üleelamist, (vastase) vältimist, vastupanu ja põgenemist.

SERE õppel on neli raskustaset: A, B, C ja J. A-tase annab üleelamiseks vajalikud üldteadmised, mis on aluseks järgmiste tasemete kursustele. Madalaim tase jaguneb kaheks, eraldi on suvise ja talvise üleelamise kursus. SERE kontseptsiooni kohaselt on A-tase soovituslik kõigile Kaitseliidu liikmetele, sealhulgas naiskodukaitsjatele ja noorliikmetele, ning kohustuslik sõjaaja struktuuri kuuluvatele võitlejatele.

SERE kursuse A0-tase koosneb kahest osast: suvine ja talvine toimetulek looduses. Suvisel kursusel antakse üldised universaalsed baasteadmised. Kursus toimub looduses, kus tuleb hakkama saada nappide vahenditega. Lisaks minimaalsele kohustusliku varustuse nimekirjale peavad kursuslased järgima ka keelatud varustuse nimekirja.

Kursusel alustatakse kõigepealt iseenda tundmaõppimisest. Inimene käitub rasketes oludes ja hädasituatsioonis teisiti ning vastavad teadmised aitavad paremini toime tulla ja varusid planeerida.

Õhtul kursusele saabuvate õppurite esimene reaalne ülesanne on ööbimiseks sobiva varjualuse ehitamine. Seejuures tuleb jälgida, et varjualune oleks mugav ja soe ning samas ohutu ja, mis võitlejaile oluline, märkamatuks jääv.

Kursusel antakse teadmised sellest, kuidas endale metsas toitu ja joogivett hankida ning ilma harjumuspäraste köögitarvikuteta neist ohutu ja toitev eine valmistada. Tänapäevases maailmas end nutikalt positsioneerima harjunud seiklejad saavad üleelamiskursusel katsetada orienteerumist ilma kaardi, kompassi ja digiseadmeteta. Kursuse lõpetanu peaks kõrvalise abita looduses hakkama saama kolm ööpäeva.

Talvine kursus on suvise õppe jätk. Seal käsitletakse improviseeritud signaalvahendite kasutamist, maskeerimis- ja vältimistehnikaid ning liikumist talvisel maastikul. Katsetada saab suusatamist, räätsasid ja mitut tüüpi iseehitatud kelke.

Õppusele antakse kaasa sõduri 24 tunni toidupakk, kuid seda tuleb jaotada 72 tunnile. Talvise õppuse finaal on suplus jääaugus, kuhu ellujääjal tuleb kukkuda koos varustuse ja suuskadega. Kuid raamatu järgi tantsima ei õpi ning seetõttu tuleb talviseks üleelamiskatsumuseks kindlasti ka lund oodata.

Kuigi ellujäämiskursusi korraldatakse mitu korda aastas, on nõudlus nende järele suur ning kohad täituvad kiiresti.

MULJEID SÜGISESELT SERE KURSUSELT

ALEX OTS, KAITSELIIDU PÄRNUMAA MALEV

Mida said SERE kursuselt kasulikku ...

... tavainimesena?
„SERE kursus andis mulle kui tavainimesele kindlustunde, et saan metsas hakkama ka ilma varustuseta ja ettevalmistuseta."

... võitlejana?
„Võitlejana sain ma oskusi, kuidas metsas viibimine endale mugavamaks teha."

KAIRI TILSEN, NAISKODUKAITSE PÄRNUMAA RINGKOND

Mida said SERE kursuselt kasulikku ...

... tavainimesena?
„Üleelamiskursusel sain juurde julgust ja teadmisi juhuks, kui viibin looduses matkajana: Nüüd saan hakkama ka tavatus olukorras. Ümbruse jälgimine, orienteerumine on tähtis igas olukorras. Tean et eksimise või õnnetuse korral on oluline võtta vastu otsus paigale jääda ja öö üle elada. Kindlameelsus selles säästab energiat, mõtlemisvõimet ja võib päästa elu. Kindlasti sain üle hirmudest metsloomade ja roomajate ees."

... naiskodukaitsjana?
„Naiskodukaitsjana sain proovile panna oma füüsilise vastupidavuse, distsipliini järgimise ja ajaplaneerimise oskusi erinevate ülesannete täitmisel tähtajaks ja ajakavast kinnipidamisel. Sain lihvida koostööd teiste grupiliikmetega. Tööjaotuses osalemine ning oma oskuste kõrvutamine teiste võimete ja oskustega tulevad kindlasti kasuks. Hea on teada eri töövõtteid ja teadmisi onni ehitamisest, mati punumisest või püüniste valmistamisest. Kursus avardas silmaringi ja pani laiapõhjalisemalt nägema lahenduseni jõudmist eri olukordades, näiteks toidu valmistamisel."

HIGI, VERI JA SIDEMED VÕRUMAAL

Lahingutegevuse käigus vigastatu abistamine on peamiselt vigastatu enda ja tema lahingupaarilise mure! Alles seejärel aitab võimalusel jao meedik ja hiljem ka rühma parameedik, kellest esimene võib raskel hetkel asuda kümnete ja teine sadade meetrite kaugusel.

Tekst: **HEIKKI KIROTAR***, *vabatahtlik autor*

HENRY NARITS

Jaosanitar on kaitseliitlasest võitleja, kellele on õpetatud elupäästva esmaabi baastaseme oskusi ja kes vajadusel aitab oma jao- ja rühmakaaslasi ning koostöös rühma parameedikuga korraldab vigastatu evakuatsiooni tagalasse. Ühel augustikuu kuumal nädalavahetusel oli allakirjutanul au osaleda seersant Anu Jõgeva korraldatud jaosanitaride täiendõppel Nursipalus.

Õpilasteks olid jaomeediku kursuse läbinud kaitseliitlased, keda õpetasid meditsiiniõe ja kiirabiõe haridusega praktikud. Jao meediku ülesanne on rindkerevigastuse katmine õhukindlalt ja vajadusel ventiilpingelise õhkrinna likvideerimine, hingamisteede avamine ja nasotoru paigutamine, verejooksu peatamine rõhksideme ja vajadusel vere hüübimist soodustava (hemostaatilise) ainega või arteriaalse žgutiga ning patsiendi soojalt kinnikatmine ja evakuatsiooniks ettevalmistamine.

Kõikide nende ülesannete täitmiseks on jao meedikul keskmise suurusega vöökott, mis sisaldab mõned komplektid sidumisvahendeid, nasotorusid, hemostaatilise ainega töödeldud sidet või pulbrit, õhkrinna likvideerimise nõelasid, fooliumtekke ja muidugi traumakaarte, millele tuleb kanda vigastused, patsiendi seisund ja talle antud abi. Üks tähtsamaid varustuse elemente on tugevad ja teravad käärid, millega lõigata lahti riideid vigastuseni jõudmiseks.

KORRATA JA UUSI ASJU ÕPPIDA ON VAJA REGULAARSELT

Kolmepäevase täiendkoolituse käigus kuulati loenguid välimeditsiinist, näiteks meditsiinilise evakuatsiooni käsu ettevalmistamisest ning välimeditsiini eri tasemete võimalustest. See kõik on kasulik teada süsteemist arusaamiseks. Töötubades harjutati jaomeedikule olulisi käelisi oskusi, vigastatu kontrolli cABCDE valemi alusel, Iisraeli rõhksideme sidumist ja arteriaalse žguti paigutamist, seejärel haava õmblemist niidiga ja sulgemist klambritega ning kanüüli paigaldamist. Kolmandal päeval harjutati ventiilpingelise õhkrinna likvideerimist ja nasotoru paigaldamist ning krikotoomiat. Kõikidel päevadel olid ka põhjalikud drillid, kus jagudeks jalastunud õpilased harjutasid erinevate vigastustega kannatanute abistamist ja evakueerimist.

Tähelepanelik lugeja muidugi märkas, et mitmed harjutatud tegevused ei kuulu tavapäraste oskuste hulka. Miks siis oli vaja õpetada kanüüli asetamist ja haava õmblemist? Kindlasti sellepärast, et välitingimustes on täiesti reaalne, et jaomeedikul kästakse minna jao juurest rühma või isegi kompanii sidumispunkti, ning siis on abiks, kui osatakse ka järgmisel tasandil parameedikut, meditsiiniõde või arsti assisteerides eesmärgipäraselt tegutseda. Näiteks oli paljudele üllatuseks, kui sitke oli treeningul kasutatud sea kõhualuse nahk. Samuti tekitab paljudes tõrget, kui tuleb esimest korda elus nõelaga inimese veeni „taga ajada“, aga teine kord on juba lihtsam. Tavameditsiinis on märgatud, et kanüüli panemiseks vajalike oskuste hoidmiseks tuleb seda teha 50–60 korda aastas ehk siis vähemalt korra nädalas.

LAHING JÄTKUB IGAL JUHUL!

Kuigi Lenfilmi ja Hollywoodi toodangust võib jääda ekslik mulje, et võitleja(te) vigastada saamise korral maailm peatub ja taamal käivitatakse meditsiinilise evakuatsiooni helikopterit, on reaalsus hoopis lihtsam. **Lahingutegevuse käigus vigastatu abistamine on peamiselt vigastatu enda ja tema lahingupaarilise mure!** Alles seejärel aitab võimalusel jao meedik ja hiljem ka rühma parameedik, kellest esimene võib raskel hetkel asuda kümnete ja teine sadade meetrite kaugusel. »

Lahingus on esmatähtis ülesande täitmine ja parim esmaabi võibki seega olla vastase mahasurumine. Vigastatu peab võimalusel jätkama tuletegevust ja seejärel iseseisvalt või lahingupaarilise abiga püüdma leida otsese tule eest varjatud positsiooni. Selleks ajutiseks varjeks sobib peaaegu iga suurem kivi, puutüvi või lohk. Seejärel on vaja vigastused üle vaadata ja vajadusel ise või kaaslase abiga siduda. Välimeditsiinis on tähtis põhimõte 10-1-2 ehk hiljemalt 10 minuti jooksul peab saama esmaabi, 1 tunni jooksul üldarsti tasemel ja 2 tunni jooksul kirurgi tasemel abi. Näiteks jäseme kaotuse või suure veresoone vigastuse korral käes või jalas on kriitilise tähtsusega esimestel minutitel arteriaalne žgutt asetada ja veresooned kinni pigistada, treeningutel on soovitatav seda teha 30 sekundi jooksul, sest suur verekaotus muutub mõne minutiga eluohtlikuks.

HEIKKI KIROTAR

OLULINE:

- TCCC põhimõtteid peab tundma iga võitleja, selle õppimine ja MK1 kasutamise ning vigastatu transpordi harjutamine võtab aega mõned tunnid, seda on vaja vähemalt kord aastas uuesti harjutada;
- MK1 ehk üksikvõitleja komplekt peab olema igal sõduril kaasas ja kasutamine selge, võimalusel täiendada seda fooliumteki, rindkere plaastrite (tihtipeale 2 haava) ja õhkrinna nõelaga;
- haavatasaamise korral on mõistlik koheselt sisse võtta 3 ravimist koosnev komplekt, mis sisaldab valuvaigistit (1 gramm paratsetamooli) põletikuvastast ravimit (800 milligrammi ibuprofeeni) ja tõhusat antibiootikumi, millest viimane on saadav ainult perearsti retseptiga;
- arteriaalne žgutt pingutatuna teeb haiget, väga palju haiget, kuid seda ei tohi eemaldada enne, kui on võimalik verejooks muul moel peatada, sisuliselt siis haiglas. Varem soovitati žgutti 2tunniste vahedega lõdvemaks lasta jäseme kärbumise vältimiseks. See tähendab, et haavatu tapetakse aeglaselt, lastes regulaarselt verd välja. Seda ei tohi teha, tänapäevane žgutt on peal haiglani;
- vigastatut tuleb esimesel võimalusel kontrollida jalgadest pealaeni kõikide vigastuste leidmiseks ja kogu aeg jälgida kuni üleandmiseni. Teadvuseta vigastatu tuleb panna turvalisse külgasendisse lämbumise ennetamiseks.

Ülema esmane kohustus on koos üksusega täita lahinguülesanne võimalikult väikeste kaotustega ja kannatanute tekkimisel suunata kannatanu(d) varjesse ning vältida lisakaotuste tekkimist. Näiteks võivad lisakaotused kergesti tekkida, kui vastase tule all püütakse kannatanut evakueerida. Kannatanutega tegelemine, näiteks rühma ja kompanii sidumispunkti asukoht ning transpordivahend(id) selleni jõudmiseks, peab olema üksuse lahingutegevuse kavas määratud, sest kannatanud tekivad nagunii ning spontaanselt nendega asjatades võivad paljud päästetavad haavatud abi viibimise tõttu surra.

Igal lahingukompanii kaitseliitlasel peaks olema kätte jagatud ja selgeks õpitud esmaabikomplekt MK1, mis koosneb traumakaardist, rõhksidemest, žgutist ja kolmnurkrätikust, millest viimane oleks küll mõistlik vahetada fooliumlina vastu, mida kasutatakse vigastatu katmiseks. Kui need puuduvad, siis tuleb neid malevast juurde nõuda. Üksuses tuleb kokku leppida esmaabikomplekti asukoht, sest abi andmiseks kasutatakse esmajärjekorras kannatanu enda vahendeid. Tava kanda MK1-te välivormi vasakul õlavarrel olevas taskus on mugav hetkeni, kui parem käsi enam ei liigu. Esmaabivahendid peaksid tegelikult asuma kohas, kust kannatanu suudab neid selili lamades ise mõlema käega haarata. Mõistlik on kasutada esmaabitaskut, mida on ka abi andjal kerge leida. Alati kasutatakse vigastatu esmaabivahendeid!

PALJU KEERULISI LÜHENDEID

Lahinguvälja esmaabi ei tasu segamini ajada tavalise rahuaja esmaabiga, millest Naiskodukaitse on selle ajakirja lehekülgedel pikalt kirjutanud. Rahuaja tüüpilised esmaabiolukorrad on kirvega jalga, luumurd, äkiline teadvusekaotus, südame rütmihäired, lämbumine, uppumine, mürgistus, anafülaktiline šokk, loomahammustused jne. Nende olukordade lahendamise reeglid erinevad märgatavalt lahinguvälja esmaabist, mis tegeleb esmajärjekorras hingamisteede lahtihoidmise ja verekaotuse minimeerimisega. Näiteks Punase Risti esmaabikursuste lemmikut südamemassaaži ja suust suhu hingamist lahinguvälja tingimustes kindlasti ei tehta. Kui keegi lõpetab hingamise, pühitakse silmanurgast soolane pisar ja jätkatakse nendega, keda on veel võimalik aidata.

Kasutatavad ingliskeelsed lühendid on välja mõeldud oluliste tegevuste paremaks meelespidamiseks. Alljärgnevalt püüan lahti seletada mõned levinumad neist.

TCCC on *Tactical Combat Casualty Care* ehk taktikaline lahingukannatanu abistamine. Selle eesmärgiks on kannatanu abistamine lahinguväljal ja toimetamine meditsiiniabi kohta.

CUF – *Care Under Fire* ehk esmaabi tule all tähendab, et vigastatu peab varjuma või varju aidatama ja vajadusel suletakse kiiresti eluohtlik verejooks. Põhjalikum abi ja evakuee-

rimine on võimalik alles peale lahingu lõppemist. Tuleb meeles pidada, et ühe lamava kannatanu kiireks evakueerimiseks tule alt varju on vaja vähemalt kahte keskmisest tugevamat võitlejat.

TFC – *Tactical Field Care* ehk esmaabi välitingimustes algab hetkest, kui vigastatu on jõudnud varjesse või väljaspool otsest tuleala. Siin tehakse põhjalik vigastuste kontroll ja täiendatakse varem antud abi, näiteks antakse valuvaigistit ja seotakse haavad paremini ning valmistatakse vigastatu ette evakuatsiooniks.

TACEVAC ehk *Tactical Evacuation Care* tähendab vigastatu evakueerimist selleks ettenähtud sõidukiga, Eesti oludes maastiku- või veoautoga. Mitte segamini ajada MEDEVAC-i sõidukiga, mis on spetsiaalselt sisustatud väljaõpetatud meedikutest meeskonnaga sõiduk. Lihtsamalt öeldes: rühma veoauto koos vigastatu ja meedikuga on alati TACEVAC, kompanii meditsiinisõiduk aga MEDEVAC.

MIST-kaart on tavaliselt lamineeritud või veekindlast materjalist patsiendikaart, mis peab igal võitlejal olema MK1 meditsiinipaki juures. Sellele kirjutatakse veekindla markeriga järgmised andmed:

- vigastuse põhjus ehk ***M**echanism* – kuulihaav/plahvatus/autoõnnetus/torkehaav/muu, kui on mitu vigastust, siis märgitakse need kõik ja joonistatakse patsiendikaardi joonisele leppemärgiga;
- vigastused ehk ***I**njuries* – nii nähtavad kui oletatavad;
- elulised näitajad ehk ***S**igns* – nii algselt kui hetkel: kas hingamisteed on puhtad või blokeeritud, mis on hingamissagedus ja vererõhk (kui on võimalik mõõta), samuti vigastatud teadvus AVPU valemiga;
- ravi ehk ***T**reatment* – kas on kasutatud sidet või žgutti, millal see pandi, kas on avatud veenitee, kui jah, siis mis vedelikku on antud, kas on saanud valuvaigistit, selle doos ning andmise aeg.

Evakuatsiooni tellimise käigus edastatakse *nineliner* ehk üheksarealine info, mis sisaldab evakuatsiooni ettevalmistamiseks olulist informatsiooni ja MIST-i kokkuvõtet, kaart ise kinnitatakse patsiendi külge nähtavale kohale ja läheb kaasa.

cABCDE JA MARCH

Neid lühendeid kasutatakse vigastatu seisundi hindamiseks ja kõikide vigastuste leidmiseks süstemaatilise ülevaatuse käigus.

c ja **M** – suure verejooksu peatamine. Nõuab tavaliselt arteriaalset žgutti, mis tuleb paigutada haavast mõni sentimeeter kõrgemale ja pingutada nii kõvaks, et verejooks lakkab, vajadusel paigutada teinegi ja iga 10–15 minuti järel kontrollida kohalolekut.

A – *airways* ehk hingamisteede kontroll ja vajadusel avamine, näiteks nasotoruga.

B ja **R** – *breathing* ja *respiration* ehk kontrollitakse, kas inimene hingab normaalselt. Sellega märgatakse tavaliselt ka õhkrinna tekkimist. Läbistav kopsuhaav tuleb õhukindlalt kinni katta, vajadusel ülerõhk nõelaga välja lasta. Eriti kiire on, kui vigastatu huuled on hapnikupuudusest sinakad, hingamisrütm on kiire või ebaühtlane või hingetoru on ühele poole kaldu (kokkuvajunud kops surub südamele).

Lahinguvälja esmaabi ei tasu segamini ajada tavalise rahuaja esmaabiga.

C – *circulation* ehk vereringe kontrollimiseks piisab pulsi katsumisest. Kui randmepulss on tunda, siis on ka vereringe ja -rõhk piisavalt head. Kui vigastatu ei hinga, siis TCCC raames ei tehta südamemassaaži ega kunstlikku hingamist.

D – *disability* ehk teadvus. Kontrolli patsiendi teadvusel olekut teda kõnetades, raputades või näpistades. Teadvust mõõdetakse regulaarselt skaalal AVPU ehk ärkvel (*alert*) või reageerib kõnetamisele (*voice*) või valule (*pain*) või on teadvuseta (*unresponsive*);

E ja **H** – *exposure* ehk ilmastikutingimused või *hypotermia* ehk alajahtumine. Pärast esmaabi andmist tuleb patsiendile uuesti riided ja kaitsevarustus selga panna ja mähkida ta teki või fooliumkile sisse alajahtumise takistamiseks.

Kirjeldatud koolitusi oleks vaja kõikidele jaomeedikutele korraldada vähemalt korra aastas. Rahuajal õnneks ei esine isegi kiirabis või haigla esmaabis töötavatel kutselistel meedikutel nii palju kuuli- ja killuhaavadega patsiente, et nendega tegelemine oleks rutiin, seega regulaarselt harjutades saadakse reaalse kriisi ajal paremini hakkama. Samuti on igal Kaitseliidu rühmal väga mõistlik harjutada vähemalt kord aastas haavatuga tegelemist oma parameediku ja jaomeedikute juhtimisel. Näiteks arteriaalse žguti õige panek ja piisav pingutamine on väljaõppes osalenute arvates oluliselt raskem kui varem arvatud, osaliselt ka selletõttu, et ei soovita endale ja kaaslastele valu põhjustada. Eestis tegutseb ettevõte Bleed Stop (https://bleedstoptrainer.ee), kellelt on võimalik tellida reiekujulist harjutusvahendit.

GALVI LINDA

Esmaabivahendid peaksid tegelikult asuma kohas, kus kannatanu suudab neid selili lamades ise mõlema käega haarata. Mõistlik on kasutada esmaabitaskut, mida on ka abi andjal kerge leida

* Autor on meditsiiniharidusega kaitseliitlane, kes teab, et hädalise aitamine on peamiselt hädalise enda mure.

KAITSE KODU! LUGEJAD SAAVAD AJAKIRJA VAHENDUSEL LÄBIDA ESMAABIKURSUSE DIGIÕPPE. KURSUSE LÄBINU VÄÄRTUSTAB ESMAABI ANDMISE OSKUST, TEAB OHUTUSREEGLEID ESMAABI ANDMISEL NING OSKAB ANDA ELUPÄÄSTVAT JA JÄTKUVAT ESMAABI ERINEVATE HAIGUSSEISUNDITE, TRAUMADE JA MUUDE KAHJUSTUSTE KORRAL.

SAMM-SAMMULT ELUPÄÄSTJAKS

8. SAMM: ABISTAMINE TRAUMADE KORRAL

Enamik inimesi seostab traumat rohke vere, luumurdude ja suurte haavadega. Selliseid hulgitraumasid esineb tegelikult võrdlemisi harva. Siiski peaks kaitseliitlane olema valmis toime tulema ka suuremate traumadega.

Tekst: **KERSTI PODMOŠENSKI,** *vabatahtlik esmaabiinstruktor*

Et esmaabiandjal oleks sündmuskohal lihtsam tegutseda ja olulist ebaolulisest eristada, on (esialgu just militaarmeditsiinis) kasutusele võetud mitmeid akronüüme. Üksikvõitleja õppe läbinud kaitseliitlane peaks olema tuttav lühendiga (c)ABCDE, mille kasutamine traumakannatanut abistades lihtsustab otsuste tegemist.

LÜHEND	TEGEVUS
(c)	Kontrollida, kas on suuri verejookse; sulgeda need otsekohe
A	Kontrollida hingamisteid; vajadusel need avada
B	Kontrollida hingamist – hingab / ei hinga, esineb hingamisraskust, -häireid
C	Kontrollida, kas on šokitunnuseid, kas on viiteid vereringehäirele (vt näovärvi)
D	Kontrollida kannatanu teadvust – kas on ärkvel, reageerib häälele, reageerib valule?
E	Katta kannatanu soojalt, muud jätkuva esmaabi võtted (asend jne)

PEAPIIRKONNA vigastusega võib sageli kaasneda ka ajukoljutrauma. Ajukoljutraumadeks on koljusisene verevalum, koljuluu murd ning ajupõrutus ja ajuvapustus. Võimalikule ajutraumale viitavad näiteks iiveldus, peavalu, krambid, teadvus ja mäluhäired, aga ka näiteks verevalumid silmade ümber.

Peapiirkonna vigastuse puhul tuleb mõelda ka võimalikule lülisamba kaelaosa vigastusele.

Peapiirkonna vigastustel võivad olla välised nähtavad tunnused: verevalumid, verejooks jm. Esmaabi teeb keerulisemaks aga ajutrauma võimalus, mille tunnused võivad esialgu olla varjatud ning avalduda tunde, isegi päevi hiljem.

ESMAABI
Võimalusel tõsta kannatanu pea koos ülakehaga veidi kõrgemale, et väheneks verevool pähe võrreldes lamava asendiga. Ära tõsta peavigastusega kannatanu jalgu üles, sellega kaasneb ajuturse süvendamise oht. Kui esineb verejooksu, siis peata see ettevaatliku survega haavale.

RINDKERE- JA KÕHUÕÕNEORGANITE vigastuste üks suurimaid ohte on suure sisemise verejooksu tekkimine. Rindkereorganite vigastuste tunnusteks lisaks nähtavatele verevalumitele või haavadele on näiteks hapnikupuuduse tagajärjel sinakaks muutunud huuled, kõrvanibud või küünealused – see viitab raskele hapnikupuudusele. Samuti hingamisraskused, rahutus ja hirmutunne ning muidugi valu rindkere piirkonnas.

Kõhuõõneorganite vigastustele viitab aga kõhuvalu, samuti oksendamine ja pinges kõhulihased ning valulikkus kõhu kompimisel.

ESMAABI
Kui kannatanu on teadvusel, siis kindlusta talle võimalikult mugav asend, mille üldjuhul valib kannatanu ise. Rindkerevigastuse korral näiteks istuv asend, ülakeha võimalikult püstine või ettepoole kummardunud. Kõhuvigastuse korral näiteks n-ö kägarasend,

MONIKA RISTISAAR

jalad kõverdatud. Ära suru kannatanut talle ebamugavasse asendisse.

Lahtise rindkerehaava kohta ütlevad uusimad esmaabijuhised, et haava pole vaja üldse katta või vajadusel võib selle katta ainult mittetiheda sidemega, et õhk liiguks vabalt, vastasel korral võib tekkida pingeline õhkrind.

LÜLISAMBATRAUMAGA võib kaasneda seljaajuvigastus. Mida kõrgemal asub vigastus, seda suuremat osa kehast võib haarata halvatus.

Olenevalt seljaajuvigastuse ulatusest ja kõrgusest võivad esineda hingamishäired, jäsemete nõrkus või halvatus, mõne kehaosa tundlikkuse nõrgenemine või tundetus (nt jalgadel, käsivartel, õlgadel), surin, torked, põletusetunne jäsemetes ja valu lülisamba piirkonnas.

ESMAABI
Ära liiguta kannatanut! Või kui, siis ainult elupäästmise eesmärgil. Kui teadvuseta kannatanul on tekkinud hingamistakistus, siis püüa hingamisteid avada kannatanu asendit muutmata, tõstes alalõuga ettevaatlikult üles ilma pead kuklasse viimata. Kui see võte ei õnnestu ja hingamine on tõsiselt takistunud, kaalu kannatanu keeramist stabiilsesse küliliasendisse, nii et tema pea, õlad ja vaagen liiguvad pööramisel ühes tasapinnas. Kannatanu keeramiseks tuleks sel juhul kasutada mitut abistajat.

JÄSEMETE VIGASTUSTEKS on põrutus, venitus, nihestus, nikastus ning luumurrud, mis jagunevad lahtisteks ja kinnisteks luumurdudeks. Luumurdudega koos võivad vigastada saada suured veresooned, mille tagajärjeks võivad olla eluohtlikud verejooksud. Lahtise luumurruga on verejooks nähtav, kinnise luumurru tunnuseks on kiiresti avalduv, laienev turse. Eluohtlikuks võivad kujuneda vaagna- ja reieluumurrud, sest verekaotus sealsetes piirkondades võib olla väga suur.

ESMAABI
Aita kannatanul püsida asendis, kus valu on kõige väiksem. Ära liiguta vigastada saanud jäset ega püüa seda ise paika tõmmata. Vajadusel võid selle leitud asendis toestada. Ära hakka vaagna-, reie- või sääreluumurruga kannatanut ise kuhugi tarima. Ka lahastamine pole tegelikult soovitatav, sest suurte luude murdude lahastamine on väga valulik protseduur, mille oskamatu sooritamisega võib kaasneda tõsiseid tüsistusi. Kui kiirabi tuleb oodata pikka aega, siis vajadusel pigem toesta vigasaanut jäset väga ettevaatlikult, et takistada põhjuseta liigutamist. Heaks lahaseks on juba maapind või käevigastuse korral ka kannatanu enda keha.

TRAUMAKANNATANU ABISTAMISE PÕHIREEGLID

Liiguta kannatanut ainult siis, kui teda on vaja päästa ohuolukorrast ja kui on vaja anda elupäästvat esmaabi!

- Suur väline verejooks peata kohe otsese survega haavale.
- Kui kannatanu on teadvuseta ja ei hinga, siis aseta kannatanu selili kindlale aluspinnale ja alusta elustamist.
- Kui kannatanu on teadvuseta, siis jälgi, et tema hingamisteed oleksid avatud.
- Kui kannatanul tekivad šoki tunnused, siis rakenda šoki esmaabivõtteid (soojus, asend).
- Kata kannatanu kindlasti soojalt – alajahtumine halvendab oluliselt traumakannatanu seisundit.

Ära anna juua ega süüa, sh suukaudseid valuvaigisteid! Põhjendused: oksendamise oht, võimalik operatsioonivajadus, pealegi avaldub suukaudsete ravimite mõju alles ligi 30 minuti möödudes.

PALJU KILOMEETREID, NAISKODUKAITSE!

Naiskodukaitse sünnipäeva tähistamiseks korraldas Tallinna ringkonna spordigrupp üle-eestilise lustivõistluse, mille käigus tuli naistel ühe trenni raames läbida kas 92 km jalgrattaga, 19,27 km jala või 2,9 kilomeetrit lapsekäru lükates.

Tekst: **ELISA JAKSON**, *Naiskodukaitse arendusspetsialist*

Kuigi kilometraaži variandid panid nii mõnegi kukalt kratsima, ei olnud numbrivalik juhuslik – Naiskodukaitse loodi 2.9.1927, seega tähistas organisatsioon möödunud kuul 92. aastapäeva. Ning just neid numbreid üleskutses kasutatigi.

Ühtekokku tegid Naiskodukaitse 92. sünnipäeva lustivõistluse raames organisatsioonile sportliku kingituse 81 naiskodukaitsjat Alutaguse, Harju, Järva, Lääne, Põlva, Pärnumaa, Rapla, Saaremaa, Sakala, Tallinna, Tartu ja Viru ringkondadest. Nii mõnigi neist ületas ja üllatas ennast proovilepaneku käigus ning sai inspiratsiooni edaspidigi tervisespordile rohkem rõhku panna.

KAREN KÄRUTAS

Tallinna ringkonna liige **Karen Kanniste** leiab, et lapsega kärutamine on sportliku vormi hoidmise parim variant siis, kui muud trennid ema sabast kinni hoidva lapsega ei õnnestu. Ta liigub lapsega mitut moodi, sõltuvalt muudest tegevustest ning ka aastaajast. Ei saa öelda, et sügis oleks just see kõige mõnusam aeg kärutamiseks. Aga! „Lustivõistlus andis hoogu juurde, kui muidu oli tunne, et täna ei jõua välja minna," kirjeldas Kanniste, kes üleskutsest inspireerituna katsub nüüd rajule ilmale vaatamata viis korda nädalas kärutuuri ette võtta.

HELI JOOKSIS

Kui Harju ringkonna naiskodukaitsja **Heli Iljašenko** lustivõistluse üleskutset luges, pidas ta esimese hooga

TIINA AZOJAN

Maret Kollin

HELI ILJAŠENKO ERAKOGU

Heli Iljašenko

92 KILOMEETRIT

19,27 KILOMEETRIT

seda üritust hullumeelseks. Vähemalt enda parameetritest lähtudes. Vanust juba 58 aastat ning füüsiline vormgi selline, et naine pidas oma osalemist võimatuks.

Mõte jäi aga pähe tiksuma ning ühel laupäevahommikul selgus planeeritud päevakava vaadates, et kui külastada Uue Maailma tänavafestivali, osaleda koos pojapojaga Tallinna maratoni Mesikäpa lastejooksul ning minna käijana Tallinna maratoni sügisjooksu starti, siis oleks 19,72 km täitsa võimalik! Pojapoja jooksu toetas Heli raja ääres kaasa joostes. Lapselapsel oli nalja palju: „Vanaema, sina jaksad ka joosta?“ Nagu selgus, jaksas küll, kavaldas poisi pärast võistlust veel edasigi jooksma, et endale Naiskodukaitse võistluse tarvis samme juurde saada.

Pisut hiljem, sügisjooksu 10 km kõnni stardis seistes oli Heli peas vaid üks hirmutav mõte: „Kas tulen ikka enda püstitatud eesmärgiga toime?“ Tuli küll. „Raja ääres toetati igat sammu kaasa elades ja ühel hetkel tekkis tunne, et seda maad oleks pidanud hoopis jooksma, mitte kõndima,“ on naine tagantjärgi kindel. Juba finišis püstitas Heli eesmärgid 2020. aastaks – joosta aja peale nii SEB maijooksul kui ka Tallinna maratoni sügisjooksul.

MARET VÄNTAS

Nagu Heli, nii oli ka Rapla ringkonna naiskodukaitsja **Maret Kollin** üleskutset lugedes esiti seda meelt, et tema igatahes ei osale.

Aga kui ta avastas, et osaleda saab ka rattasõiduga, hakkas ta asja kaaluma. Rattasõiduinimene ta ju on, seda kindlasti. Kuid ühe trenniga 92 km läbida pani kukalt sügama ning sõna „lust“ ei tundunud lustina. „Peas keerlesid igasugu küsimused: kas mu haige jalg sellele vastu peaks, kas ma jaksaks läbida etteantud kilometraaži ajaga, millega jääksin rahule,“ selgitas naine. Aga ega nendele küsimustele vastust ei saa, kui ei ole proovinud.

Nii algasidki ettevalmistustööd – distantsi planeerimine, ratta hooldus jne.

Hoolimata hoolsast planeerimisest tuli sõites ette ka üllatusi – põdrad keset teed! Õnneks rippus Maretil kaelas korvpallivile, mille pere oli varustuse hulka arvanud: „Võib vaja minna.“ Läkski! Nii ta siis vilistas kogu kopsumahuga … Teine looduse seatud oht varitses sõidu lõpupoole kohas, kus pesitsevad kotkalised, kes rattureid eriti ei salli. „Paar rattasõidusõpra näitasid pilte, kuidas kotkad neid sõidu ajal ründasid. Mõtlesin, et siin pole vilega midagi teha,“ meenutab Maret. Õnneks paistis päike selja tagant, naine jälgis iga nende lendlemist varjult ning andis jalgadele tuld, nii kui jaksas. „Ma olen väga, väga uhke enda üle! 92,64kilomeetrine kink ajaga 5:12:13 Naiskodukaitsele tehtud!“ rõõmustas Maret.

SAKALA GRUPISÕIT

Sama lustivõistluse üleskutset lugedes otsustasid Tarvastu jaoskonna naised teha **Sakala ringkonnale** üleskutse tähistada Naiskodukaitse aastapäeva rattamatkaga ümber Võrtsjärve. Idee autor Karoliina Maisla sõitis mõned päevad enne matka marsruudi jalgrattal läbi, et veenduda teekonna turvalisuses. Koos Tarvastu jaoskonna juhi Grete Varesega mõõdeti autoga veel täpsed 92 kilomeetrit, et maha panna teetähis ja matk aastapäeva numeratsiooni sobitada.

Kokku võttis Sakala ringkonna ühismatkast osa üheksa ratturit koos saatemeeskonnaga. Ning kõik sujus nagu õlitatud ketiga, nagu kinnitas matka järel ka ise rattaretke läbinud Sakala ringkonna instruktor Piret Taim. Ta tõi eriti välja matkaliste üksteisest hooliva käitumise, ürituse organiseerimise hea taseme, Sakala ringkonna ühtekuuluvustunde ning Tarvastu jaoskonna naiste entusiasmi idee elluviimisel.

KAREN KANNISTE

NAISKODUKAITSE – SUJUVA EVAKUATSIOONI PANT

Riikliku evakuatsiooniplaani eelnõu kohaselt tegelevad elanikkonna evakueerimisega hädajuhtudel PPA ja kohalikud omavalitsused. Naiskodukaitsel on aga selles plaanis samuti oma kindel ja oluline roll.

Tekst: **LEANE MORITS**, *NKK Tartu ringkonna instruktor*

Hädajuhtum ei ole ainult üleujutus või lumetorm vales kohas, vaid ka mõne elutähtsa teenuse katkemine. Näiteks võib elektrikatkestus mõne suure linna paneelmajade linnajaos teadmata ajaks pimedusse ja külma jätta sadu inimesi.

Sellistel puhkudel peakski inimestele appi tulema nii kohalik omavalitsus koostöös politsei- ja piirivalveametiga kui ka Naiskodukaitse. Naiskodukaitsele on usaldatud näiteks järgmised ülesanded.

ABISTAMINE KOGUNEMISPUNKTI ÜLESSEADMISEL

Võib juhtuda, et kõikidel evakueeritavatel ei ole võimalik ise evakuatsioonikohta jõuda, kui see asub näiteks liiga kaugel või kui inimese iseseisev liikumine on raskendatud.

Selleks puhuks ongi loodud või luuakse omavalitsustes kogunemispunktid, kust transporditakse inimesi evakuatsioonikohta.

Eri valdades võib see olla organiseeritud eri moodi – kogunemiskohaks võib olla varikatusega bussipeatus, aga see võib halvemal juhul olla ka lageda taeva all.

Samuti saab Naiskodukaitse kohaliku omavalitsuse töötajaid nõu ja jõuga aidata näiteks evakueeritavate esmasel loendamisel ja registreerimisel.

EVAKUATSIOONIKOHA ETTEVALMISTAMINE JA AVAMINE

Eestis igas omavalitsuses peaks olema nimekiri kohtadest, kuhu omavalitsus häda korral saab oma territooriumil elavaid inimesi suurel hulgal evakueerida kuni nädalaks ajaks. Nendeks võivad olla rahvamajad, spordihallid jms rajatised.

Need ruumid vaatabki Naiskodukaitse eelnevalt üle ja planeerib võimalusel ja vajadusel erinevad alad – magamiskohad, emad lastega, vajadusel mängude ala, sotsiaalse suhtluse ala, loenguruumid, kergemad haiged jne.

Samuti seame üles inimeste vastuvõtuks ja registreerimiseks vajalikud lauad ja muu varustuse. Kui need ettevalmistused on tehtud, siis evakuatsioonipunkt avatakse.

EVAKUEERITAVATE MAJUTUSE, TOITLUSTUSE JA VÕIMALUSEL HUVITEGEVUSTE KORRALDAMINE EVAKUATSIOONIKOHAS

Teab ju igaüks, kui painav ja mõttetu võib olla ühe koha peal istumine, kui pole teada, mis edasi saab ja mis juhtuma hakkab. Eriti kui olukord või asukoht peaks olema selline, et evakuatsioonikohast pole võimalik lahkuda ega ise endale öömaja, süüa või tegevust otsida. Siin astuvadki ette Naiskodukaitse noortejuhtide grupi, kultuurigrupi ja avalike suhete grupi liikmed, kes oskavad inimestele, eriti lastele huvitegevust pakkuda.

Aga ka ohutushoiu, ellujäämise, esmaabi ja teiste Naiskodukaitse baasväljaõppes õpetatavate teemade koolitajad-instruktorid, kes võivad täita pikad päevad huvitavate üldharivate ettekannetega. Samal ajal kogunevad juba toitlustusgrupi liikmed, et kogu seltskond üle lugeda ja välja arvutada, kui palju toitu neile vaja läheks.

EESKUJUKS TEISTELE

Riikliku evakuatsiooniplaani eelnõus välja toodud ülesandeid on enamgi, aga kuna tegu on alles eelnõuga, siis piirdume esialgu eeltooduga.

Sellele vaatamata võtsid Naiskodukaitse Tartu ringkonnaga ühendust Tartu linna ning Lõuna politseiprefektuuri esindajad, kellega toimus septembri alguses konstruktiivne kohtumine.

6 X ASSO PUIDET, 2X REELIKA ROHUSTE

On ju Tartu linnaelanike hea käekäik ka (ja eriti just) ootamatute sündmuste ajal meie kõigi südameasjaks. Nii oli meil ühine arusaam, mida linna elanike heaks saaks teha ning suurtes joontes sai ka kokku lepitud, kuidas koostöö edasi läheb. Nii soovib Tartu linnavalitsus korraldada evakuatsioonialase lauaõppuse ja kaasab sinna ka Naiskodukaitse.

Tartu ringkonna naistele on see juba viies aasta „päris“ inimestega, sealhulgas lastega, evakuatsiooniõppust (Sipelgas) korraldada ning staabi- ja laagritöö rutiinid on üsna selged. Sestap minnaksegi sel sügisel ühte Tartu linna planeeritud tegelikku evakuatsioonikohta ja püütakse see ette valmistada – reaalselt põrandapind üle mõõta ja selgeks saada, kui palju linnaelanikke sinna mahuks ja mis võimalused eri tegevusteks seal oleksid.

Plaanis on sel viisil läbi käia kõik linna evakuatsioonikohad, et ka Naiskodukaitsel (lisaks linnale) tekiks selge pilt, kus millised võimalused on. Praktika, mida teisedki omavalitsused võiksid kasutada.

NASTA PIHLAJA 2019

EHK KUIDAS NAISKODUKAITSJAD SOOMES PIHLAKAL KÄISID

Soomes Naisten Valmiusliitto korraldatud ohutusteemalisel õppusel NASTA Pihlaja 2019 osalenud Naiskodukaitse liikmed võisid kodumaale naastes deklareerida aukartustäratava koguse värskeid teadmisi.

Tekst: **KADI KASS**, *NKK Tartu ringkond*, **MERLE KODU**, *NKK Alutaguse ringkond*

LIINA GATSKI, NKK Harju ringkond: „Kursusel **„Toimetulek elektrita“** räägiti tänapäeva ühiskonna sõltuvusest elektrist ja Soome varustuskindlusest. Kui riik peab suutma avalikud teenused taastada 72 tunni jooksul, siis pärast suurt elektrikatkestust, tormi või üleujutust peavad kõik olema valmis ise hakkama saama. Loengutel ja koolitustel räägiti veevarustusest ja hügieenist keerulistes oludes, oma majapidamise ettevalmistamisest ootamatusteks, kodustest varudest, soojana püsimisest elektrikatkestuse ajal, teabe edastamisest, tuleohutusest, esmaabist ja paljust muust. Praktilised harjutused toimusid õues. Saime proovida, kuidas teha lõket (abivahenditena puss ja kirves) ning valmistada toitu trangia (Rootsi päritolu priimus) abil; kustutada puhkenud tulekahju (tuleteki ja -kustutiga) ja anda esmaabi.“

DIANA ILVES, NKK Alutaguse ringkond: „**Küberturvalisuse** kursus oli läbi põimitud ajaloo ja tänapäeva teemadega. Koolitaja Martti J. Kari näited olid väga huvitavad ja meile, eestlastele väga arusaadavad. Venemaa käitumine, seosed Eesti, Läti ja Leeduga. Kursusel nimetati ka Balti ketti kui rahva omaalgatuslikku poliitika mõjutajat. Saime häid nõuanded, kuidas kontrollida enda andmete vaadatavust – kui palju või kas on huvi tuntud, proovitud sisse logida –, samuti võimalusi vaadata arvutis salvestatud paroole, kuidas leida enda Android- või Apple’i seade ja kuidas digiseadmeid ohutult kasutada.“

MARGIT NÕMTAK, NKK Pärnumaa ringkond: „**Igapäevaturvalisuse** kursusel oli minu jaoks uus teema turvaline reisimine. Rahvas reisib ja rändab palju ning võib kõiksugu sekeldustesse sattuda. Uusi teadmisi sain tuleohutuse ja tule kustutamise kohta ning sellest, mida võiks veel lisada kriisivarudesse. Mälu sai värskendatud enesekaitse ja esmaabi vallas. Samuti sain teadmisi Soome naiste riigikaitselisest tegevusest ja võimalustest.“

KADI KASS

NAISTEN VALMIUSLIITTO

Naisten Valmiusliitto on Soome üleriigiline koostööorganisatsioon, mis asutati 1997. aastal. Tänaseks ühendab see 11 liikmesorganisatsiooni ja umbes 150 000 naist vabatahtlikuks kaitse- ja turvatööks.

Naiste Valmiusliitto põhisündmus on kaks korda aastas toimuv õppus NASTA, mille eesmärk on arendada naiste valmisolekut, oskusi ja teadmisi turvalisusest ning anda naistele võimalus tegutseda erakorralistes olukordades ühiskonna hüvanguks.

Õppustel osalemise eelduseks ei ole kuulumine mõnda Naisten Valmiusliitto organisatsiooni, küll aga soome keele oskus. Oodatud on ka meie naiskodukaitsjad, kellele on igal õppusel eraldatud kümme kohta.

Tänavune NASTA õppus oli juba 44. ja paarikümne aastaga on Soomes elanikkonna turvalisuse valdkonnas koolitatud juba ligi 12 000 naist. Seekordsel õppusel oli osalejaid 391, sealhulgas 100 koolitajat.

Kursused toimusid eraldatud sõjaväesaarel Helsingis Santahaminas, jäägrikompanii territooriumil. Esmalt toimuski formeerumine sõdurite maastikuvormi väikese peakatteerandiga, milleks oli NASTA roosa nokamüts. Sõjaväe territooriumil oli üks korrektse liikumise variante ka marsitaktis riviliikumine.

Iseenda arendamise kõrval said NASTA õppusel osalenud naiskodukaitsjad ka mõtteid, mida ja kuidas võiks rakendada Naiskodukaitse koolitustel, kuidas viia ohutushoiu teemasid laiema elanikkonnani. Samuti oli õppus kindlasti vajalik ka vastastikuse koostöö edendamiseks.

Naiskodukaitse esinaise asetäitja Helen Allas kinnitas, et koostöö jätkub ja ka sihtgrupp on paigas: „Eelkõige on NASTA kursustele oodatud ohutushoiu instruktorid, et saada inspiratsiooni oma ringkonna väljaõppe läbiviimiseks."

Pihlaja õppus oli jagatud 10 eraldi kursuseks. Seega kokkutulnud ei läbinud kõik ühist õpet, vaid turvalisuse teema oli jaotatud alateemadeks, nagu veeohutus, küberturvalisus, toimetulek elektrita, igapäevaturvalisus, toimetulek äärmuslikus kriisiolukorras ja vaimse kriisi korral, laste toetamine kriisis, ja iga osaleja pidi eelnevalt välja valima konkreetse kursuse, millel osaleb.

ANU NUUT, NKK Tallinna ringkond: „**Koolitaja koolitusel** tutvustati Soome riigikaitseõppuste koolituse aluseid ja süsteemi ning anti ka õppematerjalid. Koolitusi on mitut tüüpi ja alati tuleb läheneda individuaalselt, lähtuvalt sihtrühmast, kas tegemist on sõjalise ettevalmistuse, tsiviilisikute toetusõppe, organisatsiooniõppe või vabatahtlike koolitusega. Peamisena jäi kõlama see, et lektor peab veenduma, et jagatav info jõuaks kuulajani, ta peab testima ja hindama loengu vältel arusaamist ning veenduma, et tema esitatav tõepoolest vastab kuulaja ootustele, ta peab hoidma kontakti auditooriumiga ja suhtlema osalejatega."

PILLE-RIIN MOILANEN, NKK Harju ringkond: „**Vaimse kriisiga toimetuleku** kursus, kus me **MARGIT LÕIVuga** osalesime, oli mulle paljuski eelnevate teadmiste kordamine, mis on omakorda oluline. Väga palju õppisin, kuidas nemad korraldavad suurõppust, kuidas Soomes on korraldatud töö pagulastega ja mida tehakse nende aitamiseks. Kuidas erinevad organisatsioonid teevad koostööd. Suurepärased loengud olid nii Sotilaskoti ajaloost kui ka Santahamina ajaloost. Kindlasti saan omandatud teadmisi kasutada nii Naiskodukaitse töös kui ka noortega. Nagu ütles meie kursuse juhataja – kriisi korral peavad teatud asjad olema lihasmälus ja mitte ainult see, kuidas liigutad käsi, vaid ka see, kuidas liigub sinu mõte. Seda on võimalik omandada ainult eelnevat õppides ja korrates."

QUO VADIS, KAITSELIIDU NOOR?

Kaitseliidu noorteorganisatsioonide arengukava 2014–2020 on sama hästi kui seljatatud. Seetõttu palusime Kodutütarde ja Noorte Kotkaste juhtidel vaadata põgusalt möödunud perioodile tagasi. Ja mis veelgi olulisem – heita pilk tulevikku.

KRISTJAN PRII

ASSO PUIDET

NOORED KOTKAD – TURVALISEMA JA PAREMA HOMSE VUNDAMENT

Noorte Kotkaste organisatsioon on uue arenguetapi lävepakul. Möödunud periood on olnud äärmiselt tegus nii noortele kui juhtidele – organisatsioonisisesed koolitused on toimunud sisukamalt ja meetoditelt mitmekesisemalt ning olnud senisest paremini ressursiga kaetud.

Tekst: **SILVER TAMM**, *Noorte Kotkaste peavanem*

Kindlasti on möödunud aastad olnud täis rõõmu ja õnnestumisi, loonud uusi sõprussidemeid ning andnud hindamatul määral põnevaid kogemusi. Loomulikult kuuluvad selle aja sisse ka mõtlikumad päevad, mil analüüsisime tagasisidet ja õppisime oma eksimustest.

Kaitseliidu uus seadus tõi organisatsioonile tervikuna kohati uue lähenemise, Kaitseliidu noorteorganisatsioonidele aga kindlasti. Selle seadusega »

OLLA KODUTÜTAR – SEE TÄHENDAB ÕPPIMIST JA HOOLIMIST

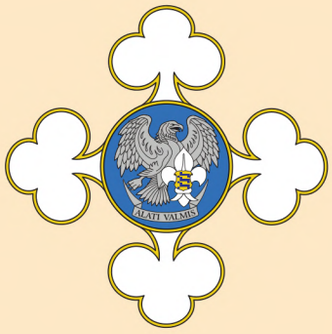

„Aastel om pöörupäev, inimesel mõttemuudetus" – nende sõnadega algab praegu kehtiv Kaitseliidu noorteorganisatsioonide – Kodutütarde ja Noorte Kotkaste – arengukava aastateks 2014–2020.

Tekst: **AVE PROOS**, *Kodutütarde peavanem*

Nagu noorkotkaid, nii ootab ka Kodutütarde organisatsiooni peagi ees pilguheit senitehtule, et analüüsida hetkeseisu ja vajadusel teha muudatusi. **Muudatused ei ole eesmärk omaette, nende vajalikkust analüüsitakse ja sisendit küsitakse kõikidelt osapooltelt – noortelt, noortejuhtidelt ja ka lapsevanematelt.** Kõik Kodutütarde organisatsiooniga seotud inimesed peavad teadma, et nad saavad kaasa rääkida ning nende arvamus loeb. Meie inimesed, meie noored, on osa millestki suurest »

sai loodud õiguslik arusaam Noorte Kotkaste organisatsiooni staatusest Kaitseliidu osana.

Ühtlustunud on arusaamine riigikaitsest ja elanikkonna kriisiks valmisoleku parandamisest. Samuti arusaamine sellest, et kõik Eestimaa elanike grupid saavad äärmuslikes situatsioonides puudutatud. Seegi, et Kaitseliidu seadusega on meile pandud võimalus ja kohus oma ülesandeid täita kogu oma parima teadmise ja varustusega.

Kehtivast arengukavast rääkides on hea meel tõdeda, et palju asju on tehtud, aga muidugi pean ka nentima, et mitmed asjad lükkuvad edasi järgmisse arenguperioodi.

Suure panuse organisatsiooni arengusse on andnud kaitseministeeriumi toel Kaitseliidus algatatud isamaalise hariduse programm, mis avardas noortejuhi võimalusi pakkuda eesmärgistatud ja sisukat väljaõpet rühma tasandil. **Lisaks Kaitseliidu seadusest tulenevatele sotsiaalsetele garantiidele on oluliselt täiustunud noortejuhtide väärtustamine stipendiumite kaudu. Samuti on loodud n-ö noortejuhi tervisepakett.**

Laiapõhjaline diskussioon Noorte Kotkaste organisatsiooni tuleviku üle peab toimuma tingimata ning sellel korral soovime lisaks noortele ja juhtidele kuulda ka lapsevanemate soove ja ootusi.

Need sammud ei lahenda mõistagi vabatahtlike kaasamise murekohti, aga olen veendunud, et igasugune algatus noortejuhtide toetamiseks või motiveerimiseks on oluline. Ilmselt annab see mitmetele tulevastele juhtidele tõuke kaasumiseks, kogemustega pealikele aga arusaamise, et nad on olulised ning et noortejuhi staatus Kaitseliidus ja kogu ühiskonnas on tõusuteel.

Igal noortejuhil ja noorteinstruktoril on oluline roll, mida on keeruline asendada – iga võtmeisik avab noortele Kaitseliidu noorteorganisatsiooni kaudu riigikaitsemaailma, andes talle kodaniku aktiivseks eneseteostuseks vajaliku hoo.

Esimesed sammud uueks arenguperioodiks on tehtud ning töö tuleviku planeerimisel jätkub üha suurema hooga. Laiapõhjaline diskussioon Noorte Kotkaste organisatsiooni tuleviku üle peab toimuma tingimata ning **sellel korral soovime lisaks noortele ja juhtidele kuulda ka lapsevanemate soove ja ootusi**. On ju siiski nemad tihti need, kes toetavad oma lapse huvihariduse valikuid ning usaldus organisatsiooni vastu on meiega liitumise otsuse vundament.

Meie jätkuv soov on pakkuda noortele huvitavat, kaasahaaravat ja turvalist ja olulisest, oluline osa laiapindsest riigikaitsest!

Heaks kodanikuks kasvatakse aastatega. Noorte panustamine riigikaitsesse tähendab iga päev hea kodanikuna toimimist ja tegusemist. See tähendab õppimist ja hoolimist. **Meie peamiseks eesmärgiks on õpetada noori austama oma riiki, tundma huvi ühiskonnas toimuva vastu ning märkama neid ümbritsevat, nii inimesi kui loodust.** Meie ülesanne on luua kõik tingimused, et Kaitseliidu noorteorganisatsioonidesse kuuluvad või kunagi kuulunud elluastujad olekside ühiskondlikult aktiivsed ja endaga hakkamasaavad Eesti riigile lojaalsed inimesed.

Kodutütarde organisatsioon loob koos hilisema gümnaasiumiastmes pakutava riigikaitseõppega kaitsevaldkonda sisenemiseks suurepärased eeldused.

Noortejuht – sina oled võtmeisik! Noortejuhtide arvust, tahtest ja püsivast motivatsioonist sõltub kogu Kodutütarde organisatsiooni töö. Tõdeme tihti, et lapsi, kellele pakkuda huvitavat metsaelukogemust või muid eluks vajalikke teadmisi, leidub igas Eesti koolis. Tikutulega otsime mõnes piirkonnas hoopis täisealisi inimesi, kes oma töö- ja pereelu kõrvalt oleksid valmis panustama noortetöösse ning seeläbi ka riigikaitsesse. **Meie noortejuhid töötavad vabatahtlikkuse alusel, seega on oluline nende tegevuse tagamine, hea sisekliima hoidmine, ülesannete selge delegeerimine ja tegelik kaasamine otsuste tegemistesse.** Seda kõike püüame noortejuhtidele tagada päevast päeva, üha kasvavas mahus ja tempos. Head kaasmaalased, see on teie võimalus anda oma panus, olete oodatud ja noorte poolt hoitud.

Kodutütred lähevad uuele arengukava perioodile vastu kindla sooviga jätkata oma liikmete teadlikkuse tõstmist selles suunas, et iga tüdruk leiaks endas soovi panustada tulevikus riigikaitsesse talle sobival moel. Olgu selleks Naiskodukaitsesse ja Kaitseliitu astumine või vabatahtlik ajateenistus. Kuna alates 2013. aastast on Eesti kodanikest naistel vanuses 18–27 võimalus omal soovil asuda ajateenistusse, on noorte naiste soov ennast riigikaitse valdkonnas proovile panna ja tõestada üha kasvav. **Kodutütarde organisatsioon loob koos hilisema gümnaasiumiastmes pakutava riigikaitseõppega kaitsevaldkonda sisenemiseks suurepärased eeldused.** Iga kodutütar teab, mida tähendab paduvihmaga väljas ööbimine, priimusel söögivalmistamine või mitmekümnekilomeetrisel matkarajal oma katkisi jalgu vaadates tekkinud tunne, et enam ei jaksa. Aga nad jaksavad, nad on harjunud lõpuni pingutama ja kogenud korduvalt eduelamust, mida pakub eneseületus.

noorsootööd isamaad väärtustavas võtmes, millel on Kaitseliidu eripärast tulenevad võimalused tegevusi mitmekesistada. **Kaitseliidu tänase juhtkonna soov on luua noorkotkastele rohkem võimalusi omandada riigikaitseoskusi, et olla senisest paremini valmis liituma Kaitseliidu malevaga või kohustusliku ajateenistusega.** Sünergia Kaitseliidu piirkondlike struktuuriüksuste vahel peab tingimata tugevnema, samuti arusaamine, et turvalisema ja parema homse ehitamine on iga missioonitundega Kaitseliidu töötaja ja liikme südame- ja auasi.

Noorte Kotkaste organisatsiooni tulevikku loome täna – selleks on oluline koguda huvitatud osapoolte arvamusi, et mõista nende soove ja ootusi eesseisvatele arengutele. Organisatsiooni tugevuse loovad sinna kuuluvad inimesed ja Kaitseliidu noorteorganisatsioonides tegutsevad parimad noored ja noortejuhid, kes teevad tööd pühendumusega ning panustavad taastumatut ressurssi, oma aega, kogu ühiskonna heaks.

Lisaks sellele lubab Kaitseliidu seadus (§51 lg 1) 12aastasel või vanemal noorliikmel Kaitseliidu tegevliikme vahetu järelevalve all kasutada Kaitseliidu relva. Seda loomulikult vanema või eestkostja kirjalikul nõusolekul ja Kaitseliidu laskeinstruktorite valvsa pilgu all. Seega on kodutütardel, võrreldes organisatsiooni mittekuuluvate eakaaslastega, juba väga noorena võimalik järele proovida, kas ajateenistus oleks neile vaimselt ja füüsiliselt vastuvõetav ning nad saavad oma tuleviku kujundamisel teha teadliku valiku.

„Aastel om pöörupäev, inimesel mõttemuudetus.” Kodutütarde organisatsioon on aastate jooksul muutnud tuhandete tüdrukute, noortejuhtide ja lapsevanemate mõttemaailma. Lähme nende sõnadega vastu ka homsele päevale ja **pingutame selle nimel, et iga päevaga tervitaks üha rohkem noori ja noortejuhte võimalust panustada riigikaitsesse.**

2 X KRISTJAN PRII

NOORTE KOTKASTE MERERÜHM:

SEILASIME, TEAME!

Noorte Kotkaste Tallinna maleva mererühmas, mille taasasutamisest möödus tänavu sügisel kuus aastat, ei sunnita kedagi jätkama mereväelase, meremehe ega hobilaevnikuna. Küll aga pakutakse selleks huvi korral väga hea baas.

Tekst: **ANDER ASBERG**, *mererühma pealik*

Merendustraditsioonid on vanad ja kestvad. Merinoorkotkaste rühmad hakkasid moodustuma peamiselt 1930ndate keskel (Pärnus näiteks moodustati küll juba 1931) ja esimesed liikmed olid enamasti senised meriskaudid.

Ilmselt oli noorte huvi üheks õhutajaks samaaegne Merekaitseliidu aktiivne arendamine. Noorte Kotkaste mereliikumine sai tõsiseima hoo II maailmasõja alguseks, kui allüksusi oli tekkinud juba mitmeid ja hakati pöörama konkreetsemat tähelepanu väljaõppe ühtlustamisele ja arendamisele.

Tallinnas tegutses toona näiteks terve noorkotkaste Sadama malevkond. Ilmselt oli merinoorkotklus enne okupatsiooni üks väheseid, kui mitte ainus Eesti noortele korraldatud merelise huvitegevuse võimalus.

Kuigi nõukogude ajal hoiti tavainimesi merest eemale, hakati 1950ndate lõpus mõne Eesti linna pioneeride palee juurde moodustama meremeeste ringe. Suurim arenes välja Tallinnas – hilisema lõpliku nimega Eesti Noorte Mereklubi.

Klubil oli nõukogude aja lõpuks sadu liikmeid, kümneid töötajaid, baaslaev Paljassaares, mõned õppepraktika laevad ja laagrikoht Muhu saarel. Kui Tallinna klubi oli sunnitud pärast taasiseseisvumisele järgnenud solgutamist 2005. aastal tegevuse lõpetama, siis Narva Noorte Meremeeste Klubi tegutseb linna toel tänaseni ja on kohapeal väga populaarne.

ESIMENE KATSE LÄKS PÕHJA

1990ndate algul, kui Noorte Kotkaste organisatsiooni taaselustati, üritati Tallinnas käivitada ka mererühma. Rühmaga tegeles pensionärist noortejuht, kes sai selleks isegi Kaitseliidus seisma jäänud abilaeva Erika KL-101.

Laeval käidi, kuid õppeks seda ilmselt ei kasutatud. Lõpuks uppus see sadamas, tõsteti üles ja lammutati hiljem Miinisadamas. Mere-noorkotkaste ring tegutses hiljem veel Eesti Noorte Mereklubi juures kuni klubi likvideerimiseni.

2011. aastal tekkis Noorte Kotkaste Tallinna malevas idee taaselustada noorte merenduslik tegevus. Oli selge, et see käib üksi üle jõu, kuid esialgu oli teiste organisatsioonide tagasiside võimalikust toetusest ebalev.

Pärast veninud arutelusid ja plaanimist õnnestus mererühm käivitada lõpuks 2013. aasta sügisel peamiselt Eesti Meremuuseumi Lennusadama töötajate ja mereväelaste toel. Baasõpet alustas seitse liikmekandidaati. Sellest ajast on rühma tegevus aeglaselt, kuid järjekindlalt kosunud.

NII TEOORIAT KUI PRAKTIKAT

Et meretegevused on vastutusrikkad ja mererühmal puudub võime pakkuda ohutut tegevust mitmes vanuses noortele korraga, on rühma võetud alates 12. eluaastast (6. klass). 13- ja 17aastaste poiste teemad ja tegevus on praktiliselt sama. »

KAITSELIIDU LÄÄNE MALEV

Aastatega on kujunenud õppetsükkel. Uued kandidaadid peavad läbima oktoobrist aprillini umbes 60 tunni ulatuses baasõpet. Sügisel omandatakse esmalt igale noorkotkale vajalikud üldteadmised ja -oskused. Talvel jätkatakse mereõppega, alustades meretavadest, laeva põhiosadest ja mereajaloost. Kevadel muutub mereõpe järjest laevanduslikumaks, praktilisemaks ja huvitavamaks. Käsitletakse nii navigatsiooni ja liiklusreegleid merel kui ka laeva ehitust ja tehnikat. Viimastel aastatel on väljaõpe toimunud õppepäevadena 1–2 korda kuus nädalavahetustel.

Õppetööle järgneb kevadsuvel paaripäevane laager sadamas seisval laeval, kus õpitakse laevarutiine, ja seejärel mõnepäevane laager merel, kus saab asju praktilisemalt teha.

Baasõppe läbinuil on võimalik osaleda mitmesugustel üritustel ja kursustel. Osalise sponsorlusena oleme saanud korraldada väikelaeva raadioside sertifitseeritud kursuse ja ühel noorkotkal on õnnestunud sponsorluse abil edukalt läbida väikelaevajuhi koolitus.

Oluline on ka tööoskus ja nii oleme osalenud näiteks Suure Tõllu päästepaadi immutamisel ja viikingipaadi ehitamisel.

TÄPSELT NAGU PÄRIS

Mererühma teeb eriliseks, et tegevused ja olud on reaalsed ning noorte vastutus suur. Noorkotkad jagunevad laagris üldjuhul juhtimis-, tehnika- ja tekisektsioonidesse, moodustades 2–3 vahti.

Vanemad poisid tegutsevad sektsiooni- ja vahivanemana ning pootsmanina. Igaühel on häirete ja muude oluliste tegevuste juhised. Kaasatud on olnud ka Nõmme kodutütred, kes on käinud laeval korduvalt abiks kokkamas (nõudepesijaiks vabavahi noorkotkad).

Mererühma teeb eriliseks, et tegevused ja olud on reaalsed ning noorte vastutus suur. Noorkotkad jagunevad laagris üldjuhul juhtimis-, tehnika- ja tekisektsioonidesse, moodustades 2–3 vahti.

Noortele põnevamaks õppetööks õppebaaslaeva leidmine on läinud tänu meremuuseumile Lennusadamas hästi. Kasutusel on olnud muuseumlaevad Sulev ja Ristna ning praegu oleme pikemaks jäänud Marule.

Eesmärk ja ka rahvusvaheline tava on, et noorte õppelaeval täidaksid võimalusel kõiki madruse ja allohvitseri taseme ameteid-ülesandeid alaealised ja ohvitseride omi täisealised. Kui noored ei suuda, siis on väljaõpe (või vanus) ebapiisav või käib laev üle jõu.

Suve suursündmuseks on saanud mõnepäevane praktikasõit mereväe laeval, mida on võimaldatud alates 2016. aastast tänu mereväe juhtkonna avatusele ja kus noorkotkad on saanud mereväelaste jälgimisel täita vahimadruse ülesandeid.

Sõitudele oleme kaasa kutsunud ka teiste malevate mererühmade liikmeid. Möödunud suvel avanes võimalus seoses Läti mereväe 100. juubeliga külastada laevaga Riiat, kus kohtusime Läti Jaunsardze juhtidega. Läti noorteorganisatsioonis kahjuks merendussuund puudub.

Õppeüritustele lisanduvad promoüritused ja tseremooniad, millest olulisimad on olnud osalemine 2015. aasta võidupühal Kärdlas peaministri pärja merele viimisel ja 2018. aasta võidupühal Tallinna lahel korraldatud mereparaadil.

Igal aastal osaleb mererühm Tallinna merepäevadel. Et liikmete seas on kitarriõppijaid, oleme katsetanud pidulikul koondusel kitarriansambliga.

Mereoskuste säilitamine ja arendamine eeldavad praktilist tegevust. Osalustundide arvestus on olnud üsna range ja neid, kelle osalus jääb alla aasta piirmäära (48 h), ähvardab riietuse tagastamine ja peatne väljaarvamine. Tublimail tuleb aastas tavaliselt siiski palju enam osalustunde.

MURED JA RÕÕMUD

Keerukaim on kindlasti olnud sobilike ujuvvahendite ja koolitajate leidmine. Kohe algul sai sihiks võetud laevanduslik õppetegevus. Purjetamine ja paadisõit on merenduses olulised, kuid need on vaid murdosa meremehele vajalikest teadmistest-oskustest. Eestis harrastavadki noored küll piisavalt veesporti, aga laevanduslikku merendust neile peaaegu ei õpetata.

Noortele põnevamaks õppetööks õppe-baaslaeva leidmine on läinud tänu meremuuseumile Lennusadamas hästi. Kasutusel on olnud muuseumlaevad Sulev ja Ristna ning praegu oleme pikemaks jäänud Marule.

Teooriaõpe järgneva praktikata on kasutu. Mõnepäevaseks merepraktikaks sobiva väiksema laeva otsimine on nõudnud aga suurt vaeva. Eestisse on ehituselt (sealhulgas magamiskohad) ja kasutushinnalt mõistlikke töökorras laevalikke aluseid jäänud minimaalselt. Suurema või väiksema tasu eest on siiski tavaliselt õnnestunud suviti mõneks päevaks midagi leida. Parimateks kasutatud õppealusteks võib pidada väikelaeva (algselt ehitatudki noorte õppelaevaks) Juku Tallinnas ja reisi-kaubalaeva Arabella Roomassaares.

Lõppenud suvest on olnud koostöös Meredivisjoniga võimalik kasutada lihtsamateks õppetegevusteks ka väikest kaatrit. Sobiva laeva omamine päris enda tarbeks pole praegu realistlik ja puudub ka partner. Üks pisem oma veesõiduk siiski on – täispuhutava kiiluga kummipaat Bush Kaiman.

Kui Kaitseväes ja Kaitseliidus on enamikul ohvitseridel-allohvitseridel lisaks põhioskustele ka asjalik pedagoogiline ja juhiettevalmistus, siis Eesti merenduses üldjuhul nii ei ole. Erialasest pädevusest efektiivse õppetunni läbiviimiseks (eriti alaealistele) aga ei piisa. Viletsalt läbi viidud koolitus on suisa kahjulik, sest

NOORTKE KOTKASTE MERERÜHM

õppeaeg on kulunud ja kasu ka hiljem vähe. Siiski on ka heade vabatahtlike koolitajate leidmine sujunud aastatega järjest paremini. Efektiivseimad on olnud ilmselt mereväelaste läbi viidud õppetunnid.

Suurem osa õppematerjali tuleb tavaliselt ise ette valmistada, sest 12–14aastastele on täiskasvanutega võrreldes vaja teemat lihtsustada. Aastatega ongi materjali kogunenud omajagu.

OLEVIKUST TULEVIKKU

Tänaseks tundub, et mereallüksused on leidnud taas kindla koha Noorte Kotkaste organisatsiooni osana. Samuti on mere-noorkotkaste nimetus jõudnud üldiselt paljude merendusvaldkonna inimesteni. Õppesüsteem on enam-vähem paika loksunud. Ka praktikavõimalusi tuleb juurde. Mõne aasta pikkuse asjatamise tulemina on lõpuks kinnitatud Noorte Kotkaste merevormiriietus. Selle pidulik komplekt jäljendab peamiselt merinoorkotkaste 1930ndate merevormi ja sarnaneb ka traditsioonilisele mereväe madrusevormile. Ajakohastamist tahaksid meie ja mõningate meie toetajategi arvates ka pigem sõjaeelsete nõuetega meremehe erikatsed.

Meretegevused on pisut spetsiifilised ja osaleja kohta ka võrdlemisi kulukad. Seetõttu pole ehk julgust liiga suuri plaane teha. Samas annab valdkonnas haarde laiendamine võimaluse kaasata rohkem erinevate huvidega noori ühise nimetaja all Noorte Kotkaste organisatsiooni ja selle kodanikukasvatuslike väärtuste juurde.

Unistuseks võiks olla praeguse paarikümneliikmelise rühma arendamine meremalevkonnaks, umbes nagu oli ka enne Teist maailmasõda. Arvestades vanu mereklubide aegade kogemusi Tallinnas ja praeguseni Narvas, oleks kasv ehk isegi reaalne. Tuleb siiski endale aru anda, et lisaks vahenditele eeldaks see ka mitme uue aktiivse ja pädeva vabatahtliku juhi ning muidugi uute toetajate leidmist. Praktiliselt võiks allüksuse suurendamine olla ehk võimalik Meremuuseumi, Kaitseliidu Tallinna maleva Meredivisjoni ja Mereväe ühistööna, kuid täna konkreetseid plaane siiski pole.

WESTERPLATTE
VÕITLEB EDASI

Mustendavad kuuliaugud. Lõikav tuul. Lubjatud seinad. Väändunud metallarmatuur. Valged laineharjad. Murenenud betoon. Imposantsed ausambad. Mõrkjad meenutused. Uhked mälestused. See on Westerplatte – poolsaar Poola sadamalinna Gdanski mereväravas.

Tekst: **ASSO PUIDET**, *Kaitse Kodu! tegevtoimetaja*

Ega sel poolteist kilomeetrit pikal ja paarsada meetrit laial maasäärel suurt midagi vaadata ega teha olegi. Pigem on selle koha väärtus sümboolne, et mitte öelda ikooniline. Just selle Gdanski, toona vabalinn Danzigi sadamakanali ja lahesopi vahele surutud maariba pärast puhkes 1939. aasta 1. septembri varahommikul kell 4.48 lahing, mida laiemalt teatakse kui II maailmasõja esimest Euroopa pinnal peetud lahingut.

Lahing, mis ründava poole optimistliku, ent jõudude vahekorda arvestades sugugi mitte ebarealistliku hinnangu kohaselt oleks pidanud lõppema Poola vägede allavandumisega kümme minutit pärast puhkemist. Ratsionaalsetel kaalutlustel aga, lähtudes Poola väejuhatuse plaanidest ning tahtest, kestma 12 tundi. Tegelikult aga vältas lahing seitse päeva.

See oli lahing, mille tules karastusid Poola esimesed sõjakangelased.

Päevi ja öid magamata, lõppeva laskemoona ja toiduvarude ning olematu meditsiinitoe kiuste haarasid nad oma relvad ning asusid laskepositsioonidele. Need neli, kes tõrkusid ja tahtsid deserteeruda, said oma kamraadidelt kuuli kuklasse ning aeti ühishauda.

Lahing, kus Saksa väed said esimest korda maitsta kaotuse kibedust. Rünnak rünnaku järel proovisid nad murda poolakate vastupanu. Ning ikka ja jälle pidid nad tagasi tõmbuma. Juba esimesel rünnakul sai poolakate kuulipildujate ja hästi sihitud miinipildujate tules poolesajale Saksa vormis noormehele *blitzkrieg* läbi.

Westerplatte on meelespidamist vääriv õppetund, mis näitas, et endast kümme korda arvukamale ning oluliselt paremini relvastatud vastasele on võimalik vastu hakata.

Garnisoni 182 kaitsjat pidid kolme miinipilduja ning ühe 76 mm kahuri toel vastu seisma 3400pealisele Saksa sõjamasinale. Lahingu avapaugu teinud Saksa õpperistleja Schleswig-Holsteini 280 mm, 150 mm ja 88 mm pardakahurite turmtuli purustas garnisoni hooned, hävitas poolakate ainsa kahuri ning muutis ala ümbritseva metsa kraatritest pikitud kuumaastikuks. Ent purustamata jäi tähtsam – poolakate võitlustahe.

Kuuskümmend Junkers Ju 87 sööstpommitajat kallasid garnisoni kaitsjatele kaela 26 tonni pomme, tampides viiest vahimajast ühe rusuks, purustades kasarmu ning hävitades kõik Poola miinipildujad. Ent poolakad andsid rusude alt endiselt vihast vastutuld.

Ei suutnud poolakate mehemeelt murda ka neid lahelt tümitanud kaks T-196 torpeedokaatrit, millest kumbki läkitas kaitsjatele kaela 40 mürsku. „Westerplatte võitleb edasi," võis Poola raadioringhääling endiselt uhkusega kuulutada.

Westerplatte on killuke ajaloost, mis räägib sellest, et kaotust on võimalik võtta väärikalt ning vastasele kulukalt. Westerplatte pärast peetud tapluses kaotas Poola surnutena 20 ja haavatutena 53 kodumaa poega. Saksa poole inimkaotuseks loetakse aga surnute ning haavatutena kokku kuni 300 sõdurit.

Alles seitsmendal päeval, mil pool riigist okupeerinud Saksamaa juba Varssavi peale marssis ning oli selge, et Inglismaalt ja Prantsumaalt pole abi loota, tõmbasid garnisoni kaitsjad alistumise märgiks üles valge plagu.

Nad olid oma töö teinud, sidudes enam kui 3000 sakslast ja lahingulaeva Schleswig-Holstein vere ja elu hinnaga endi külge, säästes nõnda kes teab kui palju elusid mujal. Ja sakslased, nähes, kui väikesearvuline oli Westerplatte varemete vahelt välja marssiv poolakate vägi, andsid neile au. Au, mille nad olid ära teeninud.

Ning ehkki raadio, mis igal hommikul oli teada andnud, et Westerplatte võitleb edasi, nüüd vaikis, võib niikaua, kuni me Westerplatte õppetundi ei unusta, öelda siiski, et Westerplatte võitleb edasi.

ALLIKAD:

Owlcation: World War 2 History: 1939 Battle of Westerplatte— Poland's Alamo
https://owlcation.com/humanities/World-War-2-History-1939-Battle-of-Westerplatte-Polands-Alamo

War History Online: The Incredible Defence of Westerplatte – Gdańsk, Poland, 1939
https://www.warhistoryonline.com/instant-articles/incredible-defence-westerplatte-gdansk-poland-1939.html

Wikipedia: Battle of Westerplatte
https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Westerplatte

ASSO PUIDET

IDARINDEL MUUTUSTETA

EHK SÕJAFILMIKS MASKEERUNUD ULMEKAS

Kui mõni meesterahvas on käinud ajateenistuses, siis varem või hiljem hakatakse seltskonnas köögilaua taga rääkima niinimetatud sõjajutte. Alustatakse tagasihoidlikult, kuid aastate möödudes koguneb kogemust osava jutustajana ning mälestused teenistusest lähevad aina lennukamaks ja võimsamaks. Tekib üha uusi nüansse ning kangelasteod paisuvad nagu pärmitainas. Umbkaudu midagi sarnast on juhtunud Aleksei Sidoroviga, kes hakkab meile rääkima lugu, mille peategelaseks, kui nii võib öelda, on tank T-34.

Tekst ja illustratsioon: **GUNNAR VASEMÄGI**, *vabatahtlik autor*

Ma ei arva, et Venemaa filmikunst oleks halval järjel, sugugi mitte. Idapoolsed filmitegijad on tootnud ja suudavad praegugi toota suurepäraseid teoseid. Lapsepõlvest on siiani meeles küll poolakate tehtud võimas seriaal sama tõugu tankiga peaosas, niisiis ootasin huviga, mis nüüd tulema hakkab. Ja tuli. „T-34“, tuliuus 2018. aasta film.

Käib teine ilmasõda. Sõja alguses on Nõukogudemaa olukord vilets, nii vilets, et seda saab muuta vaid suurepärane tankikomandör Ivuškin. Noor, kuid vapper komandör võitleb ägedalt, kuid jääb ülekaalukale vastasele alla ning satub vangilaagrisse. Seal aga annavad meeltesegadusse sattunud sakslased sõjamehele täitsa vabatahtlikult pihku tanki, annavad meeskonna ja käsivad polügoonil niiöelda trikke teha, treenimaks loodavaid germaani supertankiste. Seepeale võtavad venelased kätte ja põgenevad mitte ainult polügoonilt, vaid kogunisti üle rindejoone.

Juba seltsimees Lenin teadis, et filmikunst on sõnumi edastamisel üliolulline. Seda teadmist ei ole ära unustatud ja sõnumit kui sellist on film pilgeni täis. Ajaloos võis ju nüanss või teine olla hoopis teisiti, kuid ajalugu ega reaalsus ei või ometi head filmi segada. Kõike arvesse võttes – kuigi kirjade järgi on tegemist sõjafilmiga ning sõda on filmis täitsa olemas ka – jäi mulle pigem mulje kui ulmefilmist.

Miks siis kohe nii rängalt? Järgmistel põhjustel. Nagu juba mainitud, lähevad sõjajutud aja möödudes järjest ägedamaks. Mida kaugemal ajas ja ruumis asub kirjeldatav sündmus, seda rohkem fantaasiat. Ja ilmasõjast on möödas juba päris kaua aega. No kes see ikka täpselt teab, mis ja kuidas, eks ole. See oleks siis esimeseks. Teiseks, ka tehnika, millega filmis ringi rallitakse, T-34 siis, pole

just igapäevane sõiduriist. Seega, kui masinale omaduste andmisel lendab fantaasia kõrgelt, pole mõtet reaalse eluga sidet pidada. Kokku on tulnud tubli ulmefilm, mille tegevus toimub minevikus.

Peategelaseks olev masin on ausalt öeldes imeline. Suurepärase sõiduki imevõimeid vaadates tuli meelde üks kodumaisest klassikast pärit sõiduriist, mis mõistis sõita ühekorraga nii õhus, vees kui uulitsal. Ei, ma ei mõelnud siinkohal MÕV-i. Fantaasialend ekraanil läks kohati nii ägedaks, et jäin põnevusega ootama, millal tuleb õhkutõus ning kellegi või millegi pommitamine madallennul. Ei tulnud. Seega teeb A-rühm oma täispikas filmis Vene tankistidele ikkagi ära. Vene filmiloojad, püüdsite, aga ühes aspektis tehti teile piiri tagant ära.

Meeskond, kes Ivuškinile määratakse, on otse loomulikult grupp tülpinud ludrisid. Väga tähtis tõsiasi, muide. Ühes õiges sõjafilmis nimelt ongi soldat alguses hooletu lontrus, hiljem kasvab ümber. Ivuškini käealused kasvavad ümber lausa sekunditega ning see on ekraanil paratamatult igav.

Paraku on igavavõitu ja klišeelik kogu stsenaarium. Olles tarbinud lapsepõlves suurtes kogustes naabrite filmikunsti, tol ajal muidugi väga muud tarbida ei antudki, ei üllata film mitte ühegi kandi pealt. Tõenäoliselt ei üllatu ka need, kes idapoolsete filmidega nõnda palju kokku puutunud pole, sest stsenaarium on keskpärane. Nõukogudemaa sõdalased eranditult kangelaslikud ja tublid. Vastaspoolt on kujutatud nii negatiivselt, kui veel vähegi kannatab. Ivuškini põhivastane Klaus Jäger tundub olevat mõne Wolfensteini ultrapaha koopia. Natuke veel, siis tuleb ja hammustab! Puhtast kurjusest. Pärast näed veel mitu päeva järjest õudusunenägusid. Nii must-valge, kui veel olla saab.

Stsenarist ja lavastaja ühes isikus oli sisse toonud ka armastusloo Ivuškini ja laagritõlk Anja vahel, kuid paraku sobib see filmi sama hästi kui sea selga sadul. Algab see õhkõrn lembelugu kusagil filmi keskel ja jõuab lõpuks ka mingisuguse lahenduseni, aga milleks see kõik? Väga hästi ei taipa, sest jutustatavale loole see mitte kui midagi juurde ei anna. Lähtutud on jällegi vanast tõest, et ühes maskuliinsusest punnis linateoses peab olema ilus tütarlaps. Lihtsalt peab. Miks? Selle üle ei arutleta, lihtsalt peab ja kõik!

Tehnilise poole pealt ei ole põhjust filmi üle kobiseda. Raha ja võimalusi paistab olevat tegijatel käes olnud piisavalt. Kaamerad on head, pilt selge. Ka režii pole mingi arutu kaadrivilgutamine, täitsa kannatab vaadata. Kõvasti on arvutitega pusitud, mis aga eriti meeldisid ja ulmelist vunki juurde andsid, olid need aegluubis lendavad mürsud. Vaat need hakkasid kohe algusest peale meeldima. Kui ilma nendeta võis filmi kuidagi välja kannatada, siis asjaolu, et aeglaselt ringijalutavaid mürske eksponeeriti ikka kohe korduvalt ja korduvalt, lõi juba teatud taseme. Iseäranis episood, kus kaks teineteisele vastu lendavat mürsku mööduvad üksteisest millimeetri pealt. Nii väga oleks tahtnud, et need kaks oleksid teineteisega täpselt kohtunud ja siis susisedes väljale potsatanud. Filmi edenedes kogunes uimerdavaid mürske aga nii palju, et ajas juba haigutama. Kui läks tulistamiseks, ei saanud peamiseks küsimuseks mitte duelli tulemus, vaid õhus lendava metalli liikumiskiirus. Aegamisi kulgevad kaadrid võivad lahedad olla, aga seekord oli nendega üle pingutatud.

Seda muidugi ei tea, kas kusagil kaadris paistis kogemata tehnilist praaki, jalutas tagaplaanil mõni tossudes tüüp või oli lauajala taha peidetud plastpudel. Nii täpselt ei hakanud pingutama, ulmefilm ikkagi.

Näitlejad olid oma panuse andnud, kohe kindlasti. Kogu kollektiiv teeb tööd, kuid mitte midagi säravat ega silmahakkavat. Tavalised keskpärased tööd. Muidugi usun, et Vinzenz Kiefer (Klaus Jäger) võis pärast võtteid käia tükk aega ringi, nägu krampis, filmi põhipaha vältimatu varustuse hulka kuuluva kurja naeratuse tõttu.

Aleksei Sidorov on kirjutanud nii filmi stsenaariumi kui selle ka lavastanud. Täispikki filme näeb tema nimekirjas suhteliselt vähe. Paraku pole allakirjutanu silmad rohkem Sidorovi loomingut näinud. „T-34“ kohta võib öelda: on küll ise tehtud, kuid hästi ei ole välja tulnud.

Huvitaval kombel on „T-34“ võitnud ka paar auhinda, kuid aurahad filmi ei päästa. Midagi pole teha, hoolimata ägedatest arvutiefektidest nõrgavõitu teostus.

„T-34“

Osades: Aleksander Petrov, Vinzenz Kiefer, Irina Staršenbaum

Lavastanud: Aleksei Sidorov

2 tundi ja 19 minutit

Hinnang kümnepallisüsteemis

Idee: 3 – kohutavalt igav stsenaarium, ei päästa siin heroilisus ega miski muu

Teostus: 6 – tehnilise poole pealt selline keskmine

Näitlejatööd kokku: 5 – ei midagi säravat

Lavastajale: 3 – suuresti lati alt läbi roomamine

CENTRAL PARTNERSHIP

Ajaloos võis ju nüanss või teine olla hoopis teisiti, kuid ajalugu ega reaalsus ei või ometi head filmi segada.

AINULAADNE OMA TAVAPÄRASUSES

Lehtritel ja kaevikutel on kitsas horisont. Silmaring ei ulata kaugemale kui granaadiheide, aga see, mida seal nähakse, ilmneb väga selgelt, kirjutab Saksa sõjamees, kirjanik ja filosoof Ernst Jünger oma I maailmasõja kaitsekraavilahingutest pajatavas raamatus „Metsasalu 125“.

Tekst: **KARRI KAAS**, *Kaitse Kodu! peatoimetaja*

Jünger alustas oma sõjameheteed tegelikult pisut enne Esimest maailmasõda, kui ta liitus Prantsuse võõrleegioniga. Sealt heideti ta aga mõne aja pärast välja, sest ta oli veel alaealine. Läänerindele läks ta vabatahtlikult reasõdurina, kuid sealt tagasi tuli juba kompaniiülemana, mis andis talle unikaalse ülevaate sõduriks olemise mitmest aspektist.

Kogu oma teenistuse vältel pidas autor ka päevikut, kuhu ta pani kirja kõik oma läbielamised suures sõjas. Hiljem vormis ta nendest mitu teost, millest vahest kõige tuntum on „Terasäikestes“.

See raamat tegi noore kirjaniku sõjajärgsel Saksamaal kiiresti kuulsaks, sest raamatus esitatud seisukohad on ajastu vaimule liiga ebatüüpilised ja vastanduvad tihtipeale ka teiste niinimetatud kadunud põlvkonna autorite väljaütlemistele selle arutu verevalamise kohta sõjaväljadel.

Samasugusest meelsusest on kantud ka „Metsasalu 125“, mis kirjeldab sündmusi Esimese maailmasõja lõpu poole. Elu ja olu eelkõige kaitsekraavides on edasi antud kohati uskumatu detailitäpsusega, kohati aga kiirustades ja ülelibisevalt, täpselt nii, nagu olukord rindel seda võimaldas. See on ka raamatu suurim väärtus.

Mitte pildikeste tõttu, mis lugeja silme ees lahti rulluvad. Neid on nähtud liigagi palju ning olemuselt ei sisalda need midagi uut. Mehed päikeselõõsas kössitamas paljaks pommitatud tühermaal hiiglaslikes kraavides, mis ühtaegu nii annavad lootust koletud tapatalgud terve nahaga üle elada kui ka kustutavad seda lootust katkematu surmahirmuga. Samasugust vastuolulist ängi on täis enamik sõjast rääkivaid raamatuid ning see pole tõepoolest kuigi köitev.

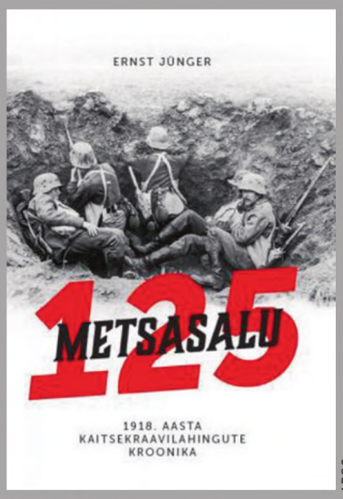

ARGO

„METSASALU 125“

Ernst Jünger
160 lehekülge
Kirjastus Argo

Huvitavaks teeb teose Jüngeri enda nägemus, millega ta neid episoode rikastab. See on uskumatult poeetiline, kuidas ta üritab inimese rolli enda ümber toimuvas lahti mõtestada ja suurele skaalale paigutada. Tavapärased sündmused omandavad ainulaadse mõõtme, mis kohati loob eksliku mulje, justkui ei eksisteerikski midagi muud peale sõja. Mis tõenäoliselt peab ka paika. Vähemalt nende meeste jaoks, kes sel ajahetkel seal olid. Ja neid oli väga palju.

Nad ei võidelnud säravas raudrüüs ja neid ei oodanud triumf keskpäevapäikeses. Maa oli nende soomus ja tuli nende element. Aga kõrgemat seadust täidab see, kes üksildases öös lootusetul postil langeb. Temale mõeldakse seal, kus armastatakse kukkumise kibedust ja kõrgemat tähendust, mida ükski leek ei hävita. Nagu ka autor ise raamatu viimasel leheküljel ütleb.

TELLI KAITSELIIDU

YouTube

WWW.YOUTUBE.COM/KAITSELIITEESTI

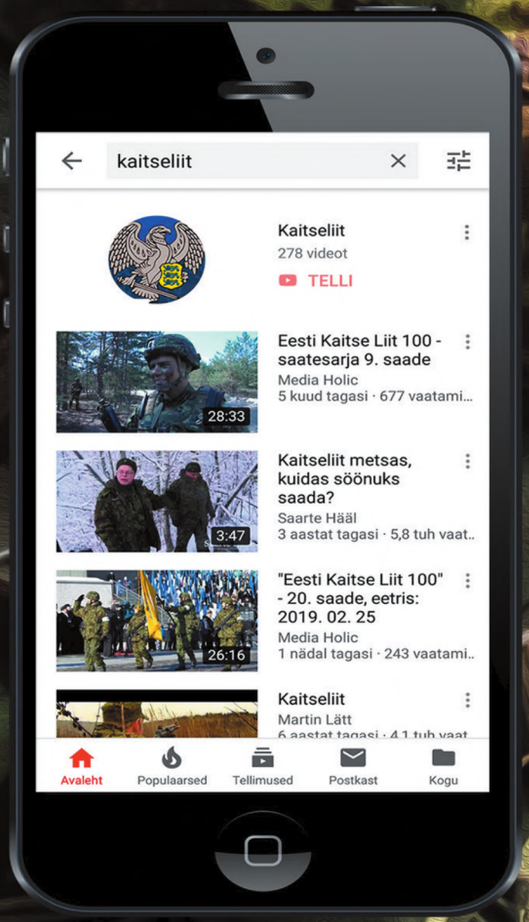

AASTATELLIMUS

ALLA KOLME EURO!

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI

VAATA LISAINFOT: WWW.FACEBOOK.COM/KAITSEKODU